

กลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

กลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน

ปริญญานิพนธ์
ของ
สิริกร ศรีมุกด์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

สิงหาคม 2559

สิริกร ศรีมุกด์. (2559). กลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน.

ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา

วงศ์ไทย.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนและเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชาย โดยใช้แนวคิดเรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์การสนทนาของนักเรียนที่มีนิสิตฝึกสอน จำนวน 6 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 3 คนและเพศชาย 3 คนในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558-กุมภาพันธ์ 2559

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้กลวิธีการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน แบ่งเป็นกลวิธีเดี่ยวจำนวน 11 กลวิธีและหลายกลวิธีร่วมกัน 6 แบบ ปรากฏการใช้กลวิธีเดี่ยว ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชัน การล้อเลียน การแสดงเหตุผล การสั่ง การขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัวการกล่าวเตือนความจำ และการแสดงความรู้สึกด้านลบ พบว่ามีการใช้กลวิธีเดี่ยวแตกต่างกันจำนวน 2 กลวิธี ได้แก่ การกล่าวเตือนความจำเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง และพบการใช้การแสดงความรู้สึกด้านลบเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายนอกจากนี้ยังพบการใช้การคุกคามหน้าด้านบวกและการคุกคามหน้าด้านบวกของนิสิตฝึกสอน

ผลการวิเคราะห์พบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน 6 แบบ ปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง จำนวน 4 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผลการขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผลการสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ และปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศชาย จำนวน 2 แบบ ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเกิดจากการแสดงออกทั้งทางด้านความคิดและการพูดอย่างตรงไปตรงมาจึงก่อให้เกิดการใช้ภาษาที่คุกคามหน้า

LINGUISTIC STRATEGIES OF ELEMENTARY STUDENTS' FACE-THREATENING
ACTSTOWARDSTEACHERTRAINEES.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Linguistics
at Srinakharinwirot University
August 2016

SirikornSrimuk. (2016). *Elementary students' Face-Threatening Acts Towards Teacher Trainees: Linguistic Strategies*. Master thesis, M.A. (Linguistics) . Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assis. Prof. Dr.Nuntana Wongthai.

This research aims to study the linguistic strategies of face-threatening acts towards teacher trainees carried out by the Grade Seven students and a comparison of face threatening acts towards two groups: female and male teacher trainees. The framework of this study is based on Face-Threatening Acts by Brown and Levinson (1987) .The data was collected by the researcher through an investigation and observations during classes while students were talking to teacher trainees per class (a total of six people divided into three females and three males) in schools of Bangkok province in the second semester (November 2015 to February 2016) .

The findings revealed eleven single strategies and six mixed strategies of face-threatening acts towards teacher trainees. Single strategies consisted of: criticisms and complaints, refusals, using discourteous words, being sarcastic, parodies, giving reasons, orders, requests, speaking about private matters, reminding, and the rise of negative emotions. Also two individual linguistic strategies were displayed in different ways: a reminding strategy was used by female teacher trainees and the rise of negative emotions strategy were used by male teacher trainees. In addition, the findings showed that the students threatened in term of both 'positive' face and 'negative' face.

The mixed strategies consisted of six types divided into 4 female types: refusals occurring with giving reasons, orders occurring with giving reasons, requests occurring with giving reasons orders, occurring with rising of negative emotions, and 2 males types: criticisms/complaints occurring with giving reasons and refusals occurring with criticisms and complaints.

The results revealed that language used by the Grade Seven students was always expressed straightforwardly, which it may lead to face threatening.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความเมตตาช่วยเหลือและการสนับสนุนของบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง อันได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์ไทย อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ผู้ให้ความรู้แนวคิดและคำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย อีกทั้งเอาใจใส่มีเมตตาและให้กำลังใจให้ผู้วิจัยเกิดความอุตสาหะในการทำวิจัยครั้งนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ปัญญาเมธิกุล คณะกรรมการปริญญานิพนธ์และอาจารย์ ดร.ปณนดา เลอเลิศยุติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ให้ความกรุณาที่ข้อบกพร่องและให้คำแนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ส่งผลทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์ในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ คำสั่งสอนคอยและคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพีรดา พาณิชย์และน้องๆ นิสิตฝึกสอนที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้รวมทั้งให้การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด ท้ายสุดขอขอบพระคุณพ่ออาหาร ศรีมุกด์ คุณแม่ศศิธรและคุณยายแฉ่งน้อย เทียรทอง ที่สนับสนุนและเป็นแรงใจที่ยิ่งใหญ่ให้ลูกคนนี้เสมอขอบคุณ อมรทัต ศรีมุกด์ น้องชายของผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นภาษาศาสตร์ ทิพาดา เพิ่มสิน กวิตา สุจริต บุษกุล เจริญพร กราบขอบพระคุณ พระมหาวีระ บุญนาดี และเพื่อนร่วมรุ่นภาควิชาภาษาศาสตร์การศึกษา ณัชชา ชินธนามั่น ประกาย เกื้อกูล และรุ่นน้องภาควิชาภาษาศาสตร์ กนกวรรณวลัย อินทร์หงส์ษา เบญจมาภรณ์ คุ่มทรัพย์ โชติกาสิงห์ประเสริฐ และนุรอา สะมะแอ ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ตลอดจนจุนเจือทุกคนของภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกคนและขอบคุณนักเรียนทุกคนสำหรับกำลังใจที่มีให้เสมอมา

ศิริกร ศรีมุกด์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อจำกัดในงานวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในงานวิจัย	4
เครื่องหมายที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเรื่องหน้าและการคุกคามหน้า	5
ทฤษฎีความสุภาพ	15
ความสุภาพต่อตนเอง	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	27
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	30
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	30
การกำหนดประชากร	30
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	30
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน	34
กลวิธีเดียวที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน	61
กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง	62
กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศชาย	65
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน	78
กลวิธีเดี่ยวที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย	78
กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและ เพศชาย	83
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก	93
ภาคผนวก ข	95
ภาคผนวก ค	97
ประวัติย่อผู้วิจัย	108

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน	62
2 การใช้กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนที่ปรากฏการใช้ในสถานการณ์ ทั้ง 5 สถานการณ์	67
3 เปรียบเทียบกลวิธีการใช้กลวิธีเดียวที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง และเพศชาย	71
4 เปรียบเทียบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศ หญิงและเพศชาย	75

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 การเลือกใช้กลวิธีของผู้พูดเพื่อลดความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟัง 9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมไทย “ครู” เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองและเป็นผู้ให้ความรู้ รวมทั้งอบรมสั่งสอนนักเรียนซึ่งสังคมไทยให้การยอมรับว่าบทบาทของครูนั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า พ่อ แม่หรือญาติผู้ใหญ่ จึงมีคำที่กล่าวว่า ครูเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ครูเป็นเปลวเทียนที่ช่วยนำทางและครูเป็นผู้สร้างสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพครูนั้นเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องให้เกียรติแต่ในปัจจุบันจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย พบว่านักเรียนมีการแสดงออกที่ไม่ให้ความเคารพและไม่คำนึงถึงกาลเทศะด้วยการพูดที่ทำให้ครูรู้สึกเสียหน้า ดังจะเห็นได้จากงานของราชันีวรรณ ประยงค์กุล (2558) เรื่องการคุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ดังตัวอย่าง

(1) อาจารย์: คนที่นั่งข้างสวิตช์ไฟ เปิดไฟหน่อยค่ะ

นักศึกษา: ไม่ต้องเปิดหรืออาจารย์ มองเห็น

(2) อาจารย์: เก็บขวดน้ำได้แก้ออกไปทิ้งด้วยค่ะ

นักศึกษา: ไม่ใช่ของหนู หนูไม่ได้เอามา

จากตัวอย่าง (1) และ (2) นักศึกษาแสดงการปฏิเสธเมื่อถูกอาจารย์ผู้สอนสั่งให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากตัวอย่าง (1) อาจารย์ผู้สอนสั่งให้นักศึกษาเปิดไฟเพราะในขณะนั้นห้องเรียนมีแสงสว่างน้อยเกินไป แต่นักศึกษาที่ถูกสั่งแสดงการปฏิเสธและให้เหตุผลว่าตนมองเห็นแล้วและตัวอย่าง (2) อาจารย์สั่งให้นักศึกษานำขวดน้ำที่วางอยู่ใต้เก้าอี้ไปทิ้ง แต่นักศึกษาปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามและให้เหตุผลว่าขวดน้ำนั้นไม่ใช่ของตนเองนอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่านอกจากการคุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอนแล้วยังพบการคุกคามหน้ากับนิสิตฝึกสอนเช่นกันด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากนิสิตฝึกสอนที่ปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีการใช้ถ้อยคำที่ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้า ด้วยนิสิตฝึกสอนมีวุฒิที่ไม่ห่างจากนักเรียนมากนัก จึงทำให้นักเรียนใช้ภาษาในการสนทนากับนิสิตฝึกสอนอย่างตรงไปตรงมา แต่การใช้ภาษาดังกล่าวแสดงถึงความไม่เหมาะสมต่อนิสิตฝึกสอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3) พี่ ๆ อย่าสั่งการบ้านเยอะนะ

(4) ยัยตัวเล็ก ขอดอดหน่อย

(5) ครูหนูหนักหรือถึงไม่ได้ยิน

(6) ครูเดินผ่านได้เหอ

จากตัวอย่าง (3) นักเรียนใช้คำเรียกขานนิสิตฝึกสอนว่า “พี่” แทนการใช้คำว่า “ครู” เป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความเคารพนับถือนิสิตฝึกสอนที่มีสถานภาพเทียบเท่ากับครู และปรากฏการใช้รูปประโยคคำสั่งว่า “อย่าสั่งการบ้านเยอะนะ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีอายุน้อยและสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าเป็นฝ่ายออกคำสั่งให้นิสิตฝึกสอนทำตาม

จากตัวอย่าง (4) นิสิตฝึกสอนนั่งประจำฐานกิจกรรมอยู่และมีนักเรียนเดินเข้ามาหาพร้อมทั้งใช้คำเรียกขานนิสิตฝึกสอนว่า “ยัยตัวเล็ก” แทนการเรียกชื่อนิสิตฝึกสอนซึ่งค่านำหน้า “ยัย” เป็นคำที่ผู้ใหญ่ใช้เรียกเด็กหรือคนที่มีวัยวุฒิน้อยกว่าและคำว่า “ตัวเล็ก” เป็นคำที่สื่อถึงรูปร่างของนิสิตฝึกสอน คำเรียกขานดังกล่าวไม่เหมาะสมและทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความอาย

จากตัวอย่าง (5) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดานและได้ยินเสียงประกาศเรียกชื่อตนเองให้ลงไปพบที่ฝ่ายวิชาการแต่ไม่มั่นใจ จึงถามนักเรียนเพื่อความแน่ใจแต่นักเรียนกลับกล่าวต่าหานิสิตฝึกสอนว่า “หนูหนวก” ที่ได้ยินเสียงประกาศไม่ชัดเจน

จากตัวอย่าง (6) นิสิตฝึกสอนเดินดูนักเรียนทำแบบฝึกหัดและต้องเดินผ่านช่องว่างตามแถวของโต๊ะเรียน นักเรียนจึงกล่าวขึ้นว่า “ครูเดินผ่านได้หรือ” โดยเจตนาล้อเลียนว่านิสิตฝึกสอนมีรูปร่างใหญ่ อาจไม่สามารถเดินผ่านช่องว่างนั้นได้

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่านักเรียนใช้คำพูดหรือถ้อยคำที่ทำให้นิสิตฝึกสอนเสียหน้าหากเปรียบสถานภาพทางสังคมแล้ว จะพบว่านิสิตฝึกสอนเป็นผู้ที่มีสถานภาพมากกว่าย่อมไม่ต้องการให้นักเรียนซึ่งมีสถานภาพทางสังคมน้อยกว่ามาทำลายหน้าและภาพลักษณ์ของตนด้วยการกระทำหรือคำพูด ในทางภาษาศาสตร์ กอฟแมน (Goffman. 1967) นิยามว่า “หน้า” คือ ภาพลักษณ์สาธารณะที่ทุกคนในสังคมต้องการได้สำหรับตนเอง บราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) มีมุมมองในทางเดียวกันว่าหน้า คือ ภาพลักษณ์สาธารณะที่ทุกคนต่างต้องการซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่ทุกคนปรารถนาให้ตนเป็นที่พอใจของผู้อื่นหากว่ามีการกระทำหรือคำพูดซึ่งทำให้เกิดการเสียหน้าขึ้น จะเรียกว่า การคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ซึ่งในการสนทนามีความเสี่ยงต่อการเกิดการคุกคามหน้าเสมอ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีภาษาที่นักเรียนใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน โดยมุ่งศึกษานักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะเป็นช่วงวัยที่เริ่มเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นรุ่นสุรางค์จันทร์ (2541: 65-67) กล่าวถึงเด็กวัยรุ่นว่าเป็นช่วงที่เริ่มตั้งแต่อายุ 13-16 ปี และมีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกอย่างเปิดเผยและตรงเกินไป จนทำให้เด็กอาจรู้สึกว่าคุณมีความสุข เต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเองและต่างต้องการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่เสมอ โดยที่เด็กไม่รู้ตัวว่าเป็นความผิดและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความเป็นตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้ เป็นเหตุให้นักเรียนใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดการคุกคามหน้านิสิต

ฝึกสอน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้กลวิธีทางภาษาของนักเรียนที่มีต่อนิสิตฝึกสอน และศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษากลวิธีทางภาษาที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน
2. เปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอน เพศชาย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงรูปแบบของกลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนและสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการนำไปสอนนักเรียนให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติต่อนิสิตฝึกสอนและเป็นประโยชน์ต่อนิสิตฝึกสอนเพื่อจะสามารถเตรียมความพร้อมทางด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนก่อนออกปฏิบัติการสอนจริง อีกทั้งเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาและเป็นการปลูกฝังค่านิยมและคุณค่าในการใช้ภาษาของนักเรียนให้ถูกต้องสอดคล้องกับสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการเคารพบุคคลที่มีความอาวุโส

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษาที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ด้วยวิธีการสังเกตการณ์ด้วยตนเอง ในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 - กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งเป็นภาคปลายของปีการศึกษาและนิสิตฝึกสอนกับนักเรียนพบกันเป็นครั้งแรกโดยเก็บข้อมูลจากนิสิตฝึกสอน จำนวน 6 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 3 คนและเพศชาย 3 คน

ข้อจำกัดในงานวิจัย

การเก็บข้อมูลทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนครั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถใช้การบันทึกเสียง การสนทนาของนักเรียนได้ เนื่องจากการขออนุญาตบันทึกเสียงอาจทำให้ได้รับข้อมูลภาษาที่ไม่เป็นธรรมชาติ เพราะนักเรียนจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ภาษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากการเข้าสังเกตการณ์และจดบันทึกข้อมูลภาษาลงในแบบบันทึกของผู้วิจัย หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงสอบถามนิสิตฝึกสอนโดยที่นิสิตฝึกสอนจะเป็นผู้พิจารณาจากถ้อยคำของนักเรียน และตัดสินใจว่าเป็นการใช้ภาษาที่

คุกคามหน้าตน โดยผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาตัวแปรด้านเพศของนักเรียนที่มีผลต่อการใช้ภาษากับนิสิตฝึกสอน แต่มุ่งศึกษาตัวแปรด้านเพศของนิสิตฝึกสอนเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หน้า หมายถึง ภาพลักษณ์ของตนเองที่มีต่อสาธารณะ
2. การคุกคามหน้า หมายถึง การใช้คำพูดของนักเรียนกับนิสิตฝึกสอนซึ่งทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้าเสียเกียรติและไม่พอใจ ทั้งที่เป็นการพูดกับนิสิตฝึกสอนโดยตรงและการพูดกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนได้ยิน
3. นิสิตฝึกสอน คือ นิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตหรือครุศาสตรบัณฑิตในชั้นปีที่ 5 ฝึกปฏิบัติ การสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาในสาขาวิชาการประถมศึกษาโดยให้นิสิตฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยบูรณาการเนื้อหาความรู้ด้านวิชาเอก และวิชาชีพครูสู่การปฏิบัติการสอนและฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพและคุณธรรมจริยธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต 5 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2556: 59-60)
4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สายสามัญทั้งหญิงและชายในสถานศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานครของกระทรวงศึกษาธิการ
5. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่นิสิตฝึกสอนได้รับหน้าที่ปฏิบัติการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987)

เครื่องหมายที่ใช้ในการวิจัย

ขีดเส้นใต้ (____) หมายถึง ถ้อยคำที่นักเรียนใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องหน้าและการคุกคามหน้า
2. ทฤษฎีความสุภาพ
3. แนวคิดเรื่องความสุภาพต่อตนเอง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1. แนวคิดเรื่องหน้าและการคุกคามหน้า

กอฟแมน (Goffman. 1967) กล่าวว่า หน้า คือภาพลักษณ์สาธารณะที่ทุกคนในสังคมต้องการ ได้สำหรับตนเอง บราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987: 61) นำแนวคิดของกอฟแมนมาขยายความต่อโดยกล่าวว่า “หน้า” เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน แต่ละบุคคลในสังคมย่อมมีความต้องการหน้า (Face want) ซึ่งเป็นความปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและความยกย่องจากผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ แต่ละบุคคลย่อมต้องการรักษาหน้าไว้ไม่ต้องการให้ใครมาละเมิดและพยายามที่จะไม่ละเมิดหรือคุกคามหน้าของบุคคลอื่นเพราะทุกคนมีความต้องการในการรักษาหน้าเช่นเดียวกัน บราวน์และเลวินสันเสนอแนวคิดว่ามี 2 ด้าน ได้แก่ หน้าด้านบวก (Positive face) เป็นความต้องการให้ภาพลักษณ์ของตนเองเป็นที่ยอมรับ ชื่นชมและเป็นที่พอใจจากผู้อื่นเช่น การได้รับการชื่นชม การแสดงความยินดี รวมทั้งเป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกหรือเป็นพวกพ้องเดียวกันและหน้าด้านลบ (Negative face) เป็นการเรียกร้องเพื่อพื้นที่ส่วนตัว การปกป้องตัวเองไม่ให้ถูกรบกวน เช่น การมีอิสระในการกระทำหรือการมีอิสระจากข้อบังคับ อย่างไรก็ตาม หน้าเป็นสิ่งที่ไม่คงที่สามารถถูกทำให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้เสมอในระหว่างการสนทนา ดังนั้นผู้พูดและผู้ฟังจึงพยายามรักษาหน้าของตน (Face-Saving Act: FSA) แต่หากมีการพูดหรือการกระทำที่ขัดต่อเจตนาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถือว่าเป็นการทำให้เสียหน้า การกระทำดังกล่าวนี้ บราวน์และเลวินสันเรียกว่า การคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ซึ่งจำแนกออกเป็น การคุกคามหน้าด้านบวก (Positive face-threatening act) และการคุกคามหน้าด้านลบ (Negative face-threatening act) ซึ่งแบ่งประเภทของการคุกคามหน้าตามผู้พูดและผู้ฟังได้ 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง คือ การแสดงว่าผู้พูดไม่สนใจต่อความรู้สึกความต้องการและการกระทำของผู้ฟัง ซึ่งขัดต่อความต้องการเป็นที่ยอมรับและชื่นชมในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบด้วย

1.1 ผู้พูดประเมินหน้าด้านบวกของผู้ฟังในแง่ลบ ได้แก่

1.1.1 การแสดงว่าผู้พูดมีความรู้สึกในทางลบกับลักษณะบางอย่างของหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ได้แก่ แสดงความไม่ยอมรับ วิจารณ์ ตำหนิ ดูถูกบ่น กล่าวหา

1.1.2 การแสดงว่าผู้พูดไม่สนใจหรือไม่ใส่ใจกับหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ได้แก่ การแสดงอารมณ์รุนแรง แสดงการไม่เห็นด้วย พูดนอกเรื่องหรือยกเรื่องที่ไม่สมควรขึ้นมาพูด

1.2 การที่ผู้พูดแสดงความไม่สนใจต่อผู้ฟัง ได้แก่

1.2.1 พูดแสดงความรู้สึกอย่างรุนแรงหรือแสดงอารมณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้

1.2.2 พูดแสดงความไม่เคารพ คำต้องห้าม คำที่ไม่เหมาะสมในบริบทสนทนา

1.2.3 พูดถึงข่าวร้ายหรือพูดอวดอ้างเรื่องของตนเอง

1.2.4 พูดในสิ่งที่ก่อให้เกิดการโต้แย้งในเรื่องต่างๆ เช่น การเมือง เชื้อชาติ ศาสนา อิสรภาพของสตรี

1.2.5 พูดแทรก ขัดจังหวะเพื่อทำลายบรรยากาศในการสนทนา

1.2.6 การใช้คำเรียกขานที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความอาย

2. การคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง หมายถึง การกระทำที่ขัดต่อความต้องการความเป็นส่วนตัวที่มีอิสระในการกระทำ และการที่ผู้ฟังไม่ต้องการให้ใครมารบกวน ก้าวก่ายหรือบังคับ ประกอบด้วย

2.1 ผู้พูดกำหนดการกระทำของผู้ฟัง กดดันให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ได้แก่

2.1.1 การสั่ง การขอร้อง

2.1.2 พูดกำหนดความคิดของผู้ฟัง พูดแนะนำ ให้คำปรึกษา

2.1.3 ผู้พูดเตือนความทรงจำของผู้ฟัง

2.1.4 ผู้พูดมีความคิดเห็นคัดค้านไม่เห็นด้วย การข่มขู่ การเตือน การทำทนาย

2.2 ผู้พูดสร้างความคิดกดดันให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธ

2.2.1 ผู้พูดเสนอตัวเพื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้

2.2.2 ผู้พูดให้คำสัญญา

2.2.3 ผู้พูดแสดงเจตนาอยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากผู้ฟัง

2.3 ผู้พูดแสดงเจตนาอยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากผู้ฟัง

2.3.1 การชม การแสดงความอิจฉา

2.3.2 การใช้คำพูดแสดงความรู้สึกที่ไม่ดี แสดงความโกรธ ความเกลียด

3. การคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด ประกอบด้วย

3.1 การทำลายภาพลักษณ์

3.1.1 แสดงการขอโทษ ยอมรับผิด

3.1.2 ยอมรับการชื่นชม

3.1.3 การหกล้ม สูญเสียการทรงตัว ลื่น

3.1.4 ทำในสิ่งที่ขายหน้า ทำให้ตนเองต้องอาย

3.1.5 การสารภาพหรือยอมรับความผิด

3.1.6 ควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกไม่ได้ ทั้งการหัวเราะหรือร้องไห้

4. การคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด ประกอบด้วย

4.1 การแสดงความไม่พอใจ

4.1.1 การกล่าวขอบคุณ

4.1.2 การยอมรับการขอบคุณหรือคำขอโทษของผู้ฟัง

4.1.3 การแก้ตัว การอ้างเหตุผล

4.1.4 การยอมรับข้อเสนอจากผู้ฟัง

4.1.5 ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกอาย

4.1.6 การตกลงทำสัญญาและยอมรับข้อเสนอด้วยความไม่เต็มใจ

(Brown; & Levinson. 1987: 65-69)

อย่างไรก็ดี มีนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องการคุกคามหน้าในวัฒนธรรมต่างกล่าวย้ำว่าการพิจารณาว่า การคุกคามหน้าเป็นด้านบวกหรือด้านลบควรขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม แนวคิดเรื่องหน้าในมุมมองตะวันตกไม่สามารถใช้อธิบายวัฒนธรรมเอเชียได้ครอบคลุมและถูกต้อง (Ide, 1989; Kong, 1990; Scollon & Scollon, 2001) เช่นในสังคมจีน การให้คำแนะนำไม่ถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เป็นเพียงการแสดงเจตนาดีของผู้พูดเท่านั้นไม่ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของกู (Gu. 1990) ที่ศึกษาเรื่องหน้าของชาวจีน ซึ่งพบว่าในสังคมจีนนั้นมองว่า หน้าเป็นความต้องการการยอมรับจากสังคมและเป็นเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคมไม่ใช่แค่ความต้องการหน้าส่วนบุคคลเท่านั้นส่วนผลการศึกษาเรื่องหน้าของชาวญี่ปุ่นของมัทสึโมโตะ (Matsumoto. 1988) พบว่ามุมมองเรื่องหน้าของชาวญี่ปุ่นแตกต่างจากหน้าตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสันเนื่องจากชาวญี่ปุ่นจะคำนึงถึงความสัมพันธ์และการแสดงออกของตนเองกับบุคคลอื่นในสังคม ไม่ใช่แค่การรักษาไว้ซึ่งความต้องการหน้าส่วนบุคคลเท่านั้น โดยชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการใช้คำสรรพนามหรือการใช้รูปภาษาแสดง

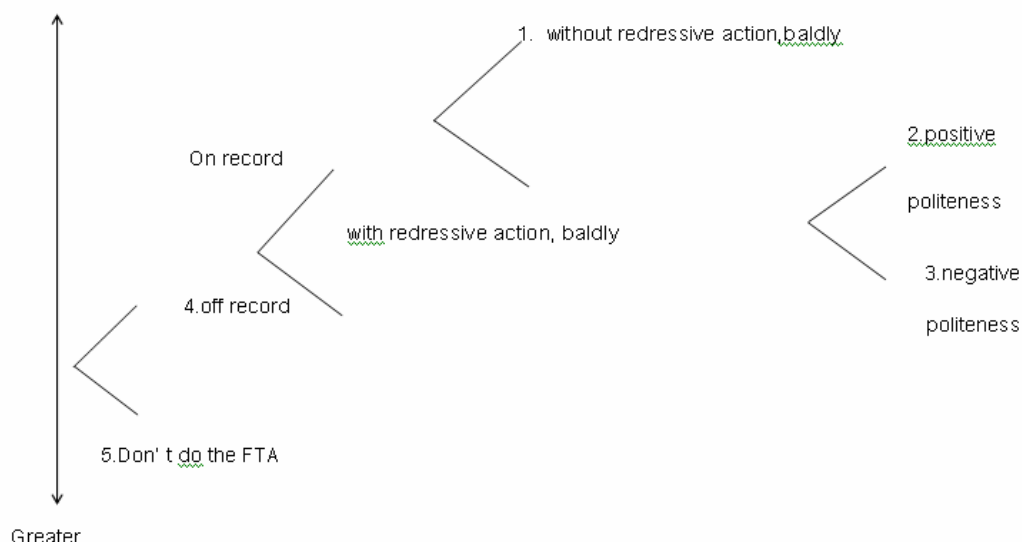
การยกย่อง (honorifics) อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลอื่นเพราะหากใช้คำเหล่านั้นไม่เหมาะสมจะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้ฟังได้อย่างถูกต้องและทำให้ตัวผู้พูดเองรู้สึกเสียหน้า

ลิม (Lim. 1994) เสนอแนวคิดที่มีแนวทางเดียวกันกับกู (Gu.1990) และมัทสึโมโตะ (Matsumoto. 1988) โดยกล่าวว่าหน้าเป็นสิ่งที่มีความค่าเชิงบวกของสังคมหรือกล่าวได้ว่า หน้า คือความต้องการของสังคมซึ่งแต่ละสังคมจะมีมาตรฐานหรือการยอมรับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะสภาพแวดล้อมหรือบรรทัดฐานของสังคม นอกจากนี้ฮิรากะและเทิร์นเนอร์ (Hiraga; & Turner. 1996) ได้ศึกษาความแตกต่างของการรับรู้เรื่องหน้าของคนที่มีวัฒนธรรมต่างกันโดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนและครูอังกฤษและญี่ปุ่นในบริบททางวิชาการ พบว่านักเรียนญี่ปุ่นจะยอมรับคำแนะนำของครูเนื่องจากคนญี่ปุ่นคำนึงถึงความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นมากกว่าการรักษาหน้าตัวเอง แต่นักเรียนอังกฤษมีการคำนึงถึงหน้าด้านบวกของตนมากกว่าคำนึงถึงหน้าของคนอื่น โดยการไม่ยอมรับการวิจารณ์และไม่ต้องการปฏิบัติตามคำแนะนำในขณะเดียวกันครูอังกฤษจะใช้กลวิธีความสุภาพเพื่อลดความรุนแรงในการแนะนำหรือตักเตือน แต่ครูญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีการคุกคามหน้านักเรียน เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของครูญี่ปุ่นถือว่าเป็นผู้มีอำนาจ ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และแก้ไขปัญหา ดังนั้นครูญี่ปุ่นจึงไม่ต้องคำนึงถึงหน้าด้านบวกหรือหน้าด้านลบของนักเรียนตามสถานภาพทางสังคม การศึกษาของฮิรากะและเทิร์นเนอร์ สนับสนุนแนวคิดเรื่องหน้าที่มีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมเอเชีย

จากแนวคิดเรื่องหน้า บราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) กล่าวว่า ในบริบทการสนทนายอมเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าไม่มากนักเลย จึงเสนอกลวิธีที่ผู้พูดนำมาใช้เพื่อลดการคุกคามหน้าผู้ฟังเมื่อเสี่ยงต่อการคุกคามหน้า ดังภาพประกอบต่อไปนี้

Circumstances determining

Lesser

ภาพประกอบ 1 แสดงการเลือกใช้กลวิธีของผู้พูดเพื่อลดความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟัง

ที่มา: Brown; & Levinson. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. P. 60.

จากแผนภูมิข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า หากบริบทการสนทนานั้นผู้พูดรู้ดีว่าการกระทำของตนเสี่ยงต่อการทำให้ผู้ฟังเสียหน้ามาก ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีต่างๆ ที่ลดการคุกคามหน้าผู้ฟังซึ่งมี 5 กลวิธี โดยผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีใดขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการคุกคามในสถานการณ์นั้น หากมีความเสี่ยงในการคุกคามหน้าน้อย (Lesser) ผู้พูดจะเลือกใช้การกระทำที่คุกคามหน้า (Do the FTA) และหากมีการคุกคามมาก (Greater) ผู้พูดจะเลือกใช้การไม่กล่าวสิ่งใด (Don't do the FTA) ซึ่งในแต่ละกลวิธีมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลวิธีพูดห้วนปราศจากการตกแต่งถ้อยคำ (Without redressive action, baldly) เป็นการพูดตรงและชัดเจนปราศจากการตกแต่งถ้อยคำ กล่าวคือ ผู้พูดต้องการแสดงเจตนาต่อคู่สนทนาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อเน้นประสิทธิภาพในการสื่อสารมากกว่าการคำนึงถึงการเสียหน้า ตัวอย่างเช่น การเตือนผู้ฟังว่า “Watch out!” “ระวังล้ม” “หลบไป” จะสังเกตได้ว่า ถ้อยคำเหล่านี้เป็นลักษณะภาษาที่ห้วนๆ และตรงไปตรงมา เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์ที่เร่งด่วน หากใช้คำสุภาพอาจจะไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้พูดมีเจตนาช่วยเหลือและให้ผลประโยชน์แก่ผู้ฟัง

2. กลวิธีความสุภาพเชิงบวก (Positive politeness strategies) เป็นกลวิธีแบบตกแต่งคำพูด เพื่อรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง โดยการใช้ลักษณะถ้อยคำสนับสนุนผู้ฟัง รวมทั้งแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกันหรือกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น การใช้คำเรียกญาติ การใช้คำเรียกขาน การใช้คำทักทายแสดงความสนิทสนม ตัวอย่างเช่น “We” “พวกเรา” เพื่อแสดงความเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับผู้ฟัง หรือรูปประโยค “Let's get on with dinner” เพื่อการเชิญชวนหรือขอร้องเพื่อให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น หรือมีการกระทำในเรื่องเดียวกัน

3. กลวิธีความสุภาพเชิงลบ (Negative politeness strategies) เป็นกลวิธีแบบตกแต่งคำพูด เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง โดยผู้พูดจะไม่เข้าไปก้าวก่ายสิทธิส่วนตัวหรือรบกวนผู้ฟัง ซึ่งลักษณะคำพูดนั้นจะเป็นทางการและสถานภาพทางสังคมของคู่สนทนามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เช่น การใช้รูปภาษาแสดงการกลบเกลื่อน การใช้รูปภาษาแสดงการนับถือโดยผู้พูดถ่อมตัวและยกย่องผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

“Sorry to bother you, I couldn't borrow \$30, could I?” (Cutting. 2008: 45)

จากตัวอย่าง ผู้พูดกล่าวขอโทษเพื่อแสดงความสุภาพและเลือกใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะว่าผู้พูดเกรงใจผู้ฟัง ก่อนที่จะขอให้ผู้ฟังช่วยเหลือในเรื่องเงินทอง

4. กลวิธีกล่าวแบบอ้อม (Off record) เป็นการพูดแบบหลีกเลี่ยงการตรงไปตรงมาโดยการใช้ถ้อยคำที่ไม่ตรงรูปภาษาซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้หลายแบบ เช่น การใช้คำเสียดสี อุปลักษณ์ สำนวน ไวยาหาร สื่อความเป็นนัย ตัวอย่างเช่น “It's hot in here.” จากตัวอย่าง เมื่อผู้ฟังสามารถตีความได้ว่า ผู้พูดต้องการให้เปิดหน้าต่างให้หรือผู้ฟังเข้าใจได้ว่าผู้พูดไม่สบายตัว ซึ่งผู้ฟังต้องตีความตามบริบทและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

5. การไม่กล่าวสิ่งใด (Don't do the FTA) เป็นการไม่ได้กล่าวอะไรที่แสดงการคุกคามหน้าผู้ฟังเลยเช่น การนิ่งเฉยหรือไม่ได้ตอบ เนื่องจากในบางสถานการณ์การนิ่งจะแสดงถึงความสุภาพมากกว่า ดังเห็นได้จากการงานของ กุนาร์วัน (Gunarwan. 2000) ศึกษาวัฒนธรรมการห้ามของชาวชวา ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด 8 สถานการณ์ เช่น สถานการณ์ห้ามสูบบุหรี่ในห้องแอร์ พบว่าชาวชวาจะไม่นิยมพูดหรือกล่าวสิ่งใด (don't do the FTA) ในการห้ามมากที่สุดเพื่อลดการคุกคามหน้าเนื่องจากชาวชวาจะคำนึงถึงปัจจัยทางด้านอายุและสังคมส่งผลต่อการใช้การห้ามและการใช้ความสุภาพกับบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของ ฟุคาตะและอาซาโต (Fukada; & Asato. 2004) ศึกษาทฤษฎีความสุภาพของคนญี่ปุ่นพบว่า คนญี่ปุ่นจะแสดงความสุภาพระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้องด้วยการไม่กล่าวสิ่งใด ถือเป็นความสุภาพต่อรุ่นพี่ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า เนื่องจากถือว่าการพูดมากจะก่อให้เกิดการคุกคามหน้าได้

จากกลวิธีทั้ง 5 กลวิธีข้างต้น กลวิธีที่ 1-4 จัดเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าโดยผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีใดเพื่อลดความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟังนั้น มักจะต้องคำนึงถึงหน้าผู้ฟัง หากผู้พูดรู้ว่าคำพูดของตนทำให้ผู้ฟังเสียหน้ามาก ผู้พูดจะแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังมากที่สุดเพื่อลดความรุนแรงในการสนทนานอกจากนี้บราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987: 74-77) ชี้ให้เห็นถึงปัจจัย 3 อย่าง ที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีลดความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าได้แก่

1. The relative power of S and H ใช้ตัวย่อ P หมายถึง อำนาจของผู้พูดและผู้ฟังในบริบทนั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง

2. The social distance of S and H ใช้ตัวย่อ D หมายถึง ระยะห่างทางสังคมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังหรือความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งมีส่วนกำหนดการเลือกใช้กลวิธีเมื่อผู้ใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้า

3. The absolute ranking of imposition in the particular culture ใช้ตัวย่อ R หมายถึง ลักษณะการกระทำว่ามีความรุนแรงในการคุกคามหน้าหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น ซึ่งระดับความรุนแรงของสถานการณ์จะแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม โดยที่ผลรวมของปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้จะมีค่าน้ำหนักความผิดหรือน้ำหนักของการคุกคามหน้า (The weightiness of the FTAs ใช้ตัวย่อ W) ซึ่งบราวน์และเลวินสันเชื่อว่าปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้สามารถนำมาเขียนเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์และคำนวณออกมาในรูปของน้ำหนักความผิดดังนี้

$$\text{สูตร } Wx = D (S,H) + P (H,S) + Rx$$

Wx คือ ค่าน้ำหนักของวัฒนธรรมที่คุกคามหน้าหรือขนาด ปริมาณ ความรุนแรงของถ้อยคำที่เกิดขึ้น

$D (S,H)$ คือ ระยะห่างหรือระดับความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

$P (H,S)$ คือ อำนาจของผู้ฟังเมื่อเทียบกับผู้พูดหรือสถานภาพระหว่างผู้ฟังและผู้พูด

Rx คือ ระดับความรุนแรงของถ้อยคำคุกคามหน้าในวัฒนธรรมนั้นๆ

จากสูตรข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟังจะมีมากถ้าระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมากผู้ฟังมีอำนาจเหนือผู้พูดมากและระดับการคุกคามหน้าในวัฒนธรรมนั้นมีมาก เนื่องจากปัจจัยทางด้านอำนาจ สถานภาพและระยะห่างทางสังคมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้า

จากแนวคิดข้างต้นทำให้มีงานวิจัยเกี่ยวกับหน้าและการคุกคามหน้า ดังต่อไปนี้

งานวิจัยของโรเบิร์ต (Robert. 1992) ศึกษาการคุกคามหน้าโดยเปรียบเทียบการพูดของอาจารย์ระดับหัวหน้าในสถานการณ์การประชุมระหว่างอาจารย์ระดับหัวหน้าและอาจารย์ พบว่าอาจารย์ระดับหัวหน้าที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าใช้กลวิธีการคุกคามหน้าด้านลบด้วยกลวิธีขอร้องมากที่สุด เพื่อแจ้งและขอให้อาจารย์ทำบางสิ่งให้ โดยใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา เนื่องจากอาจารย์ระดับหัวหน้ามีอำนาจและสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าทำให้กล้าที่จะใช้คำพูดต่ออาจารย์ที่มีสถานภาพต่ำกว่า อีกทั้งยังพบว่าอาจารย์ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะใช้ภาษาแสดงความสุภาพมากกว่า เนื่องจากผู้พูดจะคำนึงถึงหน้าของผู้ฟังสถานภาพสูงกว่ามากกว่าหน้าของตนเอง

นอกจากการคุกคามหน้าระหว่างอาจารย์และอาจารย์ด้วยกันแล้วผู้วิจัยยังพบการใช้ภาษาใช้ภาษาระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ครูกับนักเรียน รวมทั้งการใช้ภาษาของนักศึกษาต่อบุคคลอื่น พบว่าปัจจุบันนักเรียนและนักศึกษาขาดการตระหนักในการใช้ภาษาต่ออาจารย์จึงส่งผลให้เกิดการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดการใช้ภาษาคุกคามหน้าในสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของปวีณา วัชรสุวรรณ (2548) ศึกษาการกล่าวแย้งในภาษาไทยของผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน: กรณีศึกษาของครูและนักเรียน พบว่านักเรียนจะพูดกล่าวแย้งสิ่งที่ผิดของครูด้วยการใช้กลวิธีอ้อมด้วยการใช้รูปประโยคคำถาม เช่น ‘อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรบ้างคะ’ มากกว่าการกล่าวแย้งครูโดยตรง เพราะการกล่าวแย้งโดยตรงเป็นการคุกคามหน้าและอาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ไม่ราบรื่น อีกทั้งนักเรียนเป็นผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจึงเลือกใช้กลวิธีกล่าวแย้งโดยอ้อมเพื่อลดการคุกคามหน้าและยังเป็นการรักษาหน้าอาจารย์ด้วย ในงานวิจัยของปวีณายังศึกษาปัจจัยเรื่องสถานการณ์การมีหรือไม่มีบุคคลที่ 3 โดยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 2 สถานการณ์เพราะนักเรียนเลือกใช้การกล่าวแย้งด้วยกลวิธีอ้อมเหมือนกัน

ส่วนรุ่งอรุณ ใจชื่อ (2549) ศึกษาเรื่องวัจนกรรมแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา พบว่านิสิตนักศึกษาเลือกที่จะแสดงความไม่พอใจด้วยถ้อยคำมากกว่าการทำเฉย โดยพบว่าการแสดงความไม่พอใจแบบตรงมากที่สุด จำนวน 7 กลวิธี เช่น การใช้คำหยาบ คำที่มีความหมายในทางลบ และแสดงความไม่พอใจแบบอ้อม 2 แบบ ได้แก่ และการแสดงความไม่พอใจแบบอ้อมแบบพูดต่อหน้า เช่น การสั่งให้ผู้ฟังทำบางอย่าง การกล่าวเตือนผู้ฟัง และการแสดงความไม่พอใจแบบไม่พูดต่อหน้า เช่น การกล่าวโดยไม่เจาะจงเป้าหมาย และกลวิธีสุดท้าย คือ กลวิธีเสริมความแสดงอารมณ์ไม่พอใจเพื่อให้ผู้ฟังรู้ตัว เช่น การใช้คำอุทานเสริม โดยพบว่านิสิตนักศึกษาเลือกกลวิธีทางอ้อมมากกว่าทางตรงในการแสดงความไม่พอใจของตนเองและยังเป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมของผู้ฟังในทางลบ สอดคล้องกับการศึกษาของฮอสเทนและเวนแบช (Sharyl Tanck 2004: 3; อ้างอิงจาก Olshtain; & Weinbach. 1987) ที่ศึกษาความไม่พอใจของผู้พูดภาษาฮีบรู จากชาวอิสราเอลที่พูด

ภาษาอังกฤษ พบว่าแสดงความไม่พอใจเป็นการที่ผู้พูดกล่าวแสดงความไม่พอใจของผู้พูดเพื่อตำหนิ การกระทำหรือพฤติกรรมทางลบของผู้ฟัง แต่ข้อเสนอแนะและแนวแบบ ยังพบว่าการที่ผู้พูดกล่าวแสดงความไม่พอใจเป็นการพูดเพื่อขอให้ผู้ฟังแก้ไขในการกระทำของตนด้วย อย่างไรก็ตาม หากผู้พูดการกล่าวแย้งหรือแสดงความไม่พอใจถือเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้าซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟัง

นอกจากนี้ พบประเด็นการใช้ภาษาของนิสิตนักศึกษายังพบในงานวิจัยของราชินีวรรณ ประยงค์กุล (2558) ที่ศึกษาเรื่องการคุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอน: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องการคุกคามหน้าโดยรวบรวมข้อมูลภาษาที่คุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอนของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบกลวิธีที่ใช้ในการคุกคามหน้าอาจารย์ 2 ประเภท คือ กลวิธีที่ใช้ในการคุกคามหน้าด้านบวก คือ การพูดประเมิณหน้าด้านบวกของผู้ฟังในแง่ลบ หรือเป็นการพูดในสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังไม่พอใจ เช่น วิจารณ์ กล่าวหา คำไม่สุภาพ หรือพูดขัดจังหวะ และ กลวิธีที่ใช้ในการคุกคามหน้าด้านลบ คือ การสร้างกีดกันให้ผู้ฟังทำตามและแสดงเจตนาว่าตนต้องการ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น สั่ง ขอร้อง หรือเตือนความจำ และพบการคุกคามหน้าด้วยกลวิธีปฏิเสธมากที่สุด เนื่องด้วยเป็นกลวิธีที่นักศึกษาใช้ปฏิเสธคำสั่งของอาจารย์ผู้สอนได้ นอกจากนี้บางสถานการณ์ยังพบว่า การใช้ถ้อยคำที่คุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอนยังเกิดจากการที่นักศึกษาต้องการรักษาหน้าตนเอง ด้วย เมื่อรู้สึกถูกคุกคามจากอาจารย์ผู้สอนก่อนและในบางสถานการณ์ยังพบว่าการคุกคามหน้าเกิดจากการที่นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองซึ่งคิดว่าสมเหตุสมผลอย่างตรงไปตรงมา แต่ในขณะที่เดียวกันกับเป็นการคุกคามหน้าอาจารย์ ซึ่งแสดงถึงความไม่เคารพและไม่ให้เกียรติต่ออาจารย์ผู้สอน และยังพบการใช้คำแสดงความสุภาพ เช่น การใช้คำลงท้าย ‘ค่ะ/ครับ’ เพื่อเป็นการลดการคุกคามหน้า และในงานวิจัยของอริ บุนนาค (2550) ที่ศึกษาการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังต่อผู้ที่มีสถานภาพต่างกันภาษาไทย: กรณีนิสิตนักศึกษา จากการทำแบบสอบถามของนิสิตนักศึกษาจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 100 คน และเพศหญิง 100 คน ผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาจะเลือกใช้ การกล่าวแสดงความผิดหวัง โดยการใช้กลวิธีการถามหาเหตุผลจากผู้ฟัง มากที่สุด และพบว่าผู้พูดไม่ได้ต้องการถามหาเหตุผลจากผู้ฟัง แต่ใช้เพื่อกล่าวโดยอ้อมว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นเหตุให้ผู้พูดรู้สึก ผิดหวัง โดยการใช้กลวิธีการแสดงความผิดหวังโดยอ้อมเพื่อเป็นการลดการคุกคามหน้าต่อบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่า จากงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัย พบว่าแม้ว่าผู้ฟังจะมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดก็ไม่อาจเลี่ยงจากการถูกคุกคามหน้าได้

การคุกคามหน้ายังสามารถเกิดขึ้นได้จากในนวนิยาย บทสนทนาชีวิตจริง และบทสนทนาทางละครโทรทัศน์ ดังเห็นได้จากงานของวิสันต์ สุขวิสุทธิ์ (2547) ที่ศึกษาวัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย ซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทสนทนาในนวนิยาย และ

บทสนทนาในชีวิตจริง ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริภาษในภาษาไทยใช้กลวิธีการบริภาษ 3 กลวิธี คือ

- 1.กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา เป็นการที่ผู้พูดใช้การพูดแบบตรงไปตรงมา ซึ่งทำให้ผู้ฟังสามารถตีความได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการจะกล่าวถึงในทางลบ ซึ่งได้แก่ การบริภาษด้วยคำหยาบ และการบริภาษด้วยคำที่มีความหมายทางลบ
- 2.กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม เป็นการใช้ถ้อยคำที่กำกวม ซึ่งประกอบด้วย 5 วิธี คือ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้ความเปรียบ การใช้คำเร้นหู การบริภาษแบบไม่เจาะจงเป้าหมาย และการแสวงบริภาษสิ่งอื่น และ
- 3.กลวิธีเสริมการบริภาษ เป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงอารมณ์ ซึ่งได้แก่ การใช้คำหยาบที่มีนัยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และการใช้คำอุทานเพื่อแสดงความรู้สึกทางลบ ถ้อยคำบริภาษสะท้อนให้เห็นค่านิยมบางประการในสังคมไทย เช่น การไม่เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส การว่าร้ายผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ ส่วนผลของการบริภาษที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกบริภาษนั้นพบว่า กลวิธีการบริภาษต่างๆ นั้นสามารถส่งผลกระทบต่อผู้ถูกบริภาษใน 3 ลักษณะคือ การแสดงว่าผู้ถูกบริภาษไม่ได้รับความเคารพจากผู้บริภาษ แสดงว่าผู้ถูกบริภาษเป็นผู้ที่สังคมไม่ยอมรับและกีดกันผู้ถูกบริภาษออกจากกลุ่มส่วนสุภาสินี โพธิวิทย์ (2547) ศึกษา "วัจนกรรมแสดงความคิดเห็นได้แย้งในภาษาไทย" ซึ่งเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในละครทางโทรทัศน์ 3 เรื่อง และการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของกลุ่มประชากรงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาการใช้ภาษาการแสดงความเห็นได้แย้งในภาษาไทย และศึกษาการใช้ภาษาการแสดงความเห็นได้แย้งในวัจนกรรมประเภทต่างๆ 4 ประเภท คือ การกล่าวแข่งขัน การกล่าวแสดงความเป็นมิตร การกล่าวแถลง และการกล่าวโต้แย้ง ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีการแสดงความเห็นได้แย้งในภาษาไทยแบ่งเป็น 12 กลวิธี คือ การปฏิเสธ การแก้ไขคำพูด การให้เหตุผล การถามกลับ การแสดงความไม่แน่ใจ การกล่าวทาทาย การให้ทางเลือก การพูดประชด การผัดผ่อน การกล่าวบั่นทอนกำลังใจ การกล่าวโทษตนเอง และการต่อว่า รวมทั้งยังศึกษาว่าตัวแปร เพศ อายุ และการศึกษาของผู้ส่งสาร ซึ่งพบว่าเพศหญิงเลือกใช้กลวิธีแสดงความเห็นได้แย้งทั้งหมดจำนวน 7 กลวิธี ส่วนเพศชายเลือกใช้เพียง 6 กลวิธี และพบว่าเพศชายเลือกใช้กลวิธีแสดงเหตุผลมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายสนใจต่อความถูกต้องหรือเป็นเหตุเป็นผลมากกว่าเพศหญิง ตัวแปรทางด้านอายุพบว่าประชากรที่มีอายุมากกว่าจะเลือกใช้กลวิธีที่เรียบง่ายจากการเผชิญหน้า และตัวแปรด้านการศึกษา พบว่าประชากรระดับปริญญาตรีและประชากรที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าจะเลือกใช้กลวิธีแสดงความคิดเห็นได้แย้ง จำนวน 7 กลวิธี ไม่ต่างกัน

นอกจากในบริบทสนทนาแล้วยังสามารถพบการคุกคามผ่านเอกสารหรือสื่อจากอินเทอร์เน็ตต่างๆ ดังที่พบงานวิจัยของ อานา เคดเวส (Ana Kedveš. 2013) ที่ศึกษาการคุกคามหน้าและกลวิธีความสุภาพในใบสมัครเรียนภาคฤดูร้อนของที่ออกโดยสถาบันการศึกษาต่างๆ จำนวน 60 แผ่น จาก 33 ประเทศในยุโรป โดยใช้แนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) ผลการศึกษาพบว่า การใช้ภาษาในใบสมัครภาคเรียนฤดูร้อนใช้กลวิธีคุกคามหน้าเพื่อสร้างความดึงดูดใจ

และท้าทายผู้สมัคร เช่น Come and Explore Sweden yourself. (มาสำรวจสวีเดนด้วยตัวคุณเอง) นอกจากนี้ในโบสถ์เรียนภาคฤดูร้อนยังแสดงการกดดันให้ผู้อ่านปฏิบัติตามกฎระเบียบและมีการใช้ภาษาที่เป็นการครอบงำความคิด ด้วยกลวิธีการคุกคามหน้าด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การเสนอ การแนะนำ การสัญญา การขอร้อง และการให้ข้อมูลเพิ่มเติม ส่วนกลวิธีการคุกคามด้านบวกที่พบได้แก่ การโอ้อวด การท้าทาย และการดูถูกนอกจากนี้ยังพบว่า การใช้ภาษาที่คุกคามหน้าในโบสถ์เป็นการแฝงถ้อยคำเพื่อดึงดูดใจผู้อ่านด้วยส่วนสุธาสิณี พลอยขาว (2551) ที่ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในกระดานสนทนาทางอินเทอร์เน็ต จากกระดานสนทนาของเว็บไซต์ความไม่พอใจด้วยกลวิธีแบบตรงเท่านั้น 10 กลวิธี ได้แก่ การบอกความรู้สึกทางลบ การบริภาษ การข่มขู่ การกล่าวตัดสัมพันธ์ การกล่าวแข่ง และการกล่าวท้าทาย เพราะเป็นการแสดงอารมณ์และความรู้สึกไม่พอใจออกมาตรงๆ อย่างเต็มที่ร่วมกับการใช้คำหยาบ ทั้งคำสรรพนาม คำกริยา และคำลงท้ายนอกจากจะแสดงความไม่พอใจด้วยถ้อยคำแล้ว ยังถือเป็นการประจานผู้รับสารซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยของ อานา เคตเวสและสุธาสิณี พลอยขาวทำให้เห็นว่าการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้านั้น ไม่จำเป็นต้องเกิดในการสนทนาเท่านั้น แต่ยังสามารถเกิดขึ้นได้ในสื่อต่างๆ ด้วย

จากแนวคิดเรื่องหน้าและการคุกคามหน้า กล่าวได้ว่า “หน้า” เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการมีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับชื่นชม แต่ในความเป็นจริงแล้วในบริบทสนทนาดูสนทนาจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการหน้าของคู่สนทนาได้ตลอดเวลา ดังนั้นทุกบริบทสนทนาผู้พูดและผู้ฟังจะต้องเผชิญกับการคุกคามหน้าอยู่เสมอ ทำให้ผู้ใช้ภาษาจะมีวิธีบางอย่างเพื่อเป็นการรักษาความรู้สึกที่ดีและเป็นการลดการกระทำให้อีกฝ่ายเสียหน้า โดยแนวคิดดังกล่าวอยู่ภายใน “ทฤษฎีความสุภาพ” ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2. ทฤษฎีความสุภาพ

โกรธ (Grice. 1970: 47) เป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีความสุภาพคนแรกและมีมุมมองว่า ความสุภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสนทนาเพราะความสุภาพนี้เป็นสิ่งที่ช่วยลดปัญหาในการสื่อสารที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในสังคมเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โกรธได้เสนอความสุภาพไว้ในหลักความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative principles) เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโกรธเห็นว่าการสื่อสารจะบรรลุผลต้องปฏิบัติตามหลักความร่วมมือในการสนทนาประกอบด้วย 4 หลัก ได้แก่

1. ด้านปริมาณ (The Maxim of Quantity) พูดยังข้อมูลเท่าที่จำเป็นในปริมาณที่เหมาะสมไม่ควรพูดมากเกินไปหรือน้อยเกินไปเช่น

(1) What did you have for lunch today?

A: Baked beans on toast.

B: Food. (Cruse. 2004: 368)

จากตัวอย่าง (1) เมื่อผู้พูดถามผู้ฟังว่าคุณทานอะไรเป็นอาหารมื้อเที่ยง พบว่าคำตอบ (A) ว่าทานถั่วอบบนขนมปังปิ้ง ซึ่งเป็นคำตอบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักด้านปริมาณ ส่วนคำตอบของ (B) ที่ตอบว่า ทานอาหารซึ่งเป็นคำตอบที่ให้ข้อมูลน้อยเกินไปและไม่ตรงกับคำถามที่ผู้ถามต้องการจะแจ้งเป็นชื่ออาหาร ถือว่าเป็นการให้ข้อมูลที่น้อยเกินไป

2. ด้านคุณภาพ (The Maxim of Quality) พูดสิ่งที่เป็นจริง ไม่พูดเรื่องที่ไม่มีความจริงพอเพียงเช่น (2) "X' with whom has been on close terms until now, has betrayed a secret of A's to business rival. A and his audience both now this. A say is a fine friend" (Grice. 1975:53)

จากตัวอย่าง (2) พบว่าคำตอบของ (A) ที่กล่าวว่า X เป็นเพื่อนที่ดี แต่ความจริง A ไม่ได้คิดอย่างที่พูดจริงๆ เนื่องจากมีถ้อยคำที่สื่อความหมายขัดแย้งว่า X คือ คนที่ทรยศนำเรื่องทางธุรกิจของ A ไปเปิดเผย ดังนั้นคำตอบของ A เป็นเพียงการพูดประชดประชันเท่านั้น ซึ่งไกรศรี (Grice. 1975: 53) ถือว่าเป็นการใช้ถ้อยคำที่มีนัยผกผัน (Verbal Irony) คือ การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่ไม่ตรงกับรูปภาษาซึ่งถือเป็นการละเมิดหลักคุณภาพเนื่องจากการใช้ถ้อยคำที่แฝงนัยบางอย่างที่ผู้ฟังต้องอาศัยการตีความจากบริบทการสนทนาระหว่างผู้ฟังและผู้พูด ในทางบริบทของไทย ของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) กล่าวว่า การประชดประชันเป็นการกระทำผ่านถ้อยคำที่แฝงทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้พูดต่อคู่สนทนาด้วยถ้อยคำที่ขัดแย้งความหมายคำกำกวม เพื่อสื่อความหมายตรงข้ามกับความหมายของรูปภาษา เช่น ผู้พูด พูดว่า 'ดีจริง' แต่สื่อความหมายตรงข้าม และการกล่าวถ้อยคำที่ผู้พูดจงใจละเมิดเงื่อนไขความจริงใจ เช่น การใช้คำถามโดยไม่ต้องการคำตอบแต่ใช้เพื่อประชดประชันหรือกล่าวขอบคุณเมื่อคู่สนทนาทำสิ่งที่ไม่ดีแก่ตน และผู้พูดจะกล่าวถ้อยคำที่ขัดแย้งโดยมีความหมายขี้บ่งในการสนทนา

3. ด้านความสัมพันธ์ (The Maxim of Relation) พูดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังสนทนา และเป็นไปตามหลักด้านความสัมพันธ์เช่น

(3) A: Have you seen Mary today?

B: I'm breathing. (Cruse. 2004: 368)

จากตัวอย่าง (3) เมื่อ (A) ถาม (B) ว่าคุณเห็นแมรี่มั้ย ซึ่งผู้พูดคาดหวังคำตอบว่า เห็นหรือไม่เห็น แต่ (B) กลับให้คำตอบว่า ฉันกำลังหายใจอยู่ซึ่งถือว่าเป็นการตอบในสิ่งที่ไม่สัมพันธ์กับคำถามซึ่งถือว่าไม่เป็นไปตามหลักด้านความสัมพันธ์

4. ด้านลักษณะ (The Maxim of Manner) หลีกเลี่ยงการพูดคลุมเครือ พูดกำกวม แต่พูดให้กระชับและเป็นแบบแผน ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนเช่น

(4) The lone ranger rode off into the sunset after jumped on his horse. (Cruse. 2004: 369)

จากตัวอย่าง (4) ‘เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้โดดเดี่ยวได้กระโดดขึ้นหลังม้าก่อนจะขี่ไปทางพระอาทิตย์ตก’ เป็นการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและกระชับ รวมถึงมีการลำดับเหตุการณ์ที่ชัดเจนซึ่งเป็นไปตามหลักด้านลักษณะ

หลักความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ทั้ง 4 ข้อนี้ เป็นหลักที่คู่สนทนาควรคำนึงถึง หากละเมิดกฎข้อใดข้อหนึ่งในการสนทนา จะทำให้การสนทนาไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นเลคอฟ (Lakoff.1973, 1977: 101) ได้เสนอกฎความสุภาพ (Rules of politeness) ที่ทำให้หลักความร่วมมือในการสนทนาที่ไกรซ์เสนอไว้ มีความสมบูรณ์และสามารถนำมาอธิบายการสนทนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่

1. พูดให้ชัดเจน (Be clear) หมายถึง การพูดชัดเจนและครอบคลุมหลักการให้ความร่วมมือของไกรซ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปริมาณ (the Maxim of Quantity) ด้านคุณภาพ (the Maxim of Quality) ด้านความสัมพันธ์ (the Maxim of Relation) และด้านลักษณะ (the Maxim of Manner)

2. พูดให้สุภาพ (Be polite) ประกอบด้วย

2.1 ไม่บังคับ (Don't impose) คือ การไม่บังคับให้ผู้ฟังต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการหรือหากจำเป็นต้องมีการรบกวนผู้ฟัง ผู้พูดจะใช้คำพูดที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีอิสระเรื่องร้ายแรง โดยการหลีกเลี่ยงการพูดตรง ส่วนมากใช้กับสถานการณ์ที่ผู้พูดและผู้ฟังไม่สนิทสนมกัน

2.2 ให้ทางเลือก (Give options) คือ การให้ทางเลือกในสิ่งที่ผู้ฟังต้องการหรือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังทำในสิ่งที่ตนต้องการ เช่น การขอร้องโดยใช้ประโยคคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังเลือกตอบรับหรือปฏิเสธ โดยจะใช้กับผู้พูดและผู้ฟังที่มีความสนิทสนมกัน

2.3 ทำให้ผู้ฟังรู้สึกดีหรือเป็นการผูกมิตร (Make the addressees feel good) คือการกล่าวชมเชย และควรหลีกเลี่ยงการพูดถึงประเด็นที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันเช่น การหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงเรื่องพรรคการเมือง ซึ่งผู้พูดและผู้ฟังอาจจะมีความคิดเห็นที่ต่างกัน อาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งได้

อย่างไรก็ตาม คู่สนทนาจะเลือกใช้กฎความสุภาพทั้ง 2 ข้อ คือ การพูดให้ชัดและการพูดให้สุภาพซึ่งจะพิจารณาตามระดับความสัมพันธ์ของคู่สนทนา หากคู่สนทนามีความสนิทสนมกันมาก การใช้การพูดที่ชัดเจนและตรงประเด็นจะเป็นเรื่องที่เหมาะสม แต่หากคู่สนทนามีระยะห่างทางสังคมมาก การพูดที่ตรงประเด็นจะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ผู้พูดจึงต้องเลือกการพูดที่สุภาพจะเหมาะสมกว่า ทั้งนี้

เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพูดให้สุภาพมากที่สุดเพื่อการสนทนาจะเกิดความราบรื่นและบรรลุผล

ลีช (Leech: 1983: 81) เสนอหลักความสุภาพ (Politeness Principle) ซึ่งเป็นแนวคิดเพิ่มเติมจากหลักความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative principle) ของไกรซ์ โดยหลักความสุภาพนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเช่นเดียวกัน ประกอบด้วยหลัก 6 ข้อ ได้แก่

1. หลักการรู้ผ่อนหนักผ่อนเบา (Tact maxim) คือ กล่าวคำที่รบกวนต่อผู้อื่นน้อยที่สุดและเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุด เช่น “Have another sandwich” (Cruse. 2004: 373) จากรูปประโยคผู้ฟังยื่นข้อเสนอหรือช่วยเหลือเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้ฟัง เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ฟังเป็นผู้รับผลประโยชน์มากที่สุด

2. หลักการเอื้อเฟื้อ (Generosity maxim) คือ กล่าวคำเอื้อประโยชน์ต่อตนเองน้อยที่สุดและรบกวนตนเองมากที่สุดเช่น “Let me wash the dishes” (Cruse. 2004: 379) จากรูปประโยคผู้พูดยื่นข้อเสนอที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ฟังและแสดงให้เห็นว่าตนเองได้ประโยชน์น้อยที่สุด

3. หลักการชื่นชม (Approbation maxim) คือ กล่าวคำตำหนิผู้อื่นน้อยที่สุดและชื่นชมผู้อื่นมากที่สุด เช่น

(5) A: Her performance was outstanding!

B: Yes, wasn't it. (Leech. 1983: 135)

จากตัวอย่าง (5) เมื่อ A กล่าวชื่นชมในเรื่องละครเวทีที่มีการแสดงที่ดี แต่ B เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย จึงตอบตกลงก่อนและแสดงการตำหนิเพียงเล็กน้อย ความสุภาพข้อนี้แสดงให้เห็นว่าหากผู้ฟัง ไม่ต้องการแสดงความยินดี มักจะกล่าวเลียงหรือกล่าวชื่นชมน้อยที่สุด

4. หลักการอ่อนน้อม (Modesty maxim) คือ กล่าวคำชื่นชมตนเองน้อยที่สุดและคำนึงถึงข้อผิดพลาดของตนมากที่สุด เช่น

(6) A: How stupid of me!

B: How clever of me! (Leech. 1983: 136)

จากตัวอย่าง (6) คำพูดของ A ผู้พูดกล่าวแสดงยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองซึ่งเป็นไปตามหลักการอ่อนน้อม ส่วน B ผู้พูดแสดงการยกย่องตนเองซึ่งถือไม่เป็นไปตามหลักการอ่อนน้อมและเป็นการแสดงความไม่สุภาพต่อผู้ฟังด้วย

5. หลักการคล้อยตาม (Agreement maxim) คือ กล่าวแสดงการไม่เห็นด้วยต่อผู้อื่นน้อยที่สุดและแสดงความเห็นด้วยต่อผู้อื่นมากที่สุดเช่น

(7) A: English is difficult language to learn.

B: True, but the grammar is quite easy. (Leech. 1983: 138)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า B กล่าวแสดงความเห็นด้วยกับ A โดยมองว่าภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ยากก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นที่ต่างออกไปเพียงเล็กน้อย นอกจากจะเป็นการแสดงความรู้สึกแล้ว ยังเป็นการรักษาหน้าผู้ฟังด้วย

6. หลักการเห็นใจ (Sympathy maxim) คือ กล่าวแสดงความไม่พอใจต่อผู้อื่นน้อยที่สุดและใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นใจต่อผู้อื่นมากที่สุดเช่น "I terribly sorry to hear about..." (Leech. 1983: 138) ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความเสียใจหรือเห็นใจต่อผู้ฟัง

ในการตีความหลักทั้ง 6 ข้อของลิชนั้น จะต้องคำนึงถึงตัวแปรเสริมทางด้านวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อีกจำนวน 4 ข้อ (สุจริตลักษณ์ ตีพิมพ์ 2552: 130-131; อ้างอิงจาก Leech. 1983) ได้แก่

1. อำนาจ (Power) หมายถึง อำนาจสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง คือ การที่กล่าวถ้อยคำใดๆ ควรคำนึงถึงสถานภาพของคู่สนทนาว่ามีสถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่า เช่น การใช้คำตำหนิโดยตรงต่อผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าและใช้การตำหนิโดยอ้อมกับผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า

2. ระยะห่างทางสังคม (Distance) หมายถึง สถานภาพทางสังคม อายุ เพศ ความสนิทสนม ฯลฯ ซึ่งเป็นตัวกำหนดความมากน้อยของการยกย่องนับถือระหว่างผู้พูดและผู้ฟังในสถานการณ์การพูด เช่น การใช้ภาษาสุภาพหรือเป็นทางการกับบุคคลที่ไม่รู้จักมาก่อนและแต่ต้องใช้ถ้อยคำแบบเป็นทางการกับบุคคลที่รู้จักมานานแล้วหรือกับญาติ

3. ขนาดของการรบกวน (Size of imposition) หมายถึง ความมากน้อยของภาระที่บุคคลขอให้ผู้อื่นต้องกระทำในสังคมหรือวัฒนธรรม แต่ไม่จำเป็นต้องใช้ความสุภาพมากเมื่อความช่วยเหลือนั้นไม่เป็นภาระกับผู้ที่ยช่วยเหลือ เช่น ให้ผู้อื่นทำงานให้ ต้องอธิบายถึงความจำเป็นของการทำงานนั้นๆ

4. สิทธิและพันธกรณี (Rights and obligations) หมายถึง สิทธิและภาระหน้าที่สัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้รับสาร หรือการขอความช่วยเหลือในเรื่องที่ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของผู้รับ เช่น ต้องการให้แพทย์ช่วยเพิ่มยาที่ต้องการนอกเหนือจากการสั่งยาที่แพทย์กำหนด

จากตัวแปรเสริมทางด้านวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ 4 ตัวแปรข้างต้น มีตัวแปร 2 ตัวแปรที่สอดคล้องกับแนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคม คือ อำนาจ (Power) และความเป็นปึกแผ่น (Solidarity) ซึ่งความเป็นปึกแผ่นเป็นแนวคิดที่แตกต่างจาก 4 เป็นปัจจัยข้างต้นของลิช โดยอำนาจและความเป็นปึกแผ่นทำให้เกิดการใช้ภาษาของผู้พูดและผู้ฟังที่ต่างกันออกไปอำนาจ หมายถึง การที่คนใดคนหนึ่งสามารถบังคับควบคุมพฤติกรรมของอีกคนได้ ซึ่งคนที่มีอำนาจมากกว่าจะอยู่เหนือคนที่มีอำนาจน้อยกว่าทำให้บทบาทหน้าที่ทางสังคมระหว่างบุคคลไม่สมดุลกัน เช่น กลุ่มคนที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน ได้แก่ เจ้านายกับลูกน้อง ครูกับนักเรียน ส่วนความเป็นปึกแผ่น หมายถึง การที่สมาชิกมีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องเดียวกัน หรือมีคุณสมบัติทางสังคมที่คล้ายกัน เช่น กลุ่มคนที่นับถือศาสนาเดียวกัน กลุ่มคนที่มีอายุเท่ากัน กลุ่มคนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน รวมทั้งกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่อง

เดียวกัน ดังนั้น กลุ่มสมาชิกที่มีลักษณะทางสังคมที่เหมือนกันย่อมมีความเป็นปึกแผ่นมากกว่าสมาชิกที่มีลักษณะทางสังคมที่ต่างกันซึ่ง 2 ปัจจัยนี้เป็นตัวแปรสำคัญในการใช้ภาษาด้วย (Brown; & Gilman. 1960: 255) ดังนั้น ในการสนทนาผู้พูดจะต้องคำนึงถึงอำนาจและความเป็นปึกแผ่นระหว่างตนและคู่สนทนาเพราะหากผู้พูดไม่ได้คำนึงถึงการใช้ภาษาให้เหมาะสมจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการสนทนาได้

บราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) ได้นำแนวคิดความสุภาพของไกรซ์ (Grice. 1975) ลีช (Leech. 1983) และเลคอฟ (Lakoff. 1973, 1977) มาพัฒนาต่อโดยมองว่าความสุภาพหมายถึง ความสุภาพในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่มีเป้าหมายเพื่อรักษาน้ำคู่สนทนาในขณะสนทนา จำแนกกลวิธีความสุภาพออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. กลวิธีความสุภาพเชิงบวก (Positive politeness strategies) คือ กลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความต้องการรักษาน้ำด้านบวกของผู้ฟัง ผู้พูดต้องการเป็นที่ยอมรับชื่นชมจากผู้ฟัง รวมถึงการแสดงว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันโดยมีความคิดเห็นและทัศนคติที่เป็นไปในทางเดียวกัน (Brown; & Levinson. 1987: 103) ตัวอย่างเช่น

(8) "What a beautiful vase this is! Where did it come from?"

(9) "Wouldn't you like a drink?"

2. กลวิธีความสุภาพเชิงลบ (Negative politeness strategies) คือ กลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดแสดงการยกย่องให้เกียรติและนับถือผู้ฟัง ผู้พูดจะระวังคำพูดอยู่เสมอ โดยเน้นการใช้คำพูดที่มีลักษณะเป็นทางการ ด้วยการเรียบเรียงคำพูดอย่างพิถีพิถัน เนื่องจากคู่สนทนามีสถานภาพที่แตกต่างกันมาก (Brown; & Levinson. 1987: 128) ตัวอย่างเช่น

(10) "Could you pass me the salt?"

(11) "I don't suppose I could possibly ask you for a cup of flour, could I?"

จากทฤษฎีความสุภาพ จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้ภาษาให้ถูกต้องต่อคู่สนทนา เพื่อลดความเสี่ยงในการคุกคามหน้าและให้การสนทนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสุภาพโดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ สถานภาพ อำนาจของคู่สนทนาเป็นหลักดังต่อไปนี้

งานวิจัยของคอง (Kong. 1998) และเพชรีภรณ์ เอมอักษร (2554) โดยพบว่าสถานภาพและของผู้ฟังส่งผลต่อการแสดงความสุภาพของผู้พูด กล่าวคือ หากผู้พูดมีอำนาจเหนือผู้ฟัง การใช้ภาษาย่อมมีความสุภาพมากขึ้น โดยคงศึกษาความสุภาพของผู้ให้บริการในฮ่องกง ตามทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson.1987) ในการแสดงความสุภาพของผู้ให้บริการและผู้รับบริการชาวฮ่องกง พบตัวแปรที่ก่อให้เกิดการใช้ความสุภาพแตกต่างกันคือ สถานภาพ อำนาจและ

การคำนึงถึงการเอื้อประโยชน์ต่อซึ่งกันและกัน เช่น การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ติดต่อจะใช้ความสุภาพ ด้วยการทักทาย การขอโทษและการกล่าวลา ในขณะที่เจ้าหน้าที่กลับไม่แสดงความสุภาพเนื่องจากอำนาจทางสังคมของเจ้าหน้าที่มีมากกว่าเจ้าหน้าที่จึงเลือกที่จะไม่แสดงความสุภาพกลับ แต่ในทางกลับกันพนักงานธนาคารจะแสดงความสุภาพต่อลูกค้าด้วยการใช้คำทักทาย แต่ลูกค้ากลับไม่แสดงความสุภาพกลับ เนื่องจากลูกค้ามีอำนาจทางสังคมขณะนั้นมากกว่า ขณะที่เพชรภรณ์ เอมอักษร (2554) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย:กรณีศึกษาผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดทั้งสามสถานภาพ ได้แก่ 1. ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ได้แก่ นักเรียน-ครู 2. ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ได้แก่ เจ้านาย-คนรับใช้ 3. ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง คือเพื่อน-เพื่อน เลือกใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่ากลวิธีตรงในการบอกเลิกสัญญา โดยกลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การชี้แจงเหตุผล ผู้พูดทุกสถานภาพจะให้ความสำคัญกับการใช้ความสุภาพในการบอกเลิกสัญญา อีกทั้งยังพบว่าสถานภาพก็เป็นปัจจัยในการบอกเลิกสัญญา โดยพบว่าหากผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าและเท่ากับผู้ฟังจะใช้การชี้แจงมากที่สุด หากผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังจะใช้การผัดเวลายาวนานที่สุด และปรากฏการขอบคุณ การยอมรับผิดและการขออนุญาตไม่ทำตามสัญญาจากผู้พูดที่มีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง นอกจากนี้ยังพบว่าการบอกเลิกสัญญาของผู้พูดภาษาไทยมีความสอดคล้องกับค่านิยมในวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ค่านิยมในการรักษาคำพูด จะเห็นได้ว่าสถานภาพของผู้พูดเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกเลิกสัญญา

การใช้ความสุภาพในภาษาไทยที่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคมของคู่สนทนาเห็นได้จากงานวิจัยของประจวบ ยืนเสน (2548) ศึกษาเรื่องการแสดงความสุภาพในภาษาไทย พบว่าการแสดงความสุภาพในภาษาไทยโดยใช้ไวยากรณ์ เช่น การแสดงความสุภาพโดยใช้การเติมท้ายประโยค “- ใ (si) ” โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น อายุ สถานะทางสังคม ความสนิทสนมเป็นต้นและแบ่งระดับความสุภาพต่อผู้ฟังที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับลักษณะที่เป็นทางการนั้น แบ่งย่อยออกเป็น 4 ระดับ ตามสถานภาพของผู้ฟัง ได้แก่ 1. ผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าผู้พูด 2. ผู้ฟังมีความอาวุโสน้อยกว่าหรือมีบทบาททางสังคมน้อยกว่าผู้พูด 3 สถานภาพทางสังคมไม่ต่างกันมากนักหรืออายุไล่เลี่ยกัน 4 ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าหรือมากกว่าผู้พูด ส่วนการแสดงความสุภาพแบบไม่เป็นทางการแบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ 1. ผู้พูดและผู้ฟังมีอายุเท่าๆกันหรือผู้พูดที่อาวุโสมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ต้องการแสดงความสนิทสนมและ 2. ผู้ฟังมีอายุมากกว่า หรือสถานภาพสูงกว่าแต่ผู้พูดสามารถพูดแสดงความสนิทสนมได้ซึ่งการแสดงความสุภาพนั้นจะต้องเลือกใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมกับบุคคลและตำแหน่งทางสังคมหากพิจารณาการใช้ถ้อยคำที่แสดงความสุภาพในบริบทของสังคมไทย จะพบว่าคนไทยจะให้ความสำคัญกับการพูดขออภัยเนื่องจากเป็นแผ่การบังคับต่อผู้ฟัง ดังนั้นผู้พูดจะแสดงความสุภาพมากขึ้น ดังจะเห็นได้ในงานของพิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ (2550)

ศึกษาเรื่องคำที่แสดงคุณภาพในภาษาไทย: นัยเรื่องเพศสภาพและการแสดงอำนาจ พบว่าการแสดงคุณภาพในภาษาไทยเมื่อต้องการขอร้องของการใช้คำว่า วาน ช่วย โปรด กรุณา และโปรด ที่รวมทั้งคำว่าครับและค่ะ ซึ่งเป็นการแสดงจุดมุ่งหมายของผู้พูดให้ผู้ฟังกระทำตามที่ผู้พูดขอร้อง โดยที่ผู้พูดใช้คำเหล่านี้ โดยพิจารณาจากสถานภาพของคู่สนทนา เพื่อต้องการแสดงให้เห็นว่าตนมีคุณภาพให้เกียรติและยกย่องคู่สนทนาที่แฝงด้วยเจตนาการสั่งการของผู้พูดที่กระทำเหนือผู้ฟังโดยที่ผู้พูดหวังผลในทางปฏิบัติอีกนัยหนึ่ง คือผู้พูดสามารถรักษาน้ำหน้าของตนเองและคู่สนทนาด้วยการใช้คำสุภาพเพื่อให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม

ในขณะที่ ทศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2554) ที่ศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพในการสนทนาของเพศชายและเพศหญิงในกลุ่มตัวอย่างระดับอุดมศึกษาของไทย ผลการวิจัยพบว่า ในการพิจารณาบทสนทนาของเพศชายว่าสุภาพหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องบริบทการใช้ภาษา ได้แก่ เรื่องที่สนทนาการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง รวมไปถึงสถานที่ในการสนทนา โดยพบว่า ปัจจัยเรื่องรูปภาษา เช่น การใช้คำลงท้าย "ครับ" การใช้หรือไม่ใช้คำหยาบไม่ใช้ปัจจัยในการตัดสินคุณภาพของเพศชาย การใช้คำลงท้าย "ค่ะ" หรือ "คะ" การไม่ใช้คำสรรพนาม "กู" "มึง" และการไม่ใช้คำหยาบเป็นการตัดสินปัจจัยคุณภาพของเพศหญิง จากการศึกษาของทศนีย์ ทำให้ทราบว่า เพศชายและเพศหญิงมีมุมมองการตัดสินปัจจัยด้านคุณภาพที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น พบว่าการแสดงคุณภาพนั้นผู้พูดจะแสดงคุณภาพโดยคำนึงถึงหน้าของผู้ฟังเท่านั้นแต่ในการสนทนาผู้พูดสามารถเลี่ยงต่อการเสียหน้าได้เช่นกัน เจิน (Chen, 2001) จึงเสนอแนวคิดเรื่องการรักษาน้ำหน้าตนเอง เพื่อให้ครอบคลุมถึงหน้าของผู้พูดและผู้ฟัง โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

3. ความสุภาพต่อตนเอง

ทฤษฎีของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson, 1987) จะคำนึงถึงคุณภาพในการรักษาน้ำหน้าผู้ฟังเท่านั้น เจิน (Chen, 2001: 98-105) จึงเสนอแนวคิดเพิ่มเติมเรื่องความสุภาพต่อตนเอง (Self politeness) เพื่อให้ครอบคลุมถึงผู้พูด เนื่องจากในการสนทนานั้น ผู้พูดไม่ได้คำนึงและพยายามรักษาเฉพาะหน้าของผู้ฟังเท่านั้น แต่จะคำนึงถึงการรักษาน้ำหน้าของตนเองด้วย เจินได้เสนอกลวิธีแสดงความสุภาพต่อตนเอง (Strategies for doing SFTA) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพูดแบบตรงไปตรงมา (Baldly) เป็นกลวิธีที่ผู้พูดเลือกเมื่อรู้สึกเสียหน้าน้อยที่สุดหรือไม่รู้สึกเสียหน้า เช่นการกล่าวขอโทษ เมื่อผู้พูดรู้สึกว่าการกระทำผิดและคาดคะเนว่าตนเองรู้สึกเสียหน้าเพียงเล็กน้อย

2. การตกแต่งถ้อยคำ (With redress) เมื่อผู้พูดรู้สึกว่าคุณเสียหน้า จะใช้คำพูดด้วยวิธีต่างๆเพื่อรักษาหน้าตนเอง มีทั้งหมด 9 กลวิธี ได้แก่

2.1 การให้เหตุผลหรือการกล่าวชี้แจง (Justify) เป็นการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุหรืออ้างถึงเหตุผลของการกระทำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น “I'm extremely sorry, ma'am, but it's my job.” จากประโยคดังกล่าวผู้พูดกล่าวยอมรับผิดแต่แรกและแสดงเหตุผลว่ามันเป็นงานของเขา หรือการแสดงเหตุผลในเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมาย เช่น “Sorry for being late for the meeting, but I ran into an old friend and had to talk to him a bit.” จากประโยคผู้พูดกล่าวยอมรับผิด เมื่อมาเข้าประชุมสายและผู้พูดแสดงการรักษาหน้าตนเองด้วยการให้เหตุผลว่า “พบเพื่อนเก่าจึงมีการทักทายกัน” เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณมีความจำเป็นที่ต้องทำเช่นเดียวกับการศึกษาของธนิดา พรหมประสิทธิ์ (2548) ที่ศึกษากลวิธีแสดงความรู้สึกในการขออภัยของกำลังพลกองทัพอากาศ พบว่ากลวิธีการให้เหตุผลจำเป็นหรือการกล่าวชี้แจงเพื่อแสดงความต้องการของตน เป็นกลวิธีแสดงความรู้สึกในการขออภัยที่ปรากฏมากที่สุด เป็นกลวิธีที่ผู้พูดรู้สึกว่าคุณแสดงออกถึงความจริงใจ และความจำเป็นในการขออภัยมากที่สุด ด้วยการนำเสนอปัญหาเหตุจำเป็น หรือความต้องการของตน ให้ผู้ฟังรับทราบโดยตรงเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความสำคัญในการขออภัยนั้นๆ

2.2 การโต้เถียง (contradict) เป็นการกล่าวยอมรับข้อผิดพลาดและการปฏิเสธในคราวเดียวกัน เช่น ในสถานการณ์พ่อกับลูก เมื่อรถยนต์ประสบอุบัติเหตุเช่น

(12) Father: So you were a bit reckless.

Son: Yes and No. It's not entirely my fault. He didn't have the headlights on. (Chen. 2001: 99)

จากตัวอย่าง (12) พ่อกล่าวว่าลูกขาดความระมัดระวัง แต่ลูกชายกลับกล่าวว่ามันไม่ใช่ความผิดของเขาทั้งหมดพร้อมให้เหตุผลว่าอีกฝ่ายไม่มีไฟหน้า เพื่อบอกว่าอีกฝ่ายก็ผิดเช่นกัน

2.3 การกลบเกลื่อน (Hedge) เป็นการลดความรุนแรงในการคุกคามหน้า ด้วยการใช้อถ้อยคำใกล้เคียงหรือเป็นถ้อยคำแสดงการคาดคะเนหรือกล่าวตำหนิตัวผู้พูดเอง เพื่อเป็นการรักษาหน้าตนเองและยังเป็นการลดการคุกคามหน้าผู้ฟังเช่น

(13) I was kinda silly ,wasn't I ?

(14) I guess , I squandered.

(15) I suppose I should say 'sorry'. (Chen. 2001: 100)

จากตัวอย่าง (13) และ (14) ผู้พูดกล่าวกลบเกลื่อนด้วยการตำหนิตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงจากการแสดงความไม่มั่นใจในตัวผู้ฟัง และตัวอย่าง (15) ผู้พูดกล่าวขอโทษเพื่อยอมรับว่าความผิดนั้นเป็นของตนเอง

2.4 การละเว้นการใช้สรรพนาม (Impersonalize) เป็นการพูดเพื่อหลีกเลี่ยงจากการกระทำผิด โดยการละเว้นการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 อีกทั้งผู้พูดจะแสดงออกว่าตัวผู้พูดนั้นไม่ได้ทำผิดหรือกล่าวว่สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น

(16) That was stupid.

(17) It wasn't the right things to do under the circumstances.

(18) It's unfortunate that it happened. (Chen. 2001: 100)

จากตัวอย่าง (16) ประโยคผู้พูดใช้คำว่า "That" ตัวอย่าง (17) และ (18) ใช้คำว่า "It" แทนการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 เพื่อหลีกเลี่ยงจากการยอมรับว่าเป็นความผิดของผู้พูด

2.5 การใช้อารมณ์ขัน (Use humor) ผู้พูดใช้คำหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ด้วยคำพูดขบขันหรือตลก เช่น

(19) I told you I was an excellent speller.

จากตัวอย่าง (19) ในสถานการณ์ที่คุณครูเขียนข้อความบนกระดานผิด นักเรียนจึงกล่าวเตือน และครูกลับเถียงด้วยการใช้คำพูดตลก เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่น่าขบขัน

2.6 การแสดงความมั่นใจ (Be confident) เป็นคำพูดที่แสดงความมั่นใจหรือสร้างความเข้มแข็งให้ตนเองเมื่อต้องเจอกับสิ่งที่ท้าทาย เช่น "Don't worry, I'll do it." และ "I'll be fine." (Chen. 2001: 100)

2.7 การถ่อมตัว (Be modest) ผู้พูดจะพิจารณาว่าในสถานการณ์นั้น การพูดถ่อมตัวเป็นวิธีที่ดีที่สุด เช่น "I know a little bit about Shakespeare." (Chen. 2001: 100) ผู้พูดออกความเห็นว่ตนมีความรู้ไม่มากเกี่ยวกับภาพวาดของเช็คสเปียร์

2.8 การแสดงความลังเลใจ (Hesitate) ผู้พูดจะแสดงความลังเลใจหรือการใช้สัญญา เช่น ในสถานการณ์ที่หัวหน้าฝ่ายถามถึงการพบปะสังสรรค์และผู้พูดจัดการในเรื่องการจัดเลี้ยงดังกล่าวมาหลายปีแล้ว แต่ผู้พูดลังเลที่จะตอบตกลง

2.9 การเพิ่มเงื่อนไข (Attach condition) ผู้พูดสร้างเงื่อนไขในการกระทำ เนื่องจากไม่เต็มใจในการกระทำหรือผู้พูดรู้สึกไม่อิสระ ซึ่งเป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีในข้อ 2.8 การแสดงความลังเลใจ จากเหตุการณ์ที่ผู้พูดถูกเสนอจากหัวหน้าฝ่ายให้จัดงานเลี้ยงแต่ผู้พูดรู้สึกไม่เต็มใจ โดยผู้พูดกล่าวว่า "I'll do it if you insist." (Chen. 2001: 100) นอกจากเป็นการสร้างเงื่อนไขแล้ว ยังแสดงว่ผู้พูดสามารถเลือกในสิ่งที่ผู้พูดต้องการกระทำได้

3. การพูดแบบไม่ตรงประเด็น (Off-record) หรือการพูดอ้อมค้อมเพื่อเบี่ยงเบนประเด็น เป็นการรักษาน้ำผู้พูด เช่น การพูดแกล้งขำและการสัมภาษณ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยที่ผู้พูดจะคำนึงถึงการรักษาน้ำตนเองมากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างกับการพูดไม่ตรงประเด็นแสดงความสุภาพของบราวน์

และเลวินสัน (Brown; & Levinson.1987) เนื่องจากกลวิธีการพูดแบบไม่ตรงประเด็น (Off-record) จะคำนึงถึงหน้าผู้ฟัง แต่การรักษาหน้าตนเองของเจินจะคำนึงถึงหน้าตัวผู้พูดอีกทั้งกลวิธีการพูดไม่ตรงประเด็นเป็นการละเมิดหลักความร่วมมือในการสนทนาของไกรซ์ (Grice.1975) แบ่งเป็น 4 หลักดังนี้

3.1 การละเมิดหลักด้านปริมาณ (Violate the Maxim of Quantity) มี 2 วิธี คือการพูดมากเกินไปหรือน้อยเกินไป เช่น การอธิบายของประธานาธิบดีบิล คลินตัน (Bill Clinton) ต่อหน้าศาลเกี่ยวกับข้อกล่าวหาของเขาเช่น

(20) Q: Where were you when you had this conversation with Vernon Jordan.

A: I don't have any idea. I talk to Vernon a lot. (Chen. 2001: 101)

จากตัวอย่าง (20) เป็นบทสนทนาศาลถามประธานาธิบดีบิล คลินตันเกี่ยวกับการสนทนาของเขากับเวอร์นอน จอร์แดน (Vernon Jordan) เกิดขึ้นที่ใด ประธานาธิบดีบิล คลินตัน กลับตอบด้วยประโยคว่าเขาไม่รู้และให้ข้อมูลว่าคุยกันหลายเรื่องแสดงให้เห็นว่าการตอบของเขาเป็นการหลีกเลี่ยงจากข้อมูลจริงและให้ข้อมูลน้อยเกินไป

3.2 การละเมิดหลักด้านคุณภาพ (Violate the Maxim of Quality) โดยใช้อุปลักษณ์ (metaphors) การเสียดสี (Ironies) การโกหกเรื่องเล็กน้อย (White lie) การพูดเกินจริง (exaggerations) และการพูดในสิ่งที่ไม่เป็นจริง เช่น

(21) "I was upset because I'd told her not to do it a million times." (Chen. 2001: 101)

จากตัวอย่าง (21) ผู้พูดกล่าวเกินจริงเรื่องการบอกปริมาณด้วยการบอกว่า "a million times" (ล้านครั้ง) หรือการโกหกเรื่องเล็กน้อยเช่น

(22) Husband: It seems that the steak it burnt.

Wife: This is the way I wanted it. (Chen. 2001: 102)

จากตัวอย่าง (22) ในสถานการณ์ที่สามีถามภรรยาเกี่ยวกับการทำสเต็กไหม้ แต่เธอตอบกลับมามันเป็นสิ่งที่เธอชอบเป็นการโกหกแทนการอธิบายถึงสาเหตุที่เธอทำสเต็กไหม้

3.3 การละเมิดหลักด้านความสัมพันธ์ (Violate the Maxim of Relation) เป็นการที่ผู้พูดเลี่ยงการตอบคำถามที่ทำให้ตนเองเสียหน้า เช่นในสถานการณ์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับทีมฟุตบอล

(23) A: How far do you think the Lakers will go this season ?

B: We'll be OK. (Chen. 2001: 102)

จากคำถาม (23) สถานการณ์ที่ A ถาม B เกี่ยวกับทีมฟุตบอลว่า คุณคิดว่าอีกนานแค่ไหนที่ทีมเลเกอร์จะผ่านเข้ารอบ ส่วน B ปฏิเสธการตอบเรื่องระยะเวลาโดยตรง เพียงแค่ตอบว่า “พวกเรารู้สึกดี” เป็นการตอบเลี่ยงถึงการลงเล่นของทีมที่เป็นเรื่องของอนาคต

3.4 การละเมิดหลักด้านลักษณะ (Violate the Maxim of Manner) เป็นการใช้คำกำกวม (Ambiguous) คลุมเครือ (Vagueness) และการใช้ถ้อยคำที่ไม่ชัดเจน เช่น การสัมภาษณ์ทางเรื่องผู้สาว ผู้พูดมักจะใช้คำพูดที่กำกวมด้วยคำว่า relation (ความสัมพันธ์) และ relationships (ความสัมพันธ์ฉันท์ผู้สาว) ทำให้ผู้ฟังยากที่จะตีความเรื่องความสัมพันธ์ที่ชัดเจน นอกจากสามารถพบได้ในการแถลงข่าวแล้วยังสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การหลีกเลี่ยงจากการพูดเรื่องต้องห้ามโดยตรง

4. การยับยั้งไม่กล่าวสิ่งที่จะเป็นการคุกคามหน้าตนเอง (Withhold SFTA) โดยไม่กล่าวสิ่งใดเลย กลวิธีนี้นอกจากเป็นการรักษาหน้าของตนเองแล้ว ยังเป็นการรักษาหน้าของผู้ฟังอีกด้วย เช่น ในสถานการณ์การถ่ายภาพยนตร์

(24) A: Have you got any tape ?

B: [Silence]

A: OK , I see. (Chen. 2001: 102)

จากตัวอย่าง (24) ในสถานการณ์ผู้กำกับถามนักแสดงว่า “คุณมีการบันทึกการแสดงอีกหรือไม่” นักแสดงกลับไม่ตอบอะไร ทำให้ผู้กำกับเข้าใจได้ว่าเธอไม่มีการแสดงแล้ว กลวิธีการยับยั้งไม่กล่าวสิ่งใดยังรวมถึงการไม่แสดงความคิดเห็นใดๆด้วย

นอกจากนี้เงินอธิบายเพิ่มเติมว่า วัฒนธรรมที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการแสดงความรู้สึกที่ต่างกันและมีผลทำให้คนในสังคมนั้นๆให้ความสำคัญกับความรู้สึกแตกต่างกันออกไปดังเช่นงานวิจัยของธนพรพรชัย หุ่น (2542) ศึกษาเรื่องกลวิธีปฏิเสธในการพูดภาษาอังกฤษของศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ: ศึกษาการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ โดยมุ่งศึกษา กลวิธีปฏิเสธการให้ข้อเสนอ และกลวิธีปฏิเสธการขอร้องของนักศึกษาไทยและนักศึกษาอเมริกัน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิเสธของนักศึกษาชาวอเมริกาและนักศึกษาชาวเอเชีย พบว่านักเรียนไทยมีการแสดงความรู้สึกในการปฏิเสธ ในขณะที่นักศึกษาชาวอเมริกันใช้การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมเอเชียนั้นผู้พูดจะคำนึงถึงความรู้สึกมากกว่าการแสดงออกที่ตรงไปตรงมาแบบชาวตะวันตกและในงานวิจัยของวัฒนธรรมทางเอเชีย พบการใช้ความรู้สึกในสังคมญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับการใช้คำสรรพนามและการใช้รูปภาษาแสดงการยกย่องต่อคู่สนทนา อิเดะ (Fukuda; & Asato. 2004: 1994-1995; อ้างอิงจาก Ide. 1989) กล่าวว่า สังคมญี่ปุ่นมีการเน้นที่การใช้รูปของคำกริยาที่เหมาะสมต่อบุคคลเพื่อแสดงการยกย่อง โดยพิจารณาว่าจะใช้ความรู้สึกมาก

น้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับตำแหน่งทางสังคม อำนาจและความอาวุโสในสังคมแสดงให้เห็นได้ว่า ทฤษฎีความสุภาพไม่ได้คำนึงแต่รูปภาษาที่ใช้เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับด้านจิตวิทยา รวมถึงมาตรฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกันทำให้เห็นว่าการใช้ความสุภาพในสังคมหนึ่ง อาจจะไม่สุภาพในอีกสังคมหนึ่ง นอกจากนี้ อิเดแบ่งความสุภาพออกเป็นระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับต่ำสุด ระดับปานกลาง ระดับปกติและระดับสูงสุดที่แสดงความสุภาพ ทั้งนี้ผู้พูดจะเลือกใช้ระดับความสุภาพโดยพิจารณาตามสถานภาพทางสังคม อิเดแบ่งประเภทความสุภาพออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความสุภาพแบบตั้งใจ (Volitional type) เป็นความสุภาพที่เกิดจากความตั้งใจและการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา โดยที่ผู้ใช้ภาษาจะคำนึงการแสดงออกความสุภาพในสถานการณ์ต่างๆโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรักษาน้ำคู่สนทนา

2. ความสุภาพที่สังคมกำหนดเป็นบรรทัดฐาน (Discernment type) เป็นความสุภาพที่เกิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดให้บุคคลในสังคมนั้นแสดงความสุภาพในรูปแบบต่างๆโดยที่ความสุภาพนี้จะคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และสถานภาพของคู่สนทนา เช่น การใช้คำยกย่อง (Honorifics) ในภาษาญี่ปุ่นคู่สนทนาจะคำนึงถึงสถานภาพของคู่สนทนาหากคู่สนทนามีสถานภาพสูงกว่าจะมีการใช้ คำยกย่องต่อคู่สนทนาในระดับที่สูงขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

งานวิจัยที่ผ่านมาที่มีการศึกษาในหัวข้อเกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในหัวข้อดังนี้ สิริวัฒน์ ลายกนก (2526) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการฝึกสอนวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์และนักเรียนเกี่ยวกับการฝึกสอนวิชาภาษาไทยของนิสิตฝึกสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเรื่องเวลาในการฝึกสอน การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การวัดและประเมินผล บุคลิกภาพและการปกครองชั้นเรียน อีกทั้งยังเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และนักเรียนเกี่ยวกับการฝึกสอนวิชาภาษาไทยของนิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในเรื่องต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกสอนมีความคิดเห็นที่เหมือนกันในเรื่องการให้ความสำคัญกับการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง การเตรียมวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างสอดคล้อง การเตรียมเนื้อหาการสอนในแต่ละชั่วโมงได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมระหว่างเรียน ส่วนนักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อนิสิตฝึกสอน โดยที่นักเรียนมีความพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ คงคาสุวรรณ (2526) ที่ศึกษาความคิดเห็นของ

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยพบว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกสอนซึ่งในงานของเยาวลักษณ์ คงคาสุวรรณ แบ่งความพึงพอใจออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกสอน 2.ด้านการจัดการเรียนการสอน 3.ด้านบุคลิกภาพนักเรียนคิดว่านิสิตฝึกสอนมีความเหมาะสมด้านบุคลิกภาพในระดับมาก 4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ นักเรียนคิดว่านิสิตฝึกสอนมีมนุษยสัมพันธ์ 5. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอน

ส่วนงานวิจัยของวันชัย เตชะมหานนท์ (2529) ที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างนิสิตฝึกสอนคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของนิสิตฝึกสอนกับนักเรียนในการเรียน การสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่ง 3 ประเภท คือ 1.พฤติกรรมทางวาจาของนิสิตฝึกสอนแบ่งเป็น 4 พฤติกรรม ได้แก่ การบรรยาย การยอมรับความรู้สึกของนักเรียนการชมเชยหรือการสนับสนุนให้กำลังใจ การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การใช้คำถามและพฤติกรรม 2.พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนแบ่งเป็น 3 พฤติกรรม ได้แก่ นักเรียนพูดตอบคำถามเป็นรายบุคคล นักเรียนพูดตอบคำถามเป็นหมวดหมู่ และนักเรียนพูดริเริ่ม 3.การเจียบ พบว่า นิสิตฝึกสอนใช้การพูดมากกว่านักเรียน และพบว่านิสิตฝึกสอนมีพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ การบรรยายและแสดงพฤติกรรมที่น้อยที่สุด คือ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ส่วนนักเรียนใช้เวลาในการตอบคำถามเป็นหมวดหมู่มากที่สุด และใช้เวลาในการพูดริเริ่มแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุดในระหว่างช่วงที่มีการเรียนการสอน

ในงานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวกับครูฝึกสอนที่ออกปฏิบัติการสอนและมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบการศึกษาของบอนดี (Bondi. 1969) ที่วิเคราะห์ปฏิกริยาของนักเรียน จากการปฏิสัมพันธ์ทางการพูดของนิสิตฝึกสอนโดยให้ครูฝึกสอนซึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนสาขาศึกษาศาสตร์ในชั้นปีที่ 3 ผู้วิจัยเลือกนักศึกษาแบบสุ่มจำนวน 20 คน และให้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลา 2 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิกริยาของนักเรียนเมื่อต้องมีการพูดหรือปฏิสัมพันธ์กับครูฝึกสอน ทั้งนี้ครูฝึกสอนแบ่งการทดลองเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และครูฝึกสอนอีกกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้ใกล้ชิดและไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนระหว่างที่มีการเรียนการสอนในห้องเรียน ผลการวิจัยในครูฝึกสอนกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนพบว่านักเรียนจะยอมรับและแสดงความคิดเห็นต่อครูฝึกสอนในเรื่องต่างๆโดยตรงและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสนทนาระหว่างครูฝึกสอนและนักเรียน ทำให้การเรียนมีการพัฒนาและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่วนครูฝึกสอนกลุ่มที่ไม่ได้ใกล้ชิดและไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนกลับพบว่านักเรียนไม่มีการแสดงออกจึงทำให้การปฏิสัมพันธ์ไม่บรรลุผล งานวิจัยนี้

เป็นประโยชน์ต่อครูฝึกสอนในเรื่องของการเตรียมความพร้อมในการสอน เพื่อให้ครูฝึกสอนมีทักษะที่ดี เมื่อต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน

ทริฟ (Trif. 2013) ที่ศึกษากระบวนการเตรียมการของครูฝึกสอนเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินครูฝึกสอนทางด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอนนักเรียน ทั้งในเรื่องของการเตรียมรูปแบบการสอนทบทวนกับนักเรียนทั้งแบบที่เป็นการใช้ภาษาและการใช้ท่าทางของครูฝึกสอน รวมทั้งวิธีการสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างบรรลุผล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของครูฝึกสอนจำนวน 78 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูฝึกสอนจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับนักเรียนมากที่สุด ทั้งในเรื่องของการส่งสารระหว่างครูฝึกสอนและนักเรียน การเน้นย้ำเสียงและกาใช้เสียงโทนสูง-ต่ำมากที่สุด เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนมากกว่าการใส่ในทางด้านการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเตรียมอุปกรณ์ในการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่า เป็นการศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับทัศนคติและการปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างนักเรียนและนิสิตฝึกสอน รวมทั้งเป็นเรื่องของการเตรียมการสอนอย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบว่ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำระหว่างนักเรียนและนิสิตฝึกสอนที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้ามาก่อนผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทวิวิธีทางภาษาที่นักเรียนใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน และเปรียบเทียบทวิวิธีทางภาษาที่นักเรียนใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนทั้งเพศหญิงและเพศชาย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปและอภิปรายผล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่างดังรายละเอียดต่อไปนี้

การกำหนดประชากร

นิสิตฝึกสอนทั้งเพศหญิงและเพศชายที่ปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 สายสามัญ ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างของนิสิตฝึกสอนด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นิสิตฝึกสอน จำนวน 6 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 3 คนและเพศชาย 3 คน ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558ระหว่างเดือนพฤศจิกายน2558-กุมภาพันธ์2559

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์นิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามหน้าและแบบบันทึกข้อมูลการคุกคามหน้าของนิสิตฝึกสอน โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือทั้ง 2 แบบ ดังนี้

1. แบบสำรวจนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามหน้า

ผู้วิจัยสร้างแบบสำรวจนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามหน้า ซึ่งในแบบสำรวจ ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ช่องระบุเพศ สังกัดคณะ และระยะเวลาปฏิบัติการสอน ส่วนที่ 2 ตาราง

สถานการณ์ และการให้ระดับคะแนนที่พบว่านักเรียนใช้ภาษาคุณความหน้านิสิตฝึกสอนในแต่ละสถานการณ์ โดยผู้วิจัยกำหนดคะแนนไว้ 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย (ดูภาคผนวก ก) โดยให้นิสิตฝึกสอนที่ผ่านการปฏิบัติการสอนมาแล้วอย่างน้อย 1 ภาคเรียน จำนวน 20 คน เป็นผู้ทำแบบสำรวจ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำผลคะแนนของสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้มาพิจารณาว่ามีสถานการณ์ใดบ้างที่พบทั้งในเพศหญิงและเพศชายมากที่สุด เพื่อนำสถานการณ์ดังกล่าวมากำหนดเป็นสถานการณ์ให้นิสิตฝึกสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ซึ่งพบว่ามีสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนถูกคุณความหน้ามากเท่ากันทั้งสิ้น 5 สถานการณ์ ได้แก่

สถานการณ์ที่ 1 นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอน ซึ่งมีการแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน

สถานการณ์ที่ 2 นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

สถานการณ์ที่ 3 นิสิตฝึกสอนถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน

สถานการณ์ที่ 4 นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน

สถานการณ์ที่ 5 นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

2. แบบบันทึกข้อมูลการคุณความหน้าของนิสิตฝึกสอน

เมื่อผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์ต่างๆ แล้วผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ช่องใส่วันที่ ชื่อของนิสิตฝึกสอน เพศ และโรงเรียนที่ปฏิบัติการสอน ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย ตารางสำหรับใส่สถานการณ์การคุณความหน้าและข้อมูลภาษาที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการคุณความหน้านิสิตฝึกสอน (ดูภาคผนวก ข)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. นำสถานการณ์ที่ได้จากการให้นิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชายทำแบบสำรวจสถานการณ์การคุณความหน้า มาให้กับนิสิตฝึกสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน

2. ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์การปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกสอนในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558-กุมภาพันธ์ 2559

3. จัดบันทึกข้อมูลภาษาที่ใช้ในการคุณความหน้านิสิตฝึกสอน จากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 5 สถานการณ์ ลงในแบบบันทึกข้อมูลของผู้วิจัย

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลภาษาที่ได้จากการเข้าสังเกตการณ์ในห้องเรียน มาสอบถามนิสิตฝึกสอนเพื่อให้นิสิตฝึกสอนพิจารณาถ้อยคำของนักเรียนและตัดสินใจว่าเป็นการใช้ภาษาที่คุณความหน้า

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลและแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน
2. เปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย และหาความสัมพันธ์ของกลวิธีทางภาษาแบบต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนผู้วิจัยใช้แนวคิด เรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act) ซึ่งอ้างอิงตามแนวคิดของ บราวน์ และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987: 65-68) ที่จำแนกออกเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก (Positive face threatening act) และการคุกคามหน้าด้านลบ (Negative face threatening act) ซึ่งในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการคุกคามหน้าของผู้ฟังเท่านั้น สามารถจำแนกตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสันได้ 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง คือ การแสดงว่าผู้พูดไม่สนใจต่อความรู้สึกความต้องการและการกระทำของผู้ฟัง ซึ่งขัดต่อความต้องการเป็นที่ยอมรับและชื่นชมในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบด้วย

1.1 ผู้พูดประเมินหน้าด้านบวกของผู้ฟังในแง่ลบ ได้แก่

1.1.1 การแสดงว่าผู้พูดมีความรู้สึกในทางลบกับลักษณะบางอย่างของหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ได้แก่ แสดงความไม่ยอมรับ วิจารณ์ ตำหนิ ดุฎกบ่น กล่าวหา

1.1.2 การแสดงว่าผู้พูดไม่สนใจหรือไม่ใส่ใจกับหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ได้แก่ การแสดงอารมณ์รุนแรง แสดงการไม่เห็นด้วย พูดนอกเรื่องหรือยกเรื่องที่ไม่สมควรขึ้นมาพูด

1.2 การที่ผู้พูดแสดงความไม่สนใจต่อผู้ฟังได้แก่

1.2.1 พูดแสดงความรู้สึกอย่างรุนแรงหรือแสดงอารมณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้

1.2.2 พูดแสดงความไม่เคารพ คำต้องห้าม คำที่ไม่เหมาะสมในบริบทสนทนา

1.2.3 พูดถึงข่าวร้ายหรือพูดอวดอ้างเรื่องของตนเอง

1.2.4 พูดในสิ่งทีก่อให้เกิดการโต้แย้งในเรื่องต่างๆ เช่น การเมือง เชื้อชาติ ศาสนา

อิสรภาพของสตรี

1.2.5 พูดแทรก ขัดจังหวะเพื่อทำลายบรรยากาศในการสนทนา

1.2.6 การใช้คำเรียกขานที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความอาย

2. การคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง หมายถึง การกระทำที่ขัดต่อความต้องการความเป็นส่วนตัวที่มีอิสระในการกระทำ และการที่ผู้ฟังไม่ต้องการให้ใครมารบกวน ก้าวกายหรือบังคับประกอบด้วย

2.1 ผู้พูดกำหนดการกระทำของผู้ฟัง กดดันให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ได้แก่

2.1.1 การสั่ง การขอร้อง

2.1.2 พูดกำหนดความคิดของผู้ฟัง พูดแนะนำ ให้คำปรึกษา

2.1.3 ผู้พูดเตือนความทรงจำของผู้ฟัง

2.1.4 ผู้พูดมีความคิดเห็นคัดค้านไม่เห็นด้วย การข่มขู่ การเตือน การทำทนาย

2.2 ผู้พูดสร้างความกดดันให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธ

2.2.1 ผู้พูดเสนอตัวเพื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้

2.2.2 ผู้พูดให้คำสัญญา

2.3 ผู้พูดแสดงเจตนาอยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากผู้ฟัง

2.3.1 การชม การแสดงความชื่นชม

2.3.2 การใช้คำพูดแสดงความรู้สึกที่ไม่ดี แสดงความโกรธ ความเกลียด

ส่วนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกประเภทกลวิธีต่างๆที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการคุกคามหน้า มาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบภาษาที่ใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย และหาค่าความถี่ของการใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$\text{อัตราความถี่ในการปรากฏ} = \frac{\text{จำนวนการปรากฏของแต่ละวิธีที่คุกคามหน้า} \times 100}{\text{จำนวนการปรากฏของกลวิธีที่คุกคามหน้าทั้งหมด}}$$

3. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการศึกษากลวิธีทางภาษาและเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชายมาสรุปอภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอนี้ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนจำนวน 6 คน แบ่งเป็นนิสิตฝึกสอนเพศหญิงจำนวน 3 คนและนิสิตฝึกสอนเพศชายจำนวน 3 คน ที่ปฏิบัติการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเป็นผู้เข้าสังเกตการณ์ในชั้นเรียนและบันทึกข้อมูลการใช้ภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์เพื่อให้นิสิตฝึกสอนใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน จำนวน 5 สถานการณ์ ได้แก่

สถานการณ์ที่ 1 นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอน ซึ่งมีการแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน

สถานการณ์ที่ 2 นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

สถานการณ์ที่ 3 นิสิตฝึกสอนถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน

สถานการณ์ที่ 4 นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน

สถานการณ์ที่ 5 นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

จากนั้นนำข้อมูลภาษามาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นักเรียนใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน โดยใช้แนวคิดเรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) จากการเก็บข้อมูลภาษาสามารถจำแนกกลวิธีทางภาษาเป็น 2 รูปแบบ คือ 1.กลวิธีเดี่ยว หมายถึง การใช้ถ้อยคำคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนจำนวนเพียงหนึ่งกลวิธี และ 2.กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน หมายถึง การใช้ถ้อยคำคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนมากกว่าหนึ่งกลวิธี

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลวิธีการใช้ภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน และการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอน

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแสดงการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นักเรียนใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชายโดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.1.1กลวิธีเดี่ยว 4.1.2 กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลวิธีเดียวที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านักเรียนใช้กลวิธีการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนด้วยกลวิธีเดียวจำนวน 11 กลวิธี ซึ่งจำแนกตามแนวคิดเรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การคุกคามหน้าด้านบวก คือ การแสดงว่าผู้พูดไม่สนใจต่อความรู้สึก ความต้องการและการกระทำของผู้ฟัง ซึ่งขัดต่อความต้องการเป็นที่ยอมรับและชื่นชมในฐานะสมาชิกของสังคม พบจำนวน 5 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชันการอ้างเหตุผล

2. การคุกคามหน้าด้านลบ คือ การกระทำที่ขัดต่อความต้องการความเป็นส่วนตัวที่มีอิสระในการกระทำหรือการที่ผู้ฟังไม่ต้องการให้ใครมารบกวนหรือก้าวก่าย พบจำนวน 6 กลวิธี ได้แก่ การล้อเลียนการสั่ง การขอร้อง การกล่าวเตือนความจำ การถามเรื่องส่วนตัวและการแสดงความรู้สึกด้านลบ ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1.1.1 การวิจารณ์หรือตำหนิ

วิจารณ์ คือ การพูดเพื่อแสดงความคิดเห็นโดยชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสีย ส่วนตำหนิคือ การติว่าบกพร่อง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556: 498) ในงานวิจัยนี้การวิจารณ์หรือตำหนิ หมายถึง การชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่อง รวมไปถึงสิ่งที่ผู้ฟังควรจะแก้ไข การวิจารณ์หรือตำหนิจัดเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟังเพราะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของตนเองไม่ได้รับการยอมรับจากผู้พูด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนใช้การวิจารณ์หรือตำหนินิสิตฝึกสอน ได้แก่ การเขียนกระดาน ทวงถามของนิสิตฝึกสอน การสั่งให้ทำกิจกรรมการสนทนาเรื่องทั่วไปการตรวจระเบียบ และเรื่องการแต่งกายของนิสิตฝึกสอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการเขียนกระดาน

(1) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ครูเขียนเร็วไป

(2) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ครูบังหนู

จากตัวอย่าง (1) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน เนื่องจากมีเนื้อหาในบทเรียนเยอะแต่เวลามีจำกัดจึงทำให้นิสิตฝึกสอนเขียนด้วยความเร็ว นักเรียนจึงบอกนิสิตฝึกสอนว่า ‘เขียนเร็วไป’ โดยมีเจตนาบอกให้นิสิตฝึกสอนปรับปรุงการเขียนให้ช้าลง เพื่อที่นักเรียนนั้นจะได้จดตามได้ทันและตัวอย่าง (2) สถานการณ์ในคาบเรียนที่นิสิตฝึกสอนกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน แต่ตัวของ

นิสิตฝึกสอนบังเอิญหาบางส่วน ทำให้นักเรียนมองไม่เห็น นักเรียนจึงตำหนินิสิตฝึกสอน ว่ายืนบัง แสดงเจตนาให้นิสิตฝึกสอนขยับตัวหรือหลบไปเพื่อให้นักเรียนมองเห็นเนื้อหาบนกระดาน

ตัวอย่าง เรื่องทรงผมของนิสิตฝึกสอน

(3) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูหัวฟูหัวบังเหอะ

(4) สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าห้องเรียนในสัปดาห์ที่สองของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ทำผมทรงใหม่มาเหอะคะ หนูว่าทรงเก๋โอเคกว่า

จากตัวอย่าง (3) ขณะนิสิตฝึกสอนเดินเข้าห้องเรียนในช่วงต้นของคาบเรียน นักเรียนคนหนึ่งวิจารณ์ถึงลักษณะทรงผมของนิสิตฝึกสอนว่าไม่เรียบร้อย อีกทั้งการบอกให้นิสิตฝึกสอนปรับปรุงแก้ไข และตัวอย่าง (4) นิสิตฝึกสอนได้เปลี่ยนทรงผมในสัปดาห์ที่สองนักเรียนจึงวิจารณ์ทรงผมของนิสิตฝึกสอนด้วยรูปประโยคเปรียบเทียบว่า'หนูว่าทรงเก๋โอเคกว่า'ซึ่งในตัวอย่าง (3) - (4) นิสิตฝึกสอนระบุว่าเรื่องทรงผมเป็นสิทธิและความชอบส่วนตัว จึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจเมื่อถูกนักเรียนวิจารณ์

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(5) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับเรื่องการเรียนรู้

นิสิตฝึกสอน: ยิ่งเราเรียนสูงมันก็จะยากขึ้นเป็นเรื่องธรรมดา

นักเรียน: ครูพูดแบบนี้ไม่น่าเรียนเลย

(6) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังพูดหน้าชั้นเรียน

นักเรียน: ป่นจ้จ

(7) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องระเบียบในการเข้าห้องเรียน

นักเรียน: ครูก็มาช้านะ

(8) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนาในเรื่องคะแนนสอบ

นิสิตฝึกสอน: คะแนนสอบไม่ค่อยดีเท่าไรหรอกครับ

นักเรียน: แล้วข้อสอบจะออกยากไปไหน

จากตัวอย่าง (5) นิสิตฝึกสอนพูดกับนักเรียนเพื่อเป็นการชี้แนะแนวทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น แต่นักเรียนกลับพูดตำหนิในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนชี้แจงว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองไม่อยากเรียนหนังสือ ตัวอย่าง (6) ขณะที่นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังพูดอยู่หน้าชั้นเรียน นักเรียนตะโกนขึ้นว่า ‘บ่นจัง’ เป็นการตำหนินิสิตฝึกสอนว่าการพูดของนิสิตฝึกสอนมีลักษณะเหมือนการบ่นที่ไม่น่าฟัง ตัวอย่าง (7) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังชี้แจงระเบียบการเข้าห้องเรียนว่านักเรียนจะสามารถเข้าเข้าได้กี่นาทีซึ่งเป็นผลต่อการให้คะแนนจิตพิสัยในรายวิชานั้นๆ แต่ในวันนั้นนิสิตฝึกสอนเป็นฝ่ายที่เข้าห้องสอนช้ากว่ากำหนด นักเรียนจึงตำหนิว่า ‘ครูก็มาช้านะ’ เพื่อแสดงเจตนาตำหนินิสิตฝึกสอนที่เป็นฝ่ายบกพร่อง และตัวอย่าง (8) ขณะที่นิสิตฝึกสอนแจ้งผลคะแนนสอบของนักเรียนที่อยู่ในระดับที่ไม่ดี นักเรียนจึงพูดวิจารณ์ระดับความยากของข้อสอบที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้ออกเพื่อแสดงเจตนาให้นิสิตฝึกสอนทราบว่าการออกข้อสอบของนิสิตฝึกสอนนั้นยากเกินกว่าที่นักเรียนจะทำได้

ตัวอย่างเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(9) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำบอร์ต

นิสิตฝึกสอน: อาจารย์หมวดคณิตศาสตร์แจ้งมาว่าให้ไปทำบอร์ตคณิต

นักเรียน: บอร์ตอีกแล้ว

(10) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำโปสเตอร์

นิสิตฝึกสอน: ให้นักเรียนออกแบบโปสเตอร์ลดโลกร้อนโดยใช้โปรแกรมเพาเวอร์

พ้อยต์

นักเรียน: จะสั่งให้ยุ่งยากไปไหน

จากตัวอย่าง (9) นิสิตฝึกสอนแจ้งนักเรียนว่าอาจารย์ของหมวดคณิตศาสตร์ให้นักเรียนไปช่วยทำบอร์ต นักเรียนจึงพูดขึ้นกับนิสิตฝึกสอนว่า ‘บอร์ตอีกแล้ว’ โดยคำว่า ‘อีกแล้ว’ ใช้เพื่อตำหนิการสั่งงานของนิสิตฝึกสอนที่มีความถี่เกินไปและตัวอย่าง (10) ขณะที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนไปทำโปสเตอร์เพื่อบอกวิธีการลดภาวะโลกร้อน โดยกำหนดให้ใช้โปรแกรมเพาเวอร์พ้อยต์ (Power Point) แต่นักเรียนกลับตำหนินิสิตฝึกสอนด้วยรูปประโยคว่า ‘จะสั่งให้ยุ่งยากไปไหน’ พบการใช้คำคุณศัพท์แสดงการตำหนิว่า ‘ยุ่งยาก’ และการแสดงคำถามแฝงการประชดประชัน ‘ไปไหน’ เพื่อแสดงเจตนาว่างานที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้นั้นเป็นภาระและยากเกินไปสำหรับนักเรียน

นอกจากนี้ยังพบการใช้การวิจารณ์หรือตำหนิเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงในเรื่องการตรวจระเบียบและใช้การวิจารณ์หรือตำหนิเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายในเรื่องการแต่งกายของนิสิตฝึกสอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการตรวจระเบียบ

(11) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งนักเรียนในเรื่องการตรวจระเบียบ

นิสิตฝึกสอน: พู้งนี้ตรวจระเบียบ จัดการแต่งกายให้เรียบร้อยนะ

นักเรียน: อีกแล้ว

จากตัวอย่าง (11) ขณะนิสิตฝึกสอนแจ้งเตือนว่าจะมีการตรวจระเบียบการแต่งกายของนักเรียนประจำสัปดาห์ พร้อมทั้งแนะนำให้นักเรียนแต่งกายให้เรียบร้อยตามที่โรงเรียนกำหนด แต่นักเรียนกลับกล่าวต่าหน้าว่า 'อีกแล้ว' เพื่อแสดงการต่าหน้าเกี่ยวกับการตรวจระเบียบที่มีการตรวจถี่เกินไป

ตัวอย่าง เรื่องการแต่งกายของนิสิตฝึกสอน

(12) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูมีเสื้อแค่นี้หรือคะ วันจันทร์ก็เห็นใส่ตัวนี้มันดูเก่ามาก

จากตัวอย่าง (12) ขณะที่นิสิตฝึกสอนเข้าห้องมาในสัปดาห์ที่สองของการเปิดภาคเรียน นักเรียนวิจารณ์นิสิตฝึกสอนว่ามีเสื้อผ้าน้อยจึงเลือกใส่เสื้อตัวเดิมจนทำให้เสื้อนั้นดูเก่ามากนอกจากจะถือเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนแล้ว ยังทำให้นิสิตฝึกสอนขาดความมั่นใจในเรื่องการแต่งกายและภาพลักษณ์ของตนเองด้วย

1.1.2 การปฏิเสธ

การปฏิเสธ คือ การที่ผู้พูดไม่ยอมรับที่จะกระทำบางสิ่งที่คุณฟังเสนอให้ซึ่งขัดต่อความต้องการของผู้ฟังถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก เนื่องจากความต้องการของผู้ฟังไม่ได้รับการตอบสนองตามที่ผู้ฟังต้องการซึ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า นอกจากนี้ ในงานวิจัยยังพบว่าการปฏิเสธเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้พูดสามารถใช้ในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองจากการถูกรบกวนจากการสั่งและขอร้อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนใช้การปฏิเสธนิสิตฝึกสอน ได้แก่ การมอบหมายงาน การสั่งให้ทำกิจกรรม และการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียนโดยพบว่ากลวิธีปฏิเสธแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การปฏิเสธโดยตรง ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดให้การปฏิเสธโดยตรงเป็นการใช้คำแสดงการปฏิเสธว่า 'ไม่' 'ไม่เอา' 'ไม่มา' และการปฏิเสธด้วยการแสดงเหตุผลพบการใช้รูปภาพเพื่อใช้แสดงเหตุผล และรูปภาพ 'ไม่+ เหตุผล' ซึ่งเป็นการแฝงความหมายปฏิเสธหรือแสดงการไม่ยอมรับที่จะทำในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

การปฏิเสธโดยตรง

(13) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ทำข้อ 2 นะครับ

นักเรียน: ไม่

(14) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดภาษาไทยหน้า 4-5 ลอกลงสมุดส่งในคาบเรียนนี้

นักเรียน: ไม่เอา

จากตัวอย่าง (13) ช่วงทำคาบเรียนขณะที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน แต่พบว่านักเรียนแสดงการปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่’ เพื่อแสดงเจตนาว่านักเรียนไม่ต้องการที่จะทำงานที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้เช่นเดียวกับตัวอย่าง (14) นักเรียนแสดงการปฏิเสธเมื่อนิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดวิชาภาษาไทยและกำหนดส่งทำคาบเรียน แต่นักเรียนไม่ต้องการที่จะทำจึงกล่าวแสดงการปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่เอา’ หมายความว่านักเรียนจะไม่ทำตามที่นิสิตฝึกสอนสั่ง

การปฏิเสธด้วยการแสดงเหตุผล

(15) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: เดี่ยวทำหน้าที่ 120 นะ

นักเรียน: ลืมนิสิตรหัสมา

(16) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: แค่อ่านบทกลอนเอง ไม่ยากครูจะเก็บคะแนนนะ

นักเรียน: ไม่มีเวลาการบ้านเยอะ

(17) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียนแต่พบว่านักเรียนคนหนึ่งนั่งเฉย

นิสิตฝึกสอน: ทำไมไม่ทำงานครับ

นักเรียน: ไม่อยากทำ

จากตัวอย่าง (15) เมื่อนิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียนพบว่านักเรียนปฏิเสธการทำงานด้วยการแสดงเหตุผลว่า “ลืมนิสิตรหัสมา” ซึ่งนักเรียนมีเจตนาที่จะบอกนิสิตฝึกสอนว่าตนนั้นไม่สามารถทำตามที่นิสิตฝึกสอนสั่งในชั่วโมงเรียนได้เพราะนักเรียนไม่มีหนังสือเรียน และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดความรับผิดชอบของตัวนักเรียน ตัวอย่าง (16) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนท่องจำบทกลอนในหนังสือภาษาไทย แต่นักเรียนแสดงการปฏิเสธด้วยเหตุผลว่า ‘ไม่มีเวลา

การบ้านเยอะ’ ซึ่งการบอกว่าไม่มีเวลาเป็นการแสดงเหตุผลเพื่อปฏิเสธที่จะรับงานเพิ่มและไม่ต้องการปฏิบัติตามที่นิสิตฝึกสอนสั่ง เนื่องจากม้งานของรายวิชาอื่นต้องทำ แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนในรายวิชาที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้สอนและตัวอย่าง (17) พบรูปภาษาปฏิเสธด้วยการแสดงเหตุผลว่า ‘ไม่อยากทำ’ เพื่อแสดงเจตนาว่านักเรียนนั้นไม่ทำงานนี้เพราะว่านักเรียนไม่ต้องการและไม่สมัครใจที่จะทำ

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

การปฏิเสธโดยตรง

(18) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมในวันวิชาการ

นิสิตฝึกสอน: ทุกคนต้องเข้าร่วมงานวันวิชาการค่ะ

นักเรียน: ไม่มานะ

(19) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมกีฬาสี

นิสิตฝึกสอน: วันกีฬาสีเช็คชื่อเหมือนเดิมนะ

นักเรียน: เช็คผมขาดเลยไม่มาหรอก

จากตัวอย่าง (18) เมื่อนิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่นักเรียนปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่มานะ’ เพื่อแสดงเจตนาว่าไม่สนใจในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนสั่งและถือว่าการปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่มาหรอก’ ในสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนแจ้งกับนักเรียนว่าในวันที่มีกิจกรรมกีฬาสีจะมีการเช็คชื่อ แต่นักเรียนกลับแจ้งให้นิสิตฝึกสอนเช็คชื่อตนว่าขาดเรียนในวันนั้น ซึ่งนักเรียนมีเจตนาที่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาสี

นอกจากนี้พบประเด็นที่นักเรียนใช้การปฏิเสธโดยตรงเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเท่านั้น ในเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(20) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้สอนไปหน้าเดียวเอง นักเรียนเข้าใจมั๊ยคะ

นักเรียน: ไม่ค่ะ

จากตัวอย่าง (20) เมื่อนิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้สอนไปตั้งแต่ต้นคาบเรียน นักเรียนกลับกล่าวว่า ‘ไม่ค่ะ’ เพื่อเป็นการปฏิเสธนิสิตฝึกสอนว่า นักเรียนนั้นไม่เข้าใจในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนได้สอนไปเลยซึ่งทำให้นิสิตฝึกสอนที่เป็นผู้ถูกปฏิเสธรู้สึกเสียหน้า เนื่องจากนักเรียนไม่ใส่ใจกับสิ่งที่นิสิตฝึกสอนได้สอนไป

1.1.3 การใช้คำไม่สุภาพ

การใช้คำไม่สุภาพ คือ การพูดคำที่สื่อถึงความหยาบคาย คำต้องห้ามหรือคำที่สื่อความหมายในแง่ลบ รวมทั้งการใช้คำศัพท์เรียกสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมต่อสถานภาพของผู้ฟัง เช่น การใช้คำว่า ‘แดก’ แทนคำว่า ‘กิน’ หรือ ‘ทาน’ ถือเป็นการดูถูกความหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดใช้คำพูดที่สื่อถึงความไม่สุภาพ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณค่าตนเองไม่ได้รับเกียรติจากผู้พูดจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นิสิตฝึกสอนถูกดูถูกความหน้าได้แก่ การมอบหมายงาน การสั่งให้ทำกิจกรรม การสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน การอนุญาตให้ไปห้องน้ำ และการเก็บเงินกองกลาง พบรูปภาษาแสดงการใช้คำไม่สุภาพ 6 รูปแบบ คือ การใช้คำอุทาน ได้แก่ ‘หุ้ย’ ‘อื้อย’ ‘โห้’ ‘ว๊าย’ การใช้คำขยายคำคุณศัพท์ ‘ชิบ’ ‘แม่ง’ การใช้คำสรรพนาม ได้แก่ ‘กู’ ‘มึง’ ‘พวกมึง’ ‘พี่’ การใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ‘ซี’ ‘เย้ย’ ‘ฉี่’ การใช้คำหยาบ ได้แก่ ‘ต่อแหล’ ‘แหกตา’ ‘อีสาต’ และ การใช้คำลงท้าย ได้แก่ คำว่า ‘วะ’ ซึ่งการใช้คำไม่สุภาพทั้ง 6 รูปแบบ จะปรากฏในการสนทนาระหว่างนักเรียนกับนิสิตฝึกสอนโดยตรง และการสนทนาระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนักเรียนแต่อยู่ในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนสามารถได้ยินอย่างชัดเจนยอมทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้าและไม่พอใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด เป็นคำที่ไม่มีความหมาย แต่จะเน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูด (อุดม วโรตม์สิขิตติธ. 2542: 119-120) ในงานวิจัยนี้พบว่านักเรียนใช้คำอุทานด้วยน้ำเสียงที่ไม่พอใจต่อนิสิตฝึกสอน เพื่อแสดงว่านักเรียน ไม่ต้องการที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่งที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงถึงความไม่สุภาพกับนิสิตฝึกสอนพบรูปภาษา ‘หุ้ย’ ‘อื้อย’ และ ‘โห้’ ‘ว๊าย’

ตัวอย่างเรื่องการมอบหมายงาน

(21) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ตอนอาจารย์เรียนเจอะอะขนาดนี้ไหม

นิสิตฝึกสอน: เยอะสิ

นักเรียน: หุ้ย

จากตัวอย่าง (21) ขณะที่นิสิตฝึกสอนให้นักเรียนจดเนื้อหาตามบนกระดาน ซึ่งเนื้อหาที่เขียนมีจำนวนมาก ทำให้นักเรียนถามขึ้นว่าสมัยที่นิสิตฝึกสอนยังเรียนอยู่นั้นต้องมีการจดเนื้อหาที่มากขนาดนี้หรือไม่ โดยนิสิตฝึกสอนได้ให้คำตอบว่า “เยอะสิ” เมื่อนักเรียนได้ฟังคำตอบของนิสิตฝึกสอนจึงใช้คำอุทานว่า “หุ้ย” เพื่อแสดงถึงเจตนาไม่พอใจที่ต้องจดเนื้อหามากมายตามที่นิสิตฝึกสอนสั่ง

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(22) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ครูจะให้อยู่จัดบอร์ดนะ

นักเรียน: โอ้ย ครู

(23) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมกีฬาสี

นักเรียน: โอ้โห

จากตัวอย่าง (22) เมื่อนิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำบอร์ดหลังจากเลิกเรียน นักเรียนจึงกล่าวขึ้นว่า “โอ้ย” ซึ่งเป็นคำอุทานแสดงเจตนาว่านักเรียนไม่ต้องการทำในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้ทำ และตัวอย่าง (23) เมื่อนิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาสี แต่พบว่านักเรียนใช้คำอุทาน ‘โอ้โห’ เพื่อแสดงถึงความไม่พอใจและไม่ต้องการที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของนิสิตฝึกสอน

การใช้คำขยายคำคุณศัพท์ โดยเฉพาะในงานวิจัยนี้พบการนำคำว่า ‘ชิบ’ และ ‘แม่ง’ มาใช้เป็นคำขยายคำคุณศัพท์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งทั้งสองคำนี้ถือเป็นคำที่มีความหมายทางลบ และเป็นคำไม่สุภาพ โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนใช้พูดกับนิสิตฝึกสอน พบการใช้คำว่า ‘ยาก+ชิบ’ ‘แม่ง+ยาก’ ซึ่งนักเรียนใช้พูดถึงความยากของบทเรียนที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้สอนอยู่ในขณะนั้น

ตัวอย่าง เรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

(24) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ยืนแล้วตอบคำถามจากบทเรียนทีละคน

นักเรียน: ยากชิบ

(25) สถานการณ์ที่ 3 นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้านักเรียนเข้าใจเรื่องสุภาษิต ก็จะทำข้อสอบได้

นักเรียน: แม่งยาก

จากตัวอย่าง (24) นิสิตฝึกสอนต้องการให้นักเรียนยืนขึ้นเพื่อตอบคำถามที่นิสิตฝึกสอนจะถาม โดยให้นักเรียนยืนขึ้นทีละคน หากใครตอบได้นิสิตฝึกสอนจะให้นั่งที่ตามเดิม นักเรียนคนหนึ่งไม่สามารถตอบคำถามได้จึงกล่าวออกมาว่า ‘ยากชิบ’ คำว่า ‘ชิบ’ มาจากคำว่า ‘ชิบหาย’ ซึ่งถือว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพเหมาะสมที่จะใช้พูดกับนิสิตฝึกสอนแต่นักเรียนกล่าวเพื่อแสดงเจตนาให้นิสิตฝึกสอนรู้ว่านักเรียนตอบคำถามในข้อนั้นไม่ได้และตัวอย่าง (25) นิสิตฝึกสอนกำลังชี้แจงเนื้อหาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการทำข้อสอบ แต่นักเรียนพูดขึ้นด้วยคำว่า ‘แม่ง’ และตามด้วยคำว่า ‘ยาก’ แม้ว่าจะเป็น การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับบทเรียน แต่คำว่า ‘แม่ง’ นั้น มาจากคำว่า ‘แม่+มึง’ ซึ่งเป็นคำที่ไม่สุภาพแสดงถึงความไม่พอใจซึ่งถือเป็นการไม่ให้เกียรตินิสิตฝึกสอนด้วย

การใช้คำสรรพนามคือ คำที่ใช้แทนคำนามชนิดต่างๆ เพื่อไม่ต้องการกล่าวถึงคำนามนั้นซ้ำเช่น การเรียกแทนชื่อบุคคล สัตว์หรือสิ่งของ (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2531: 113) ในงานวิจัยนี้พบการใช้คำสรรพนามเพื่อเรียกแทนบุคคลว่า ‘กู’ ซึ่งเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้เรียกแทนตัวนักเรียนที่เป็นผู้พูดและพบการใช้คำสรรพนาม ‘มึง’ ‘พวกมึง’ ซึ่งเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 2 เพื่อใช้เรียกเพื่อนนักเรียนต่อหน้านิสิตฝึกสอนแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้พูดกับนิสิตฝึกสอนโดยตรง แต่พูดในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนได้ยินถือเป็นการแสดงความไม่สุภาพกับนิสิตฝึกสอนด้วย นอกจากนี้ยังพบการใช้คำสรรพนามเรียกนิสิตฝึกสอนว่า ‘พี่’ แทนการใช้คำว่า ‘ครู/อาจารย์’

ตัวอย่าง เรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

(26) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในการเรียนโดยให้นักเรียน

ตอบคำถามวิชาคณิตศาสตร์

นิสิตฝึกสอน: หาคำตอบข้อ 2 ให้ครูที

นักเรียนคนที่ 1: มึงอะ ตอบดี

นักเรียนคนที่ 2: กูไม่รู้

จากตัวอย่าง (26) เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนต้องการให้นักเรียนคนหนึ่งหาคำตอบจากโจทย์คณิตศาสตร์ที่นิสิตฝึกสอนได้ให้ไป เพื่อเป็นการทบทวนความรู้และความเข้าใจในบทเรียน แต่นักเรียนคนดังกล่าวปิดคำถามไปให้เพื่อนนักเรียนอีกคนโดยใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 เรียกเพื่อนว่า ‘มึง’ และใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า ‘กู’ การใช้คำสรรพนามดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพต่อหน้านิสิตฝึกสอนถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นการสนทนากับนิสิตฝึกสอนโดยตรงก็ตาม

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(27) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียน

นิสิตฝึกสอน: ขอตัวแทนห้องทำพานด้วยค่ะ

นักเรียน: พวกมึงอะ ไปดิ

จากตัวอย่าง (27) เมื่อนิสิตฝึกสอนขอให้นักเรียนส่งตัวแทนไปทำพานในกิจกรรมวันพ่อนักเรียนจึงเถียงกัน และใช้สรรพนามเรียกเพื่อนนักเรียนอีกกลุ่มว่า ‘พวกมึง’ ซึ่งถือว่าเป็นการใช้คำที่ไม่สุภาพต่อหน้านิสิตฝึกสอน

ตัวอย่าง เรื่องการทักทาย

(28) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นิสิตฝึกสอน: สวัสดีคะนักเรียน

นักเรียน: ดีพี่

จากตัวอย่าง (28) เมื่อนิสิตฝึกสอนเข้ามาถึงห้องเรียน นักเรียนกล่าวแสดงการทักทายด้วยคำลดรูป ‘ดี’ แทนการกล่าวทักทายนิสิตฝึกสอนอย่างสุภาพว่า ‘สวัสดี’ พร้อมกับใช้คำสรรพนามเรียกนิสิตฝึกสอนที่ไม่เหมาะสมว่า ‘พี่’ แทนการเรียกนิสิตฝึกสอนว่าครูหรืออาจารย์เนื่องจากนักเรียนเห็นว่านิสิตฝึกสอนมีวัยวุฒิไม่ห่างจากตนมากนักแต่การเรียกนิสิตฝึกสอนว่าพี่นั้นถือว่าไม่เหมาะสมและเป็นการไม่เคารพนับถือนิสิตฝึกสอนที่มีสถานภาพเทียบเท่ากับครู

การใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมในงานวิจัยนี้พบการใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมกับนิสิตฝึกสอน พบการใช้คำว่า ‘ซี้’ แทนการใช้คำว่า ‘อุจจาระ’ และ ‘เยี่ยว’ กับ ‘ฉี่’ แทนการใช้คำว่า ‘ปัสสาวะ’ ที่จัดเป็นคำที่สุภาพมากกว่าเมื่อใช้ในบริบทในชั้นเรียน ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังปฏิบัติการสอนอยู่จึงถือว่าการใช้คำที่ไม่เหมาะสมและไม่ให้เกียรติต่อนิสิตฝึกสอน

ตัวอย่าง เรื่องการอนุญาตให้ไปห้องน้ำ

(29) สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอน

นิสิตฝึกสอน: จะเช็คชื่อนะ

นักเรียน: ครูผมปวดขี้ตั้งแต่เช้าละ ไปห้องน้ำนะ

(30) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นักเรียน (1) : พี่ขอไปเยี่ยว ไม่ไหวแล้ว

นักเรียน (2) : ไปฉี่ก่อนนะจารย์

จากตัวอย่าง (29) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังเริ่มเช็คชื่อนักเรียนบริเวณหน้าห้องเรียน แต่กลับมีนักเรียนคนหนึ่งพูดแทรกขึ้นมา โดยใช้เสียงที่ดังด้วยการใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมว่า ‘ซี้’ เนื่องจากนักเรียนมีเจตนาจะขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ แต่การที่นักเรียนใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมกับนิสิตฝึกสอน นอกจากทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความเคารพต่อนิสิตฝึกสอนด้วย และตัวอย่าง (30) พบว่านักเรียนคนที่ 1 ใช้คำว่า ‘เยี่ยว’ และนักเรียนคนที่ 2 ใช้คำว่า ‘ฉี่’ แทนการใช้คำที่สุภาพว่า ‘ปัสสาวะ’ จากตัวอย่าง (29) และ (30) พบการใช้คำเรียกนิสิตฝึกสอนว่า ‘พี่’ ‘จารย์’ แทนการใช้คำเรียกที่เหมาะสมว่า ‘ครู/อาจารย์’

การใช้คำหยาบคือ การใช้คำต้องห้ามที่สื่อความหมายหยาบคายต่อนิสิตฝึกสอน ในงานวิจัยพบการใช้คำว่า ‘ตอแหล’ ‘แหกตา’ และ ‘อีสาต’ ซึ่งพบว่านักเรียนพูดกับนิสิตฝึกสอนโดยตรงซึ่งถือว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(31) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องการขาดเรียน

นิสิตฝึกสอน: เมื่อวานทำไมไม่มาโรงเรียน

นักเรียน (1): ปวดหัว

นักเรียน (2): อย่าไปเชื่อนั่น มันตอแหล

(32) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นิสิตฝึกสอน: ฝนตกripeล่า

นักเรียน: ครูก็แหกตาดูสิ

จากตัวอย่าง (31) ขณะที่นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงเหตุผลของการขาดเรียนจากนักเรียนคนหนึ่ง นักเรียนคนดังกล่าวจึงตอบถึงสาเหตุที่ขาดเรียนว่า เนื่องจากตนเองนั้นมีอาการปวดศีรษะ แต่เพื่อนของนักเรียนพูดแทรกขึ้นมาเพื่อบอกนิสิตฝึกสอนว่าเพื่อนตนพูดไม่จริง พบการใช้รูปภาษา ‘ตอแหล’ ซึ่งหมายถึง การโกหกหรือหลอกลวงเพื่อเป็นการต่อว่าเพื่อนของนักเรียนเอง และตัวอย่าง (32) ขณะที่นิสิตฝึกสอนนั่งอยู่ในห้องเรียนจึงสอบถามสภาพอากาศ จากนักเรียนที่เพิ่งเดินเข้าห้องเรียนมา แต่พบว่านักเรียนใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม ด้วยคำว่า ‘แหกตา’ เพื่อตอบคำถามที่นิสิตฝึกสอนถาม

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(33) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียนระหว่างนั้นนิสิตฝึกสอนกำลังเฉลยแบบฝึกหัดแต่เฉลยผิด

นักเรียน: อีสาต

จากตัวอย่าง (33) เมื่อนิสิตฝึกสอนเฉลยแบบฝึกหัดผิดและกำลังจะแก้ไข ทำให้นักเรียนเกิดความไม่พอใจที่จะต้องลบและจดตามใหม่ นักเรียนจึงใช้คำไม่เหมาะสมว่า ‘อีสาต’ คำว่า ‘อี’ เป็นคำนำหน้านามแสดงความไม่สุภาพ และคำว่า ‘สาต’ เป็นคำที่ลากเสียงยาวมาจากคำว่า ‘สัตว์’ ซึ่งคำนี้ถือเป็นคำหยาบที่รุนแรงแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้มีเจตนาจะสื่อถึงนิสิตฝึกสอนโดยตรงก็ตาม

การใช้คำลงท้ายคือ คำที่ใช้แสดงความสุภาพซึ่งใช้แตกต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยทั่วไปคำลงท้ายของผู้ชายใช้คำว่า ‘ครับ’ และเพศหญิงใช้คำว่า ‘คะ’ ‘ค่ะ’ (นวรรณ พันธ์เมธา.

2527: 89) แต่ในงานวิจัยนี้พบการใช้คำลงท้ายที่ไม่สุภาพของนักเรียน ได้แก่คำว่า 'วะ' กับนิสิตฝึกสอน แทนการใช้คำลงท้ายด้วยคำว่า 'ค่ะ/ครับ'

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(34) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป เช่น การเก็บเงิน ส่วนกลางของห้อง

นิสิตฝึกสอน: นักเรียนเอาเงินมาจ่ายที่หัวหน้าห้องคนละ 10 บาทนะครับ

นักเรียน: ลืมวะ อาจารย์

จากตัวอย่าง (34) นิสิตฝึกสอนสอบถามในเรื่องการรวบรวมเงินห้อง แต่นักเรียนคนหนึ่ง กลับพูดตอบนิสิตฝึกสอนและใช้คำลงท้ายด้วยคำว่า 'วะ' และเรียกนิสิตฝึกสอนว่า 'อาจารย์' แทนคำว่า 'อาจารย์' ซึ่งการเรียกในลักษณะนี้จัดเป็นคำลดรูปที่ใช้ในการเรียกผู้ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน แต่ในสถานการณ์นี้ เป็นช่วงแรกของภาคเรียนที่นักเรียนและนิสิตฝึกสอนยังไม่มี ความสนิทสนมกันจึงไม่เหมาะสมที่นักเรียนจะเรียกนิสิตฝึกสอนเช่นนี้

1.1.4 การประชดประชัน

การประชดประชัน คือ การพูดเป็นเชิงกระทบกระทั่ง เสียดสี เยาะเย้ยโดยใช้ น้ำเสียงเพื่ แสดงการเน้นย้ำมากเป็นพิเศษ หรือการกล่าวในสิ่งที่เกินความจริง โดยใช้ถ้อยคำที่มีนัยผกผัน (Verbal Irony) ซึ่งผู้พูดมีเจตนาที่จะสื่อบางอย่างมากกว่าการกล่าวถ้อยคำถือว่าการละเมิดหลักคุณภาพ (The Maxim of quality) ตามแนวคิดของ ไกรซ์ (Grice. 1975: 53) ในงานวิจัยนี้ยังพบการตอบคำถาม ที่มีความหมายตรงกันข้ามโดยที่ผู้พูดมีเจตนาเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้าซึ่งจัดเป็นการคุกคามหน้าด้าน บวกของผู้ฟัง เพราะผู้พูดใช้คำพูดใช้ถ้อยคำหรือน้ำเสียงที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าผู้พูดไม่พอใจผู้ฟัง ทำให้ผู้ ฟังรู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับหรือเคารพจากผู้พูด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนใช้การ ประชดประชันกับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ การสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน การสั่งให้ทำกิจกรรม การ มอบหมายงาน และการสนทนาเรื่องทั่วปดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

(35) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ที่อธิบายไป มีตรงไหนไม่เข้าใจไหมคะ

นักเรียน: เรียนไปทำไมวิชานี้

(36) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครไม่เข้าใจ ให้ถามเลยนะคะ

นักเรียน: หมดเลย

(37) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครไม่เข้าใจตรงไหน

นักเรียน: ผม...เข้าใจมั่ง

(38) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครเข้าใจที่ครูสอนบ้าง

นักเรียน: ควายทั้งห้องครับ

จากตัวอย่าง (35) เมื่อนิสิตฝึกสอนทำการสอนเสร็จสิ้นจึงซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจในบทเรียน พบว่านักเรียนกลับตั้งคำถามกลับว่า ‘เรียนไปทำไมวิชานี้’ ซึ่งเป็นคำตอบที่ไม่ตรงกับคำถาม จึงทำให้นิสิตฝึกสอนทราบว่านักเรียนต้องการประชิดประชัน ซึ่งคำตอบของนักเรียนยังแสดงให้เห็นว่า นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องเรียนของตัวเอง ตัวอย่าง (36) ขณะที่นิสิตฝึกสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามถึงเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจ แต่นักเรียนกลับตอบว่า ‘หมดเลย’ แทนการบอกเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งการตอบว่า หมดเลยนั้น เป็นการบอกปริมาณที่มากเกินไปจริง นอกจากนี้เจตนาประชิดประชันนิสิตฝึกสอนแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนนั้น ขาดความใส่ใจในเรื่องการเรียนด้วยตัวอย่าง (37) นิสิตฝึกสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนถามเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจ โดยการใช้คำแสดงคำถามว่า ‘ตรงไหน’ แต่นักเรียนกลับตอบว่า ‘เข้าใจมั่ง’ ซึ่งการใช้คำลงท้ายว่า ‘มั่ง’ ทำให้นิสิตฝึกสอนเข้าใจว่านักเรียนพูดเพื่อประชิดประชัน อีกทั้งยังทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความไม่แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียนหรือไม่ และตัวอย่าง (38) นิสิตฝึกสอนต้องการถามถึงความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่นิสิตฝึกสอนได้สอนไป แต่นักเรียนพูดตอบด้วยการประชิดประชันด้วยการเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นควาย โดยปรากฏคำว่า ‘ควายทั้งห้อง’ ซึ่งเป็นคำเปรียบความโง่ ซึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของการประชิดประชัน และสื่อเจตนาว่านักเรียนนั้นไม่เข้าใจและจะไม่พยายามที่จะพัฒนาตนเองทางการเรียนรู้

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(39) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าค่าย

นิสิตฝึกสอน: คะแนนของกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือจะเป็นผ่านกับไม่ผ่านนะคะไม่มี

เกรด

นักเรียน: รู้จะไปแต่แรกดีกว่า

(40) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสา

นิสิตฝึกสอน: ทำกิจกรรมจิตอาสาด้วยนะ

นักเรียน: โคตรเยอะ มาทำเองใหม่

จากตัวอย่าง (39) นิสิตฝึกสอนแจ้งวิธีการประเมินคะแนนของกิจกรรมการเข้าค่ายที่นักเรียนได้ทำไปแล้วว่าผลการประเมินคะแนนจะเป็นการประเมินว่าผ่านหรือไม่ผ่าน ไม่ได้เป็นคะแนนเหมือนรายวิชาอื่น นักเรียนจึงใช้การประชดประชันว่า ถ้านักเรียนรู้ตั้งแต่แรกว่าการไปเข้าค่ายไม่มีเกรดให้นักเรียนคงจะไม่ไป และตัวอย่าง (40) ขณะที่นิสิตฝึกสอนแจ้งเตือนให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมของโรงเรียนที่นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม นักเรียนกลับตอบโดยประชดประชันว่า ‘โคตรเยอะมาทำอะไรเองไหม’ ซึ่งคำว่า ‘โคตร’ มีความหมายประจำรูป หมายถึง วงศ์สกุล เผ่าพันธุ์ต้นสกุล (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. น. 279) แต่ในข้อนี้พบการใช้คำว่า ‘โคตร’ ร่วมกับคำวิเศษณ์ว่า ‘เยอะ’ ซึ่งมีความหมายบอกปริมาณของงานที่นักเรียนต้องรับผิดชอบว่าเป็นสิ่งที่มากมายเกินความเป็นจริง อีกทั้งคำว่า ‘โคตร’ ยังจัดเป็นคำที่ไม่สุภาพ และยังพบการกล่าวประชดประชันเพื่อแสดงเจตนาให้นิสิตฝึกสอนมาทำกิจกรรมจิตอาสาแทนนักเรียนดูบ้าง

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(41) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนกำลังจะมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าใครไม่ทำไม่มีคะแนนนะ

นักเรียน: ช่างมัน

(42) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: งานที่ส่งวันนี้ให้ทุกคนส่งท้ายชั่วโมงนะ

นักเรียน: ครูเยอะโคตรๆ

จากตัวอย่าง (41) นิสิตฝึกสอนแจ้งเตือนในเรื่องของคะแนนว่าหากใครไม่ส่งชิ้นงานจะทำให้ไม่มีคะแนน แต่นักเรียนพูดประชดประชันนิสิตฝึกสอนด้วยรูปภาษาว่า ‘ช่างมัน’ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีเจตนาไม่สนใจและตั้งใจที่จะละเลยในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนกำลังแจ้ง ทั้งๆที่เรื่องคะแนนนั้นเป็นผลประโยชน์ของตัวนักเรียนเอง และตัวอย่าง (42) นิสิตฝึกสอนสั่งงานและกำหนดเวลาในการส่งงานในตอนท้ายของชั่วโมงเรียน แต่นักเรียนกลับประชดประชันนิสิตฝึกสอนด้วยคำว่า ‘เยอะโคตรๆ’ หมายความว่านักเรียนต้องการประชดนิสิตฝึกสอนว่าสั่งงานเยอะมากเกินไป โดยใช้คำว่า ‘โคตรๆ’ เป็นคำขยาย ซึ่งแสดงความหมายว่ามากเกินไปจนเกินความเป็นจริง และเป็นคำไม่สุภาพด้วย

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(43) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังสนทนาในเรื่องการประกอบอาชีพ

นิสิตฝึกสอน: โตขึ้นอยากประกอบอาชีพอะไรกันบ้าง

นักเรียน: ผมจะไปเลี้ยงควายดีกว่า

(44) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังอบรมนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นิสิตฝึกสอน: ถ้าไม่ฟังจะปรับเงินนะ 100 บาท

นักเรียน: ครูเอาไปเลย ผมมีจ่าย 100 นิ่ง (พร้อมกับควักเงินขึ้นมา 100 บาท)

จากตัวอย่าง (43) นิสิตฝึกสอนพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องอาชีพในอนาคตของนักเรียน คำตอบที่เหมาะสมอาจจะเลือกเจาะจงอาชีพที่นักเรียนต้องการจะทำ เช่น แพทย์, พยาบาล, อาจารย์ แต่นักเรียนกลับตอบว่า 'ไปเลี้ยงควาย' เป็นการสื่อเจตนาให้นิสิตฝึกสอนเห็นว่าสิ่งที่นักเรียนเรียนมานั้นไม่มีประโยชน์และตัวนักเรียนเองก็ไม่มีความรู้ที่จะไปประกอบอาชีพได้เลย และตัวอย่าง (44) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังอบรมนักเรียนในช่วงเช้าแต่พบว่านักเรียนไม่สนใจฟังอีกทั้งยังคุยเสียดัง นิสิตฝึกสอนจึงแจ้งว่าจะลงโทษด้วยการปรับเงิน แต่นักเรียนคนหนึ่งได้ตอบด้วยรูปประโยคแสดงการประชดประชันว่า 'ครูเอาไปเลย' พร้อมทั้งแสดงธนบัตรจำนวน 100 บาทให้กับนิสิตฝึกสอน ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้ทันทีว่านักเรียนมีเจตนาประชดประชัน

นอกจากนี้ยังพบการใช้การประชดประชันเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเท่านั้นในเรื่องการตรวจระเบียบดังตัวอย่างต่อไปนี้

(45) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งนักเรียนในเรื่องการตรวจระเบียบ

นิสิตฝึกสอน: กางเกงสั้นไปนะ เดี่ยวโดนเข้าฝ่ายปกครองนะ

นักเรียน: ใช้สมองไม่ได้ใช้กางเกงเรียนนะ

จากตัวอย่าง (45) นิสิตฝึกสอนแจ้งนักเรียนคนหนึ่ง ในเรื่องกางเกงของนักเรียนที่ผิดระเบียบพร้อมทั้งเตือนว่าจะถูกส่งตัวเข้าห้องฝ่ายปกครองเพื่อลงโทษแต่นักเรียนพูดประชดประชันว่านักเรียนใช้สมองเรียนไม่ได้ใช้กางเกงเรียน เพื่อให้นิสิตฝึกสอนเข้าใจว่าสิ่งที่นิสิตฝึกสอนควรจะใส่ใจคือ เรื่องการเรียนไม่ใช่การเคร่งครัดที่ระเบียบวินัยการแต่งกาย

1.1.5 การล้อเลียน

การล้อเลียน คือ การพูดหรือการกล่าวถึงผู้ฟังในเรื่องรูปร่าง ภายนอก การกระทำ รวมไปถึงข้อด้อยของผู้ฟังในเชิงตลกขบขัน ทำให้ผู้ที่ถูกล้อเลียนเกิดความรู้สึกอับอาย ถือเป็นการคุกคามทางด้านบวก เนื่องจากเป็นการก้าวล่วงภาพลักษณ์ส่วนตัวของผู้ฟัง แล้วยังเป็นการทำลายความมั่นใจของผู้ฟังด้วย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนมักจะล้อเลียนนิสิตฝึกสอน ได้แก่ เรื่องสีระของนิสิตฝึกสอน ได้แก่รูปร่าง ส่วนสูงลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอนและการพูดของนิสิตฝึกสอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องสรีระของนิสิตฝึกสอน

(46) สถานการณ์ที่ 5: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังเรียกขานชื่อนักเรียน

นักเรียน: ครูอ้วนจัง

(47) สถานการณ์ที่ 5: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังเรียกขานชื่อนักเรียน

นักเรียน: ครูย่านั่งสิครับ ยืนๆ (หัวเราะ)

จากตัวอย่าง (46) ขณะนิสิตฝึกสอนเรียกขานชื่อนักเรียน พร้อมกับเดินไปรอบๆห้องเรียน เพื่อดูแลความเรียบร้อย พบว่านักเรียนกล่าวทักเรื่องรูปร่างของนิสิตฝึกสอนด้วยรูปประโยค ‘ครูอ้วนจัง’ พบการใช้คำคุณศัพท์ว่า ‘อ้วน’ ซึ่งทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้าเนื่องจากรูปร่างเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ย่อมไม่ต้องการให้ผู้อื่นล้อเลียน และตัวอย่าง (47) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังเรียกขานชื่อนักเรียนอยู่นั้นมีนักเรียนคนหนึ่งกล่าวล้อเลียนนิสิตฝึกสอน โดยใช้คำพูดที่ว่า ‘ครูย่านั่งสิครับ ยืนๆ’ พร้อมกับหัวเราะออกมาซึ่งจากประโยคดังกล่าวพบว่านักเรียนใช้คำกริยาแสดงการสั่ง ‘ยืนๆ’ ทั้งที่ในขณะนั้นนิสิตฝึกสอนกำลังยืนอยู่ จึงทำให้เข้าใจได้ว่านักเรียนมีเจตนาที่จะล้อเลียนในเรื่องความสูงของนิสิตฝึกสอน ซึ่งเรื่องส่วนสูงถือเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่ต้องการให้ใครพูดถึง อีกทั้งยังทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความไม่พอใจและเสียหน้าได้

ตัวอย่าง เรื่องลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอน

(48) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังจะตรวจเช็คชื่อนักเรียน

นักเรียน: วันนี้แถมชมพูเหมือนแถมลิงเลยนะ

(49) สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนชายเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูๆอยู่ไหน มีดจนมองไม่เห็น

(50) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: หนูอยากเป็นทอมแบบครูค่ะ เท่เท่

จากตัวอย่าง (48) นักเรียนกล่าวถึงลักษณะการแต่งหน้าของนิสิตฝึกสอนที่ใช้สีเข้มเกินไป ด้วยการล้อเลียนแบบเปรียบเทียบว่า แก้มของนิสิตฝึกสอนมีสีชมพูเข้มเหมือนกับแถมของลิง นอกจากนี้จะทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความอับอายแล้ว ยังถือว่านักเรียนไม่ให้ความเคารพนับถือนิสิตฝึกสอนที่อาวุโสกว่าอีกด้วยตัวอย่าง (49) ขณะที่ในห้องเรียนยังไม่ได้เปิดไฟ เนื่องจากนักเรียนเพิ่งเริ่มเดินเข้ามาในห้องเรียนในช่วงเช้า พบว่านักเรียนกล่าวทักนิสิตฝึกสอนด้วยรูปประโยคคำถามกับนิสิตฝึกสอนว่า ‘ครูๆอยู่ไหน’ และกล่าวว่า ‘มีดจนมองไม่เห็น’ เพื่อล้อเลียนลักษณะสีผิวของนิสิตฝึกสอน เนื่องจากนิสิต

ฝึกสอนมีสีผิวคล้ำโดยใช้คำคุณศัพท์ว่า 'มืด' แทนการระบุว่า 'ผิวดำ' จนทำให้นักเรียนมองไม่เห็น การพูดล้อเลียนในเรื่องของสีผิวของนิสิตฝึกสอนถือว่าไม่เหมาะสมและทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความอับอาย และตัวอย่าง (50) นักเรียนพูดกับนิสิตฝึกสอนโดยมีเจตนาล้อเลียนนิสิตฝึกสอนหญิงที่มีลักษณะบาง ประการที่คล้ายเพศชาย เช่น ท่าทาง และการพูด โดยพบว่านักเรียนพูดกับนิสิตฝึกสอนด้วยการเล่น เสียดคำ่ว่า 'เท่เท่' เพื่อล้อเลียนนิสิตฝึกสอนตามความเป็นจริงแล้วการกล่าวถึงเพศที่ 3 นั้นเป็นประเด็น ที่อ่อนไหวและไม่เหมาะสมที่จะนำมาพูดล้อเลียน นอกจากจะเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนแล้วยัง เป็นการไม่ให้เกียรตินิสิตฝึกสอนอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบการใช้การล้อเลียนเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเท่านั้น ในประเด็น เรื่อง การพูดของนิสิตฝึกสอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(51) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาค เรียน

นิสิตฝึกสอน: ไครมาสายเกิน 20 นาทีในวิชาครู เช็คขาดนะคะ

นักเรียน: เช็คขาดนะคะ... น่ากลัว น่ากลัวจังเลย

จากตัวอย่าง (51) นิสิตฝึกสอนแจ้งกฎระเบียบในการเรียนเข้าห้องเรียนให้นักเรียนได้ ทราบในวันแรกของการเปิดภาคเรียน นักเรียนคนหนึ่งหันไปพูดกับเพื่อนของนักเรียนด้วยการ เลียนแบบลักษณะการพูดของนิสิตฝึกสอนเพื่อล้อเลียนว่า 'เช็คขาดนะคะ' และยังพบการใช้คำแสดง ความรู้สึกด้วยการเล่นเสียงวรรณยุกต์ว่า 'น่ากลัว น่ากลัว' แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้รู้สึกเช่นนั้น จริงๆ เพียงแต่ต้องการล้อเลียนนิสิตฝึกสอนเท่านั้นพร้อมทั้งแสดงเจตนาว่าตนไม่ได้สนใจหรือตระหนัก กับกฎระเบียบที่นิสิตฝึกสอนกำหนด

1.1.6 การแสดงเหตุผล

การแสดงเหตุผล คือ การชี้แจงข้อเท็จจริงหรืออธิบายความจำเป็นส่วนตัวของผู้พูดเพื่อให้ ผู้ฟังเข้าใจและยอมรับกับเหตุผลของผู้พูดเฉพาะในเหตุการณ์นี้ การแสดงเหตุผลถือเป็นการคุกคาม หน้าด้านลบของนิสิตฝึกสอนเพราะนักเรียนจะใช้เหตุผลชี้แจงความจำเป็นส่วนตัวเพื่อกดดันให้นิสิต ฝึกสอนเข้าใจและยอมรับ จากการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่ามี การแสดงเหตุผลโดยอ้างถึงบุคคลที่ 3 เช่น อาจารย์วิชาพละ การอ้างถึงความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และการอ้างเหตุผลเกี่ยวกับ ระยะทาง เพื่อเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือให้กับตัวของนักเรียนเอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพ ระเด็นที่นักเรียนใช้การแสดงเหตุผลกับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ การสนทนาเรื่องทั่วไปการมอบหมายงาน และการสั่งให้ทำกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(52) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องหน้าที่ของนักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าคราวหน้าเข้าห้องข้าจะหักคะแนนนะ

นักเรียน: วิชาพละอาจารย์ปล่อยข้า

(53) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องหน้าที่ของนักเรียน

นิสิตฝึกสอน: อย่าเพิ่งพบบลับกัน

นักเรียน: หนูเรียนหลายวิชา ต้องสอบอีก ทำการบ้านอีก

จากตัวอย่าง (52) นิสิตฝึกสอนตำหนินักเรียนเมื่อนักเรียนมาเข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา อีกทั้งนิสิตฝึกสอนยังได้แจ้งว่า ถ้าครั้งหน้านักเรียนเข้าห้องเรียนช้าอีกจะหักคะแนนเพื่อเป็นการบังคับนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในเรื่องของการตรงต่อเวลา แต่นักเรียนกลับให้เหตุผลโดยการอ้างถึงบุคคลที่ 3 คือ อาจารย์วิชาพละที่สอนก่อนหน้านี้ ซึ่งสอนเกินเวลาที่กำหนดเป็นเหตุให้นักเรียนมาเข้าเรียนในวิชาของนิสิตฝึกสอนช้า การที่นักเรียนอ้างถึงบุคคลที่ 3 นั้นเป็นการเลี้ยงที่จะยอมรับผิดหรือการกล่าวขอโทษต่อนิสิตฝึกสอน จึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ และตัวอย่าง (53) นิสิตฝึกสอนสั่งไม่ให้นักเรียนนอนหลับในคาบเรียนของตน นักเรียนจึงตอบโดยให้เหตุผลว่า ‘เรียนหลายวิชา ต้องสอบอีก ทำการบ้านอีก’ การตอบเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนในรายวิชาที่นิสิตฝึกสอนกำลังจะสอนจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยยังพบว่าการให้เหตุผลของนักเรียนเป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลเป็นเพียงการพูดเพื่อเลี้ยงจากการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติกับนิสิตฝึกสอน

นอกจากนี้พบการใช้การแสดงผลเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน และการสั่งให้ทำกิจกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(54) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน แต่พบว่านักเรียนไม่ได้นำหนังสือมา

นิสิตฝึกสอน: ทำไมไม่เอาหนังสือมา

นักเรียน: ผมฝากไว้ที่เพื่อนแล้วมันทำหาย

จากตัวอย่าง (54) นิสิตฝึกสอนได้มอบหมายงานให้นักเรียนทำ แต่พบว่านักเรียนคนหนึ่งไม่มีหนังสือเรียน นิสิตฝึกสอนจึงได้ถามถึงสาเหตุว่าทำไมนักเรียนถึงไม่มีหนังสือเรียน โดยนักเรียนได้ให้เหตุผลด้วยการอ้างว่า ‘ฝากไว้ที่เพื่อนแล้วเพื่อนทำหาย’ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีเจตนาที่แจ้งเหตุผลว่า การที่นักเรียนไม่มีหนังสือเรียนนั้นไม่ใช่ความผิดของตน แต่เป็นความผิดของเพื่อนที่ทำหนังสือหาย จึงทำให้นักเรียนไม่มีหนังสือเรียนในรายวิชานี้ซึ่งนิสิตฝึกสอนพบว่าการกล่าวถึงเหตุผลของนักเรียนนั้น

เป็นการแสดงถึงการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนในรายวิชาที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้สอนจึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(55) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าค่าย

นิสิตฝึกสอน: ระดับ ม.1 ต้องไปเข้าค่ายที่สระบุรีนะคะ

นักเรียน: โกล้ง หนูจะหยุดช่วงนั้น

จากตัวอย่าง (55) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังแจ้งเรื่องวันเข้าค่ายให้กับนักเรียน แต่นักเรียนตอบกลับนิสิตฝึกสอนด้วยรูปภาพ ‘โกล้ง’ เป็นการแสดงเหตุผลโดยอ้างถึงระยะทางว่าระหว่างที่พักของนักเรียนกับสถานที่เข้าค่ายนั้นอยู่ห่างไกลกัน และพบรูปภาพ ‘หนูจะหยุดช่วงนั้น’ ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลเพื่อเพิ่มน้ำหนักและยังแสดงเจตนาที่จะเลี่ยงการไปเข้าค่าย ทั้งที่ความเป็นจริงการเข้าค่ายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม

1.1.7 การสั่ง

การสั่ง คือ การพูดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ต้องการโดยทั่วไปผู้พูดต้องมีอำนาจมากกว่า เช่น เจ้านายสั่งลูกน้อง พี่สั่งน้อง แต่ในบุคคลที่ไม่มีความสนิทสนมกันมากพอถือว่าเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ เนื่องจากผู้ฟังจะรู้สึกกว่าตนเองถูกบังคับ กดดัน ให้อยอมรับและปฏิบัติตามผู้พูดดังนั้นการสั่งจึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากทำให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียหน้าและเสียเกียรติเมื่อถูกบุคคลที่มีวัยวุฒิน้อยกว่าออกคำสั่งพบรูปภาพแสดงการสั่งด้วยโครงสร้างประโยคคำสั่งโดยละประธาน การสั่งด้วยวลี ‘ห้ามลืม’ การสั่งด้วยคำว่า ‘ต้อง’ ร่วมกับการใช้คำลงท้ายแสดงการสั่ง ‘นะ’ รูปภาพแสดงการสั่งด้วยคำว่า ‘อย่า’ คือ ‘อย่าๆ อย่าเยอะ’ และในงานวิจัยนี้พบรูปภาพ ‘ปล่อยเถอะ’ ซึ่งพบว่านักเรียนใช้น้ำเสียงเพื่อพูดกับนิสิตฝึกสอนโดยมีเจตนาสั่งนิสิตฝึกสอน ซึ่งคำว่า เถอะ เป็นคำเสริมแสดงการสั่ง (อรวี บุญนาค. 2550: 77) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนใช้การสั่งกับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ การสั่งให้ทำกิจกรรม และการมอบหมายงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(56) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำเวรประจำวัน

นิสิตฝึกสอน: ใครก็ได้หยิบไม้กวาดมากวาดหน้าห้องหน่อยคะ

นักเรียน: เพิ่มคะแนด้วยนะ

(57) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนเข้าประชุม

นิสิตฝึกสอน: ต้องเข้าประชุม

นักเรียน: หยุดสั่งนะ

จากตัวอย่าง (56) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนหยิบไม้กวาด เพื่อมาทำความสะอาดหน้าห้องเรียน แต่นักเรียนกลับตอบด้วยการสั่งให้นิสิตฝึกสอนเพิ่มคะแนนให้ พบการใช้คำลงท้าย 'ด้วยนะ' เพื่อให้ นิสิตฝึกสอนทราบว่าถ้านักเรียนทำตามที นิสิตฝึกสอนสั่ง นักเรียนจะต้องได้คะแนนเป็นการแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงนั้นการให้คะแนนเป็นการวัดผลจากการเรียน การส่งงานและการสอบ ไม่ใช่จากการทำเวรประจำวันซึ่งทำให้นิสิตฝึกสอนไม่สามารถให้คะแนนแก่นักเรียนได้และตัวอย่าง (57) นิสิตฝึกสอนแจ้งเรื่องการเข้าร่วมฟังการประชุมประจำสัปดาห์ของนักเรียน แต่นักเรียนกลับสั่งให้นิสิตฝึกสอนหยุดสั่งให้นักเรียนนั้นเข้าห้องประชุมซึ่งการสั่งนิสิตฝึกสอน เช่นนี้ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้า

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(58) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบเพศหญิงหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าวันนี้ตั้งใจเรียน จะไม่ให้งานบ้าน

นักเรียน: อาจารย์ ห้ามลืมนะ

(59) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ไปทำแบบฝึกหัดท้ายบทมาส่งในวันพรุ่งนี้นะ

นักเรียน: อาจารย์ อย่าๆ อย่าเยอะ ปล่อยเถอะ

(60) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำเวรประจำวัน

นิสิตฝึกสอน: เวรประจำวันต้องทำด้วยนะ

นักเรียน: เลิกสั่งเถอะ

จากตัวอย่าง (58) นิสิตฝึกสอนบอกนักเรียนว่าถ้าหากนักเรียนตั้งใจเรียนในคาบเรียน นิสิตฝึกสอนก็จะไม่ให้งานบ้านแก่นักเรียน นักเรียนจึงใช้คำพูดสั่งนิสิตฝึกสอน โดยใช้วลี 'ห้ามลืมนะ' เพื่อเป็นการเน้นย้ำเพื่อสั่งให้นิสิตฝึกสอนไม่ลืมที่จะทำตามเงื่อนไขที่ได้กล่าวไป ตัวอย่าง (59) สถานการณ์ที่ นิสิตฝึกสอนกำลังจะมอบหมายงานให้นักเรียนเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว แต่กลับพบว่านักเรียนพูดกับนิสิตฝึกสอนว่า 'อย่าๆ อย่าเยอะ' และสั่งว่า 'ปล่อยเถอะ' เพื่อแสดงเจตนาสั่งให้นิสิตฝึกสอนให้หยุดการสอนและให้งานเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและตัวอย่าง (60) นิสิตฝึกสอนแจ้งให้นักเรียนที่เป็นเวรประจำวันในแต่ละวันนั้นทำความสะอาดห้องเรียนหลังเลิกเรียน พบว่านักเรียนที่มี

หน้าที่เป็นเวรประจำวันในวันนั้น กลับสั่งนิสิตฝึกสอนด้วยรูปกริยาวลี ‘เลิกสั่งเถอะ’ เพื่อสั่งให้นิสิตฝึกสอนนั้นหยุดสั่งในเรื่องของการทำเวรประจำวัน

นอกจากนี้พบการใช้การแสดงเหตุผลเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายในประเด็นเรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(61) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนาในเรื่องทั่วไปท้ายคาบเรียน

นักเรียน: ปล่อยยัง อีก 10 นาทีเอง ปล่อยเถอะ

จากตัวอย่าง (61) เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนกำลังทำการสอนแต่ขณะนั้นเวลาในการเรียนใกล้จะหมด นักเรียนจึงต้องการที่จะเลิกเรียนก่อนหมดเวลาจึงใช้พูดกับนิสิตฝึกสอนว่า ‘ครูปล่อยยังอีก 10 นาทีเองปล่อยเถอะ’ เพื่อแจ้งนิสิตฝึกสอนถึงเวลาที่เหลือในคาบเรียน โดยนักเรียนมีเจตนาที่จะสั่งให้นิสิตฝึกสอนปล่อยนักเรียนก่อนเวลาที่กำหนดอย่างไรก็ตาม การที่นักเรียนออกคำสั่งกับนิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของนิสิตฝึกสอนด้วย

1.1.8 การขอร้อง

การขอร้อง คือ การที่ผู้พูดขอให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ตามความต้องการของผู้พูด เพื่อผลประโยชน์ของตัวผู้พูดเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้จัดเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ เนื่องจากการขอร้องของนักเรียนเป็นการรบกวนความเป็นส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน และในบางสถานการณ์ระหว่างนิสิตฝึกสอนกับนักเรียน พบว่าการขอร้องเป็นการที่นักเรียนขออนุญาตนิสิตฝึกสอนเพื่อให้ตัวนักเรียนเองสามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ตามที่ตนต้องการพบรูปภาพแสดงการขอร้องด้วยกริยา ‘ขอ’ ‘ช่วย’ ‘ฝาก’ การขอร้องโดยใช้คำลงท้าย ‘เถอะ’ การขอร้องโดยใช้คำอนุภาค ‘หน้อย’ และการขอร้องด้วยรูปภาพ ‘ถ้า...ขอ’ และรูปภาพการขอร้องโดยใช้คำอนุภาค ‘หน้อย’ และพบการใช้คำลงท้าย ‘นะจ้’ เพื่อแสดงการขอร้องวิงวอนและให้นิสิตฝึกสอนเห็นว่าการขอร้องนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียนใช้การขอร้องกับนิสิตฝึกสอน ได้แก่ การมอบหมายงาน และการสนทนาเรื่องทั่วไปดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(62) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: จัดกลุ่ม 4 คนค่ะ

นักเรียน: อาจารย์กลุ่มหนูขอ 5 คนได้ไหม นะจ้

(63) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ถ้าหนูทำเสร็จก่อน ขอคะแนนเพิ่มนะคะ

(64) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: เลิกคุย จะได้จดตามได้ทัน

นักเรียน: ครูคะ ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ

จากตัวอย่าง (62) เมื่อนิสิตฝึกสอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่มการทำงาน นักเรียนขอให้กลุ่มตัวเอง นั้นมีจำนวนสมาชิกกลุ่มมากกว่าที่นิสิตฝึกสอนกำหนด พบรูปภาษาว่า ‘กลุ่มหนูขอ 5 คนได้ไหม’ เพื่อให้ นิสิตฝึกสอนอนุญาตให้มีสมาชิกกลุ่มได้ตามที่ต้องการ และยังพบการใช้คำลงท้ายแสดงว่า ‘นะ’ เป็นการแสดงการขอร้องและอ้อนวอนให้นิสิตฝึกสอนทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการด้วยตัวอย่าง

(63) ขณะที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้กับนักเรียน พบว่านักเรียนคนหนึ่งขอให้ นิสิตฝึกสอนเพิ่มคะแนนให้กับตนเอง พบรูปภาษา ‘ถ้า...ขอ’ โดยนักเรียนมีเจตนาจะขอร้องนิสิตฝึกสอนว่า ถ้านักเรียนนั้นทำงานเสร็จไวกว่าเพื่อน นิสิตฝึกสอนควรเพิ่มคะแนนให้นักเรียน ซึ่งการให้คะแนนเพื่อประเมินผลงานของนักเรียนนั้นต้องเป็นไปตามเกณฑ์การให้คะแนนตามปกติจึงไม่เหมาะสมที่จะขอเพิ่มคะแนนของตัวเองและตัวอย่าง (64) ขณะที่นิสิตฝึกสอนบอกให้นักเรียนเขียนตามข้อความที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้บอก แต่พบว่านักเรียนพูดคุยกันจึงทำให้นักเรียนจดตามไม่ทัน นักเรียนจึงพูดกับนิสิตฝึกสอนว่า ‘ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ’ เพื่อเป็นการขอให้ นิสิตฝึกสอนบอกในสิ่งที่พูดไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง ถือเป็นการรบกวนนิสิตฝึกสอน เนื่องจากมีสาเหตุมาจากการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียน

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(65) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไปก่อนที่จะหมดเวลาในคาบเรียน

นักเรียน: ครูขา หนูฝากส่งงานที่ได้ะอาจารย์ใส่ภาด้วยนะคะ

(66) สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนจึงให้นักเรียนเขียนชื่อของตนเองลงในกระดาน

นิสิตฝึกสอน: เขียนชื่อด้วยนะ

นักเรียน: เขียนให้หน่อย

(67) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสอบถามถึงคะแนนสอบ
นิสิตฝึกสอน: ใครได้คะแนนเท่าไรบอกครูด้วยครับเดี๋ยวจะเรียกตามเลขที่

นักเรียน: ครูคะ ช่วยเพิ่มให้หนูได้มัย

(68) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นักเรียน: ครูเปิดพดลมาให้หน่อย

จากตัวอย่าง (65) นักเรียนต้องการให้นิสิตฝึกสอนไปส่งงานที่โต๊ะของอาจารย์ท่านหนึ่งให้ แทนที่นักเรียนจะนำไปส่งด้วยตนเอง พบการใช้คำกริยาแสดงการขอร้อง ‘หนูฝากส่งงานที่โต๊ะอาจารย์ โสภาคด้วยนะคะ’ พร้อมทั้งใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพ ‘นะคะ’ ซึ่งการขอให้นิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นบุคคลที่มีความอาวุโสกว่าทำให้ข้อนี้ถือเป็นการรบกวนและไม่ให้เกิดนิสิตฝึกสอนด้วย ตัวอย่าง (66) ขณะที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนเขียนชื่อของตนเอง แต่นักเรียนกลับขอร้องให้นิสิตฝึกสอนเขียนชื่อของนักเรียนลงในกระดาษแทนการเขียนด้วยตนเองและพบการใช้คำบอกอนุภาคความเล็กลงว่า ‘น้อย’ เพื่อให้นิสิตฝึกสอนเห็นว่าสิ่งที่นักเรียนขอนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยที่นิสิตฝึกสอนสามารถทำให้ได้ ตัวอย่าง (67) นิสิตฝึกสอนสอบถามคะแนนจากการทำใบงานและแจ้งว่าจะเรียกเก็บคะแนนตามเลขที่ นักเรียนหญิงคนหนึ่งตรวจเช็คคะแนนของตนและต้องการคะแนนที่เพิ่มขึ้นจึงขอให้นิสิตฝึกสอนเพิ่มคะแนนให้ตนเอง ซึ่งผลคะแนนนั้นมาจากการสอบวัดผลความรู้ของตัวนักเรียนเอง จึงไม่เหมาะสมที่จะขอเพิ่มคะแนนของตัวเองอย่างอิสระ และพบการใช้คำลงท้ายว่า ‘ได้มั๊ย’ เพื่อลดการคุกคามนิสิตฝึกสอนและทำให้นิสิตฝึกสอนไม่รู้สึกลัวว่าโดนบังคับจากนักเรียนมากเกินไปและตัวอย่าง (68) นักเรียนขอร้องให้นิสิตฝึกสอนด้วยรูปประโยค ‘เปิดพดลมาให้หน่อย’ เพื่อต้องการให้นิสิตฝึกสอนนั้นเปิดพดลให้กับตนและพบการใช้คำลงท้ายด้วยคำว่า ‘หน่อย’ เพื่อลดขนาดของการรบกวนและเป็นเรื่องเล็กน้อยที่นิสิตฝึกสอนสามารถทำให้ได้ ซึ่งการขอร้องให้นิสิตฝึกสอนทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม

1.1.9 การถามเรื่องส่วนตัว

การถามเรื่องส่วนตัว คือ การซักถามเรื่องที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ต้องการเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ ถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เนื่องจากเป็นการรบกวนและก้าวล่วงสิทธิความเป็นส่วนตัว เนื่องจากสถานภาพของนักเรียนและนิสิตฝึกสอนไม่ได้มีความสนิทสนมกันมาก จึงไม่เหมาะสมในการสอบถามข้อมูลส่วนตัวอย่างยิ่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการถามเรื่องส่วนตัวในการสนทนาระหว่างนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชายกับนักเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนเท่านั้นพบรูปภาพ ได้แก่ ‘ชื่อเล่นชื่ออะไรอะ’ ‘มีเฟสป่าว’ ‘มีแฟนหรือยัง’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป

(69) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูมีเฟสป่าว

(70) นักเรียน: ครูขอเบอร์หน่อย

(71) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: มีแผนยังจารย์

(72) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ชื่อจริงยาว ชื่อเล่นชื่ออะไรอะ

(73) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูขอเฟซด้วย

(74) สถานการณ์ที่ 1: ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูสูงเท่าไรคะ

นักเรียน: ครูหนักเท่าไรคะ

จากตัวอย่าง (69) ช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนทั้งนิสิตฝึกสอนและนักเรียน มีการแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ในขณะเดียวกันพบว่านักเรียนสอบถามถึงข้อมูลต่างๆ และสอบถามถึงชื่อเฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนเพื่อใช้ติดต่อและเป็นช่องทางที่สามารถติดตามความเคลื่อนไหว รวมถึงชีวิตส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนได้ตัวอย่าง (70) พบว่านักเรียนคนหนึ่งกล่าวขอเบอร์โทรศัพท์ส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน เพื่อที่จะติดต่อนิสิตฝึกสอนเป็นการส่วนตัวเพื่อความสะดวกของนักเรียน ถือเป็นการก้าวก้าวความเป็นส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน ตัวอย่าง (71) การถามเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนกับเพื่อนต่างเพศ ถือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบ และตัวอย่าง (72) ขณะนิสิตฝึกสอนแนะนำชื่อจริงของตน เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จัก แต่นักเรียนกลับขอทราบชื่อเล่นเพื่อให้เรียกได้ง่าย ซึ่งในการเรียกชื่อนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีความสนิทสนมกันหรืออยู่ในสถานะใกล้เคียงกัน จึงจะมีความเหมาะสมในการเรียกโดยใช้ชื่อเล่น แต่ในฐานะนิสิตฝึกสอนกับนักเรียนนั้น นักเรียนอยู่ในสถานะที่ต้องให้เกียรติและให้ความเคารพนับถือนิสิตฝึกสอน ดังนั้นการเรียกชื่อจริงและใช้คำนำหน้าในการเรียกว่า ‘ครู’ หรือ ‘อาจารย์’ จึงจะเหมาะสมกว่า พบการใช้กลวิธีถามเรื่องส่วนตัวกับนิสิตฝึกสอนเพศชาย ในตัวอย่าง (73) ที่นักเรียนขอชื่อเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน และตัวอย่าง (74) ขณะนิสิตฝึกสอนกำลังกล่าวแนะนำตัวเองที่หน้าชั้นเรียนในวันแรกของการเปิดภาคเรียน พบว่านักเรียนถามเกี่ยวกับรูปร่าง ส่วนสูง และน้ำหนัก ซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน และเป็นเรื่องนอกเหนือจากที่นิสิตฝึกสอนกำลังพูดอยู่

1.1.10 การกล่าวเตือนความจำ

การกล่าวเตือนความจำ คือ การพูดถึงข้อตกลงระหว่างผู้พูดและผู้ฟังที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว โดยเฉพาะการถูกเตือนความทรงจำจากผู้ที่มีวัยวุฒิน้อยกว่าถือว่าเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด่านลบ

ของผู้ฟัง เพราะทำให้ผู้ถูกเตือนรู้สึกว่าการก้าวร้าวกลายเป็นส่วนตัวอีกทั้งยังเป็นการลดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากการเตือนความจำเป็นการกำหนดการกระทำซึ่งขัดต่อความต้องการอิสรภาพของผู้ฟัง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน ด้วยการใช้วลีแสดงการเตือนความจำ ได้แก่ ‘ลืมหรือยัง’ ‘สัญญาแล้ว’ ‘เสร็จหรือยัง’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(75) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ครูทราบก่อนบอกว่าจะไม่ให้การบ้าน ลืมหรือยัง

(76) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ครูสัญญาแล้วว่า ให้ทำแค่ 2 ข้อ

(77) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงาน แต่นักเรียนกลับถามเรื่องคะแนนสอบ

นักเรียน: คะแนนหนูละ ครูตรวจข้อสอบเสร็จหรือยัง

ตัวอย่าง (75) ก่อนเวลาหมดคาบเรียน ขณะนั้นนิสิตฝึกสอนกำลังจะให้การบ้านแก่นักเรียน นักเรียนจำนวนหนึ่งกลับพูดเตือนนิสิตฝึกสอนถึงข้อตกลงในคาบเรียนก่อนที่นิสิตฝึกสอนได้ตกลงไว้กับนักเรียนและปรากฏรูปประโยคคำถามเพื่อเตือนความจำนิสิตฝึกสอนว่า ‘ลืมหรือยัง’ ตัวอย่าง (76) พบรูปภาษาเตือนความจำด้วยการอ้างถึงสัญญาซึ่งเป็นการย้ำเตือนคำพูดของนิสิตฝึกสอนที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ดี พบว่านักเรียนใช้การเตือนความจำร่วมกับคำเรียกขาน ‘ครู/อาจารย์’ เพื่อลดการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนและแสดงถึงความรู้สึกดีต่อนิสิตฝึกสอนด้วยและตัวอย่าง (77) หลังจากทีนักเรียนสอบถามเก็บคะแนนกลางภาคเสร็จ จนกระทั่งผ่านไปหลายสัปดาห์นักเรียนก็ยังไม่ทราบผลคะแนนของตน นักเรียนจึงถามเพื่อย้ำเตือนนิสิตฝึกสอน ‘คะแนนหนูละ’ เพื่อถามถึงคะแนนสอบของตนเองที่นิสิตฝึกสอนได้แจ้งนักเรียนว่าจะบอกคะแนนเมื่อนิสิตฝึกสอนตรวจเสร็จ และพบการใช้รูปประโยคคำถาม ‘ตรวจข้อสอบเสร็จหรือยัง’ ทั้งนี้การเตือนความจำนี้เป็นการคุกคามหน้าเนื่องจากผู้ที่ถูกเตือนจะรู้สึกถูกก้าวร้าวกลายเป็นส่วนตัวและคับข้องใจโดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เตือนจากผู้ที่มิมีสถานภาพต่ำกว่า

1.1.11 การแสดงความรู้สึกด้านลบ

บราวน์ และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987: 66) ระบุว่า การแสดงความรู้สึกด้านลบ เป็นการที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในแง่ไม่ดีต่อผู้ฟังเช่นการใช้คำว่า เกลียด โกรธ เพื่อประเมินค่าผู้ฟังหรือการกระทำของผู้ฟังซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ เพราะเป็นการทำลายความรู้สึกของผู้ฟังซึ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยกย่องหรือชื่นชมจากผู้พูด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่นักเรียน

ใช้การแสดงความรู้สึกด้านลบ ได้แก่ การมอบหมายงาน การสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียนและการสั่งให้ทำกิจกรรม พบการใช้คำแสดงความรู้สึกด้านลบ ได้แก่ ‘น่าเบื่อ’ ‘เบื่อ’ ‘เกลียด’ ‘ซีเกียจ’ ‘เซ็ง’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(78) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ทำแล้วส่งนะ อันนี้มีคะแนน

นักเรียน: น่าเบื่อ

จากตัวอย่าง (78) นิสิตฝึกสอนมอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำในคาบเรียน เมื่อทำเสร็จแล้วให้นำไปส่งที่นิสิตฝึกสอน เพื่อใช้เป็นคะแนนสะสมในการเรียนรายวิชานี้ แต่นักเรียนกลับพูดกับนิสิตฝึกสอนด้วยน้ำเสียงที่ดังว่า ‘น่าเบื่อ’ เป็นการแสดงความรู้สึกส่วนตัวในแง่ลบของนักเรียนต่อการมอบหมายงานของนิสิตฝึกสอนและนักเรียนมีเจตนาที่จะให้นิสิตฝึกสอนทราบว่านักเรียนนั้นไม่เต็มใจที่จะทำ

ตัวอย่าง เรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

(79) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

นักเรียน: ผมไม่ชอบวิชาภาษาไทย ผมเลยไม่อยากฟัง

(80) สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

นักเรียน: ผมเบื่อแล้ววิชานี้

จากตัวอย่าง (79) นักเรียนกล่าวคำว่า ‘ไม่ชอบ’ เป็นการแสดงความรู้สึกในแง่ลบเพื่อบอกนิสิตฝึกสอนให้ทราบว่าโดยส่วนตัวนักเรียนไม่มีความชอบในวิชาภาษาไทยอยู่แล้ว เลยทำให้นักเรียนไม่อยากฟังในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนกำลังอธิบายอยู่ แม้ว่าจะเป็นการพูดแสดงความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน แต่ก็ถือว่าไม่เหมาะสมที่นักเรียนจะพูดกับนิสิตฝึกสอนเช่นนี้ และตัวอย่าง (80) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังถามถึงความเข้าใจในบทเรียน นักเรียนกลับว่าขึ้นว่า ‘ผมเบื่อแล้ววิชานี้’ เพื่อแสดงความรู้สึกในแง่ลบของตน ให้นิสิตฝึกสอนได้รับทราบ

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(81) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมโครงการ

นิสิตฝึกสอน: คิดหัวข้อโครงการมาคนละอย่างนะคะ

นักเรียน: เกลียดโครงการที่สุด (หันไปพูดกับเพื่อนด้วยเสียงดัง)

(82) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าห้องสมุด

นิสิตฝึกสอน: ถ้าวันไหนมีคาบว่าง ขอให้เข้าห้องสมุดนะ

นักเรียน: เซ็งวะ

จากตัวอย่าง (81) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนแต่ละคนไปคิดหัวข้อโครงงาน นักเรียนคนหนึ่งหันไปพูดกับเพื่อนว่าตัวของนักเรียนนั้นไม่ชอบการทำโครงงานอย่างมาก พบรูปภาษาแสดงความรู้สึกแง่ลบว่า ‘เกลียด’ พร้อมคำขยายว่า ‘ที่สุด’ เป็นการบอกถึงระดับขั้นมากที่สุด เพื่อบอกถึงความรู้สึกด้านลบของตนเองต่อการทำโครงงาน แม้นักเรียนจะไม่ได้พูดโต้ตอบกับนิสิตฝึกสอนโดยตรง แต่นิสิตฝึกสอนได้ยินอย่างชัดเจน การพูดแสดงความรู้สึกด้านลบของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกสอนกำลังพูดอยู่นั้น ถือเป็นการทำลายความรู้สึกของนิสิตฝึกสอนและตัวอย่าง (82) นิสิตฝึกสอนแนะนำให้ นักเรียนเข้าห้องสมุดในช่วงเวลาที่นักเรียนไม่มีเรียนเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แต่นักเรียนกลับพูดแสดงความรู้สึกในแง่ลบว่า ‘เซ็ง’ เพื่อแสดงความรู้สึกไม่ดีต่อเรื่องที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้ทำและยังพบว่า มีการใช้คำว่า ‘วะ’ เป็นคำลงท้ายที่ไม่สุภาพนอกจากนี้ ยังพบว่าการพูดแสดงความรู้สึกของนักเรียนยังแฝงถึงการตำหนิลักษณะการสั่งงานหรือการสั่งให้ทำกิจกรรมของนิสิตฝึกสอนที่ให้ในปริมาณที่มาก หรือถี่เกินไปจนทำให้นักเรียนเกิดความไม่พอใจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยยังพบว่านักเรียนใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

2. กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการใช้กลวิธีการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ด้วยกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน จำนวน 6 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน

กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน	
นิสิตฝึกสอนเพศหญิง	นิสิตฝึกสอนเพศชาย
1.การปฏิเสธ 2.การสั่งร่วม + การแสดงเหตุผล 3.การขอร้อง 4.การสั่ง+ การแสดงความรู้สึกด้านลบ	1.การวิจารณ์หรือตำหนิ+ การแสดงเหตุผล 2.การปฏิเสธ+ การวิจารณ์หรือตำหนิ

กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง

จากตาราง 1 พบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงจำนวน 4 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผลการขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผลการสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล คือ การที่ผู้พูดไม่ต้องการที่จะกระทำหรือผู้พูดไม่ยอมรับในการกระทำของตนเองพร้อมแสดงเหตุผลเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง ซึ่งการแสดงเหตุผลดังกล่าวผู้พูดมีเจตนาเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของตัวผู้พูดเอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องการมอบหมายงานและการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาพที่ใช้แสดงการปฏิเสธ ได้แก่ ‘จะลอกได้ไง’ ‘ไม่เป็นไรครู’ ‘เก็บทำไมครู’ และรูปภาพแสดงเหตุผล ได้แก่ ‘นั่งห่างกันอาจารย์ก็เห็น’ ‘เสาร์อาทิตย์นี้มึงงานกลุ่มต้องทำ’ ‘เดี๋ยวก็มีคนมานั่ง’ เพื่ออธิบายเหตุผลให้นิสิตฝึกสอนได้รับทราบถึงข้อเท็จจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเรื่องการมอบหมายงาน

(83) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้นักเรียนทำแบบทดสอบประเมินความรู้ก่อนเรียน

นิสิตฝึกสอน: ทำไมคำตอบของสองคนนี้เหมือนกัน ลอกกันรีเปล่า แค่อบ
ฟรีเทสต์นะ

นักเรียน: จะลอกได้ไง นั่งห่างกันอาจารย์ก็เห็น

จากตัวอย่าง (83) เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนของนักเรียนสองคนและพบว่าคำตอบของนักเรียนทั้งสองคนนั้นเหมือนกัน นิสิตฝึกสอนจึงถามนักเรียนเพื่อตรวจสอบความแน่ใจว่านักเรียนลอกคำตอบกันหรือไม่ แต่นักเรียนกลับปฏิเสธโดยใช้รูปประโยค

คำถามเพื่อตอบกลับว่า ‘จะลอกได้ไง’ ซึ่งมีความหมายปฏิเสธว่านักเรียนนั้นไม่ได้ลอกและชี้แจงเหตุผลสนับสนุนว่า ‘นั่งห่างกันอาจารย์ก็เห็น’ เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือ

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(84) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนให้ทำกิจกรรมพิเศษเพื่อเพิ่มคะแนน

นิสิตฝึกสอน: กลับไปทำ (เลขหน้าหนังสือ) จะได้มีคะแนนพิเศษเพิ่ม

นักเรียน: ไม่เป็นไรครู เสาร์อาทิตย์นี้มึงงานกลุ่มต้องทำ

(85) สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนโดยสั่งให้จัดโต๊ะและเก้าอี้

นิสิตฝึกสอน: หมาดเวลา เก็บโต๊ะเก้าอี้ให้เรียบร้อย

นักเรียน: เก็บทำไมครูเดียวก็มีคนมานั่ง

จากตัวอย่าง (84) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเพื่อที่นิสิตฝึกสอนจะเพิ่มคะแนนเก็บให้กับนักเรียนแต่นักเรียนกลับแสดงการปฏิเสธด้วยรูปภาพ ‘ไม่เป็นไร’ พร้อมแสดงเหตุผลว่า ในวันเสาร์อาทิตย์นี้ตนมีงานกลุ่มที่ต้องทำ เพื่อปฏิเสธการทำงานที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ แม้ว่าสิ่งที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายครั้งนี้จะเป็นผลประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง แต่นักเรียนก็ไม่ต้องการที่จะทำ และยังแสดงให้เห็นถึงการไม่ให้ความสำคัญกับความหวังดีของนิสิตฝึกสอนด้วยและตัวอย่าง (85) นิสิตฝึกสอนแจ้งให้นักเรียนทราบว่าหมดเวลาเรียนแล้วจึงสั่งให้นักเรียนเก็บโต๊ะเก้าอี้ให้เรียบร้อยก่อนจะออกจากห้องเรียน แต่นักเรียนใช้การแสดงคำถามว่า ‘เก็บทำไม’ พร้อมบอกเหตุผลว่า ‘เดียวก็มีคนมานั่ง’ เพื่อแสดงเจตนาให้นิสิตฝึกสอนทราบว่านักเรียนไม่ต้องการจะเก็บโต๊ะเก้าอี้ตามที่นิสิตฝึกสอนสั่ง

2. การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล คือ การพูดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ผู้พูดต้องการร่วมกับการแสดงเหตุผล เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความจำเป็นของผู้ฟังซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องคำสั่งให้ทำกิจกรรม พบการใช้คำสั่งด้วยโครงสร้าง ‘ห้าม+กริยา’ คือ ‘ห้ามสั่ง’ พบรูปภาพ ‘ห้ามสั่งบันทึกการอ่านนะ’ และ ‘เลิกสอนเถอะ’ และพบรูปภาพแสดงเหตุผลว่า ‘เย็นนี้มีสอบคณิต’ ‘ผมต้องรีบไปสอบซ่อมวิชาภาษาอังกฤษ’ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

(86) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมของชมรมรักการอ่าน

นักเรียน: ห้ามสั่งบันทึกการอ่านนะเย็นนี้มีสอบคณิต

(87) สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมของชมรม

นักเรียน: เลิกสอนเถอะ ผมต้องรีบไปสอบซ่อมวิชาภาษาอังกฤษ

จากตัวอย่าง (86) ทำยคาบเรียนนิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมรักการอ่าน ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมของโรงเรียน แต่ปรากฏว่าวันนั้นนักเรียนมีการสอบเก็บคะแนนในวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนจึงสั่งนิสิตฝึกสอนว่า‘ห้ามสั่งบันทึกการอ่านนะ’และพบรูปภาพแสดงเหตุผลว่า‘เย็นนี้มีสอบคณิต’ โดยนักเรียนมีเจตนาที่จะปฏิเสธการทำกิจกรรมที่นิสิตฝึกสอนสั่ง อย่างไรก็ตาม การให้เหตุผลของนักเรียนในข้อนี้เป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุผล เนื่องจากนักเรียนมีเจตนาที่จะเลี่ยงการรับผิดชอบงานที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ และตัวอย่าง (87) เป็นช่วงทำยคาบเรียนซึ่งในขณะนั้นเหลือเวลาอีกเพียง 10 นาทีก่อนที่จะหมดคาบเรียน พบว่ามีนักเรียนคนหนึ่งได้กล่าวขึ้นมาโดยใช้รูปประโยคคำสั่ง‘เลิกสอนเถอะ’ เพื่อให้นิสิตฝึกสอนหยุดทำการสอน นอกจากนี้ นักเรียนยังได้ให้เหตุผลประกอบด้วยว่าตนเองนั้นมีการะที่จะต้องรีบไปสอบซ่อมในวิชาภาษาอังกฤษต่อ จึงต้องการให้นิสิตฝึกสอนปล่อยก่อนเวลาเลิกเรียน

3. การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล คือ กลวิธีที่ใช้เพื่อขอให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ตามความต้องการของผู้พูดร่วมกับการชี้แจงเหตุผลส่วนตัวของผู้พูด พบรูปภาพแสดงการขอร้อง‘ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีคะ’ และรูปภาพแสดงเหตุผล ‘ไม่ได้ฟัง’ พบในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเรื่องการมอบหมายงาน

(88) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ทำงาน

นิสิตฝึกสอน: น่าจะเข้าใจและตามทันเพราะครูพูด 2 รอบแล้วนะ

นักเรียน: ครูคะ ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีคะ ไม่ได้ฟัง

จากตัวอย่าง (88) ขณะที่นิสิตฝึกสอนกำลังอธิบายเนื้อหาอยู่นั้นพบว่ามึนักเรียนคนหนึ่งกำลังสนทนากับเพื่อนนักเรียน ทำให้เขียนตามที่นิสิตฝึกสอนกำลังอธิบายไม่ทันนักเรียนจึงขอให้นิสิตฝึกสอนพูดซ้ำอีกหนึ่งรอบ พบการแสดงการขอร้องว่า ‘ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีคะ’ และแสดงเหตุผลว่า ‘ไม่ได้ฟัง’ ซึ่งเป็นการขอร้องกับนิสิตฝึกสอน เพื่อให้นิสิตฝึกสอนกล่าวซ้ำอีกครั้งจึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ

4. การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ คือ การพูดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ผู้พูดต้องการร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบต่อสิ่งที่ผู้พูดต้องรับผิดชอบและปฏิบัติจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องการสอนทาบพบรูปภาพแสดงการสั่ง ‘คาบแรกยังไม่ต้องสอนสิคะ’ เพื่อแสดงการสั่งให้นิสิตฝึกสอนทำตาม และรูปภาพแสดงความรู้สึกด้านลบ ‘ซีเกียจ’ เพื่อให้นิสิตฝึกสอนเข้าใจความรู้สึกด้านลบของนักเรียนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการสอนทาบเรื่องทั่วไป

(89) สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูคาบแรกยังไม่ต้องสอนสิคะ ซีก็เยจ่า

นิสิตฝึกสอน: ไม่ได้หรอก

จากตัวอย่าง (89) พบการใช้รูปประโยคคำสั่งห้ามนิสิตฝึกสอนด้วยคำว่า ‘คาบแรกยังไม่ต้องสอน’ และคำลงท้าย ‘สิคะ’ ซึ่งเป็นคำลงท้ายแสดงเจตนาสั่งและจะปรากฏในการสั่งเพื่อเน้นว่าต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านักเรียนมีเจตนาบอกนิสิตฝึกสอนว่าตนยังไม่อยากเรียนพร้อมกับแสดงความรู้สึกด้านลบของตนเองต่อการเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน และยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับนิสิตฝึกสอนที่กำลังสอนอยู่ในขณะนั้น

กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศชาย

พบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันกับนิสิตฝึกสอนเพศชายเท่านั้นจำนวน 2 แบบ ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล และการปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล คือ การกล่าวแสดงข้อบกพร่องของผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งบอกเหตุผลด้วยการอธิบายถึงข้อเท็จจริง ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้พูดได้กระทำไปแล้ว จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการวิจารณ์หรือตำหนิ คือ ‘ครูซีลืมนะ’ ‘ครูสั่งอีกละ’ และพบรูปภาษาแสดงเหตุผล คือ ‘หนูทำเสร็จและส่งก่อนกลับบ้านแล้ว’ ‘ของเก่ายังค้างอยู่เลย’ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงของตัวนักเรียนที่ได้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเรียบร้อยแล้ว โดยมีเจตนาที่จะให้นิสิตฝึกสอนเข้าใจและยอมรับในเหตุผลนั้นดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(90) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายการบ้านและชี้แจงระเบียบการส่งงาน

นิสิตฝึกสอน: นักเรียนเลขที่ 19 ส่งใบงานของเมื่อวานหรือยัง

นักเรียน: ครูซีลืมนะ หนูทำเสร็จและส่งก่อนกลับบ้านแล้ว

(91) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ทำแค่ใบงานนี้ไปเดี๋ยวนะ

นักเรียน: ครูสั่งอีกละ ของเก่ายังค้างอยู่เลย

จากตัวอย่าง (90) นิสิตฝึกสอนถามนักเรียนเพื่อสอบถามว่านักเรียนได้ส่งงานแล้วหรือยัง แต่นักเรียนกับพูดตำหนิ นิสิตฝึกสอน โดยใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิว่า ‘ครูซีลืมนะ’ เป็นการแสดงเจตนาว่า นิสิตฝึกสอนไม่รอบคอบในการตรวจเช็คการส่งงานของตน พร้อมกับกล่าวชี้แจงเพื่อแสดงเหตุผลของนักเรียนว่าตัวนักเรียนได้ทำเสร็จและส่งไปเรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ นิสิตฝึกสอนสั่งงานแล้วและตัวอย่าง

(91) นิสิตฝึกสอนได้มอบหมายใบงานชิ้นใหม่ให้นักเรียนนักเรียนจึงกล่าวกับนิสิตฝึกสอนว่า ‘สิ่งอีกละ’ การใช้คำว่า ‘อีกละ’ เป็นการกล่าววิจารณ์แสดงความบกพร่องของนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับการมอบหมายงานที่ถี่เกินไปทั้งๆที่งานเก่ายังทำไม่เสร็จและแสดงเจตนาว่านักเรียนไม่ยอมให้นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานชิ้นใหม่ให้ในช่วงนี้

2. การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ คือ การที่ผู้พูดไม่ต้องการที่จะกระทำเนื่องจากมีสาเหตุบางอย่างที่ทำให้ผู้พูดไม่สามารถทำสิ่งนั้นได้ พร้อมกล่าวถึงข้อบกพร่องของผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังปรับปรุงแก้ไขจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาพแสดงการปฏิเสธโดยตรง คือ ‘ไม่ลอกนะครู’ ‘ไม่ตอบแล้ว’ และรูปภาพแสดงการตำหนิคือ ‘เขียนตัวเล็กขนาดนั้นใครจะมองเห็น’ ‘พอมตอบครูก็ไม่สนใจฟัง’ เพื่อกล่าวถึงข้อบกพร่องของนิสิตฝึกสอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เรื่องการมอบหมายงาน

(92) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน โดยให้นักเรียนลอกตามเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ไม่ลอกนะครู เขียนตัวเล็กขนาดนั้นใครจะมองเห็น

(93) สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ให้ (ชื่อนักเรียน) ตอบคำถามข้อ 5

นักเรียน: ไม่ตอบแล้ว พอมตอบครูก็ไม่สนใจฟัง

จากตัวอย่าง (92) ขณะนิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียนโดยที่นิสิตฝึกสอนเป็นคนจกรายละเอียดต่างๆลงบนกระดานดำแล้วจึงให้นักเรียนลอกตาม นักเรียนแสดงการปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่ลอกนะ’ หมายถึงไม่ต้องการที่จะทำตามเนื้อหาบนกระดานพร้อมทั้งแสดงการตำหนินิสิตฝึกสอนว่าการเขียนของนิสิตฝึกสอนนั้นมีขนาดเล็กเกินไป ทำให้นักเรียนมองเห็นได้ไม่ชัดเจนจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถลอกตามได้อีกทั้งนักเรียนมีนัยที่จะให้นิสิตฝึกสอนแก้ไขวิธีการเขียนให้ใหญ่ขึ้น เพื่ให้นักเรียนจะได้เห็นได้อย่างชัดเจนขึ้นและตัวอย่าง (93) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนชายคนหนึ่งตอบคำถาม แต่นักเรียนพูดได้ตอบด้วยการปฏิเสธโดยตรงว่า ‘ไม่ตอบแล้ว’ ร่วมกับการตำหนินิสิตฝึกสอนว่านักเรียนนั้นได้ตอบคำถามไปแล้ว โดยมีเจตนาตำหนินิสิตฝึกสอนที่ไม่ได้ให้ความสนใจกับตนเองเลย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาษาที่คุุคคามหน่านิสิตฝึกสอนครั้งนี้ผู้วิจัยพบกลวิธีการคุุคคามหน่านิสิตฝึกสอนด้วยกลวิธีเดียวจำนวน 11 กลวิธี จากสถานการณ์จำนวน 5 สถานการณ์ สามารถจัดเป็นการคุุคคามหน้าด้านบวกจำนวน 5 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชันการล้อเลียน และการคุุคคามหน้าด้านลบ จำนวน 6 กลวิธี ได้แก่ การแสดงเหตุผล การสั่งการขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัวการกล่าวเตือนความจำ และการแสดงความรู้สึก

ด้านลบและกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน 6 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผลการสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผลการสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ ดังจะเห็นได้จากตาราง 2

ตาราง 2 การใช้กลวิธีทางภาษาที่คุุคมหน้านินลิตฝีกสอนที่ปรากฎการใช้ในสถานการณืทั้ง 5 สถานการณื

กลวิธีทางภาษา	สถานการณืคุุคมหน้า				
	1	2	3	4	5
การใช้กลวิธีเดี่ยว					
1.การวิจารณ์หรือตำหนิ	✓	✓		✓	✓
2.การปฏิเสธ		✓	✓	✓	
3.การใช้คำไม่สุภาพ	✓	✓	✓	✓	✓
4.การประชดประชัน		✓	✓	✓	✓
5.การล้อเลียน	✓				✓
6.การแสดงเหตุผล		✓		✓	✓
7.การสั่ง		✓		✓	✓
8.การขอร้อง	✓	✓			✓
9.การถามเรื่องส่วนตัว	✓				
10. การกล่าวเตือนความจำ		✓			
11.การแสดงความรู้สึกด้านลบ		✓	✓	✓	
การใช้หลายกลวิธีร่วมกัน					
1.การปฏิเสธ		✓		✓	✓
2.การสั่ง				✓	
3.การขอร้อง		✓		✓	
4.การวิจารณ์หรือตำหนิ		✓			
5.การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ	✓				
6.การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ		✓			

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาในการคุุคมหน้านินลิตฝีกสอนด้วยกลวิธีเดี่ยวมากกว่ากลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน ในสถานการณืที่เกิดการคุุคมหน้านินลิตฝีกสอนมีทั้งการ

สนทนากับนิสิตฝึกสอนโดยตรงและโดยอ้อมในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนได้ยื่นอย่างชัดเจน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบกลวิธีเดียวที่เป็นการใช้คำไม่สุภาพมากที่สุดและพบว่านักเรียนใช้กับทุกสถานการณ์ มีรายละเอียดดังนี้ สถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการอนุญาตให้ไปห้องน้ำ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในเรียน สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม และสถานการณ์ที่ 5 ในประเด็นเรื่องการเก็บเงินกองกลาง

กลวิธีทางภาษาที่พบมากในลำดับที่ 2 มีจำนวน 2 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ และการประชดประชัน โดยพบการใช้การวิจารณ์หรือตำหนิได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องทรงผมของนิสิตฝึกสอน สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการเขียนกระดาน สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป ส่วนการประชดประชันพบการใช้ในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรมและสถานการณ์ที่ 5 เรื่องการสนทนา

กลวิธีทางภาษาที่พบในลำดับที่ 3 มีจำนวน 4 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธ การแสดงความรู้สึกด้านลบ การแสดงเหตุผล และการขอร้อง โดยพบการใช้การปฏิเสธ และการแสดงความรู้สึกด้านลบ ในสถานการณ์เดียวกัน ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่อง การมอบหมายงาน สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน และสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรมการแสดงเหตุผลและการขอร้อง พบในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นการสนทนาเรื่องทั่วไป

กลวิธีทางภาษาที่พบในลำดับที่ 4 มีจำนวน 2 กลวิธี คือ การล้อเลียนและการสั่ง โดยพบการใช้การล้อเลียนในสถานการณ์ที่ 1 และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องสระ ได้แก่ รูปร่าง ส่วนสูง ลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอน และการพูดของนิสิตฝึกสอน และการสั่ง พบในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน และสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม

กลวิธีที่นักเรียนใช้คุกคามหรือนิสิตฝึกสอนน้อยที่สุดจำนวน 2 กลวิธี ได้แก่ การถามเรื่องส่วนตัว และการกล่าวเตือนความจำ พบการใช้การถามเรื่องส่วนตัว ในสถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการสนทนาโดยพบว่านักเรียนใช้การถามเรื่องส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน เฉพาะคาบแรกของการเปิดภาคเรียนเท่านั้น และการกล่าวเตือนความจำ พบการใช้ในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงานพบว่านักเรียนใช้ถามเพื่อเตือนนิสิตฝึกสอนถึงข้อตกลงที่นิสิตฝึกสอนได้ตกลงไว้กับนักเรียนเท่านั้น

เมื่อพิจารณาการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันพบว่า นักเรียนเลือกใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน 6 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล การขอร้อง

ร่วมกับการแสดงเหตุผล การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ การใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบมากที่สุด คือการปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล ในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรมและสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนใช้การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล เนื่องจากนักเรียนต้องการปฏิเสธจากการถูกรบกวนด้วยการสั่งหรือขอร้องจากนิสิตฝึกสอน พร้อมทั้งชี้แจงถึงสาเหตุบางประการที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถทำตามทีนินิสิตฝึกสอนสั่งได้

กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในลำดับรองลงมา คือ การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผลพบการใช้ในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน และสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม และการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน จำนวน 4 แบบ ที่ปรากฏการใช้หนึ่งแบบต่อหนึ่งสถานการณ์ ได้แก่ การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล พบการใช้ในสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิพบการใช้ในสถานการณ์เดียวกัน คือ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน และการสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ พบการใช้ในสถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการสนทนา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนใช้กลวิธีการคุกคามหน้ามากที่สุด ในสถานการณ์ที่ 2 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่นักเรียนสนทนากับนิสิตฝึกสอน พบว่านักเรียนมีความคิดว่านิสิตฝึกสอนสั่งหรือมอบหมายงานให้ตนเองในปริมาณที่มากหรือถี่เกินไป ซึ่งนักเรียนไม่ต้องการที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้น จึงใช้คำพูดเพื่อเลี่ยงจากการทำในสิ่งที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ ขณะเดียวกันการเลือกใช้คำพูดของนักเรียนที่ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับนิสิตฝึกสอนจึงก่อให้เกิดการคุกคามหน้าได้

สถานการณ์ที่พบว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 2 จำนวน 2 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 4 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือวิชาที่เรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมโครงงาน เนื่องจากเมื่อนักเรียนรู้สึกว่ตนถูกนิสิตฝึกสอนสั่งให้ทำงานหรือทำกิจกรรมใดก็ตาม มักพบว่านักเรียนจะพูดตอบ เพื่อแสดงเจตนาไม่ต้องการที่จะปฏิบัติตามทีนินิสิตฝึกสอนสั่ง อีกทั้งนักเรียนยังคิดว่ากิจกรรมหรืองานนั้นไม่มีประโยชน์ที่จะต้องกระทำ และสถานการณ์ที่ 5 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสนทนาพร้อมทั้งซักถามกับนักเรียนในเรื่องทั่วไปเช่น อาชีพ วิชาเรียน แต่กลับพบว่านักเรียนตอบกลับด้วยการแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างตรงไปตรงมา โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมเมื่อต้องสนทนากับนิสิตฝึกสอน สถานการณ์ที่นักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ในลำดับถัดมา คือ สถานการณ์ที่ 1 นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอนซึ่งมี

การแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน ซึ่งเป็นช่วงที่นิสิตฝึกสอนและนักเรียนยังไม่มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ นักเรียนยังพบว่านิสิตฝึกสอนมีอายุไม่ห่างจากตนมากนักจึงใช้คำพูดเพื่อซักถามข้อมูลหรือกล่าวถึงนิสิตฝึกสอนอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่ได้คำนึงถึงสถานภาพของนิสิตฝึกสอนที่มีบทบาทเทียบเท่ากับอาจารย์ จึงถือเป็นการไม่ให้ความเคารพต่อนิสิตฝึกสอนส่วนสถานการณ์ที่นักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้าน้อยที่สุด คือ สถานการณ์ที่ 3 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนช่วงท้ายคาบเรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนน้อยที่ตอบคำถามของนิสิตฝึกสอน แต่นักเรียนส่วนมากกลับนิ่งเฉยไม่ตอบสิ่งใดเลยแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเรียนที่นิสิตฝึกสอนได้สอน จึงเกิดการใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้าน้อยที่สุดในสถานการณ์นี้

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกกลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชาย และแสดงด้วยคำร้อยละ ดังนี้

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้กลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่นักเรียนใช้คุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชายข้างต้น พบกลวิธีเดียวจำนวน 11 กลวิธี ที่นักเรียนใช้ในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนทั้งการคุกคามหน้าด้านบวกและการคุกคามหน้าด้านลบเหมือนกันจำนวน 9 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชัน การล้อเลียน การแสดงเหตุผล การสั่ง การขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัวและมีการใช้กลวิธีที่แตกต่างกันจำนวน 2 กลวิธี ได้แก่ การกล่าวเตือนความจำซึ่งปรากฏการใช้กลวิธีนี้กับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเท่านั้นและการแสดงความรู้สึกด้านลบซึ่งปรากฏการใช้กลวิธีนี้กับนิสิตฝึกสอนเพศชายเท่านั้นส่วนการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน 6 แบบซึ่งพบว่านักเรียนใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงจำนวน 4 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผลการขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ และพบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายจำนวน 2 แบบ ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล และการปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ ดังได้แสดงการสรุปการใช้กลวิธีเดียวในตาราง 3 และสรุปการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในตาราง 4

ตาราง 3 เปรียบเทียบการใช้กลวิธีเดียวที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

กลวิธีทางภาษา	สถานการณ์การคุกคามหน้า																					
	1				2				3				4				5				รวม	
	ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช			
กลวิธีการคุกคามหน้า ด้านบวก	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การวิจารณ์หรือตำหนิ	2	1.5	2	1.5	1	0.7	3	2.2					4	3	2	1.5	3	2.2	3	2.2	20	14.8
2.การปฏิเสธ					3	2.2	3	2.2	1	0.6			4	3	2	1.5					13	9.5
3.การใช้คำไม่สุภาพ	3	2.2	1	0.7	2	1.5	3	2.2	2	1.5	1	0.7	3	2.2	3	0.7	5	3.8	3	2.2	26	19.2
4.การประชดประชัน					2	1.5	3	2.2	6	5.2	4	3	2	1.5	1	0.7	1	0.6	4	3	23	17.7
5.การล้อเลียน	6	4.4	2	1.5													3	2.2			11	8.1
กลวิธีการคุกคามหน้า ด้านลบ																						
6.การแสดงเหตุผล					2	1.5							1	0.6					1	0.6	4	2.7
7.การสั่ง					3	2.2	2	1.5					4	3.0	1	0.6			1	0.7	11	8
8.การขอร้อง	2	1.5			3	2.2	2	1.5									1	0.6	2	1.5	10	7.3
9.การถามเรื่องส่วนตัว	4	3	3	2.2																	7	5.2
10.การกล่าวเตือน ความจำ					4	3															4	3
11.การแสดงความรู้สึก ด้านลบ							2	1.5			2	1.5			2	1.5					6	4.5
รวม	17	12.6	8	5.9	20	14.8	18	13.3	8	7.3	7	5.2	18	13.3	11	8	13	9.4	14	10.2	135	100

จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนด้วย การใช้คำไม่สุภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 19.2 ปรากฏการใช้ในทุกสถานการณ์ และนักเรียนใช้คำไม่สุภาพกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากที่สุด ในสถานการณ์ที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 3.8 โดยนักเรียนใช้คำไม่สุภาพโดยตรงและโดยอ้อมกับนิสิตฝึกสอนเช่น การกล่าวลอยๆหรือการสนทนากับเพื่อนนักเรียนด้วยกันในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนได้ยินอย่างชัดเจนทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจเนื่องจากนักเรียนไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและกาลเทศะที่เหมาะสมในการใช้ภาษา

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 2 คือ การประชดประชัน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 4 สถานการณ์ และพบการใช้การประชดประชันมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง ในสถานการณ์ที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 5.2 ซึ่งนักเรียนใช้การประชดประชันกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง โดยมีเจตนาที่จะบอกนิสิตฝึกสอนถึงความไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองเรียน แต่นักเรียนกลับใช้ถ้อยคำที่มีนัยเกินจริง เพื่อประชดประชันนิสิตฝึกสอนและทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้า

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 3 คือ การวิจารณ์หรือตำหนิ คิดเป็นร้อยละ 14.8 ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 4 สถานการณ์ โดยพบการใช้การวิจารณ์หรือตำหนิมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงในสถานการณ์ที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 3 โดยพบว่านักเรียนพูดตำหนิหรือวิจารณ์สิ่งที่นิสิตฝึกสอนกำลังกระทำหรือมอบหมายอย่างตรงไปตรงมาซึ่งเป็นการพูดที่ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้า

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 4 คือ การปฏิเสธ คิดเป็นร้อยละ 9.5 ปรากฏการปฏิเสธ ในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ โดยพบการใช้การปฏิเสธมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงในสถานการณ์ที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 3 ซึ่งนักเรียนใช้กลวิธีนี้เมื่อนักเรียนถูกมอบหมายงานหรือสั่งจากนิสิตฝึกสอน จึงแสดงการปฏิเสธทันทีเพื่อหลีกเลี่ยงจากการทำงานนั้น

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 5 คือ การล้อเลียน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 2 สถานการณ์ พบการใช้การล้อเลียนมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง ในสถานการณ์ที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 4.4 โดยนักเรียนล้อเลียนนิสิตฝึกสอนในเรื่องสรีระ ได้แก่ รูปร่าง ส่วนสูง ลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอน และการพูดของนิสิตฝึกสอน ซึ่งพบว่านักเรียนพูดกับนิสิตฝึกสอนเพื่อสร้างความตลกขบขันเท่านั้น แต่การพูดล้อเลียนทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ แล้วยังทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกอับอาย

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 6 คือ การสั่ง คิดเป็นร้อยละ 8 ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 2 สถานการณ์ โดยพบการใช้การสั่งมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง ในสถานการณ์ที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 3 ซึ่งพบว่านักเรียนออกคำสั่งกับนิสิตฝึกสอนให้ปฏิบัติตามที่นักเรียนต้องการ แต่การที่ถูกนักเรียนที่มีวัยวุฒิน้อยกว่าออกคำสั่งย่อมทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 7 คือ การขอร้องคิดเป็นร้อยละ 7.3 ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ พบการใช้การขอร้องมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงในสถานการณ์ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ

2.2 ซึ่งพบว่านักเรียนใช้การขอร้องที่แฝงการบังคับให้นิสิตฝึกสอนปฏิบัติตามเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 8 คือ การถามเรื่องส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 5.2 ปรากฏในสถานการณ์ที่ 1 เพียงสถานการณ์เดียวโดยพบมากที่สุดกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 3 พบว่านักเรียนใช้การถามเรื่องส่วนตัวเพื่อต้องการทราบถึงข้อมูลส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน แต่การถามเรื่องส่วนตัวถือเป็นการก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 9 คือ การแสดงความรู้สึกด้านลบ คิดเป็นร้อยละ 4.5 ซึ่งพบว่านักเรียนใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายเท่านั้น ปรากฏในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ทุกสถานการณ์ พบการใช้ในจำนวนที่เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 1.5 พบว่านักเรียนแสดงความรู้สึกในแง่ลบต่อสิ่งที่นิสิตฝึกสอนกำลังกระทำหรือมอบหมายให้โดยตรงไปตรงมา จัดเป็นการทำลายความรู้สึกของนิสิตฝึกสอน

กลวิธีที่พบในลำดับที่ 10 คือ การกล่าวเตือนความจำ คิดเป็นร้อยละ 3 ซึ่งเป็นกลวิธีที่นักเรียนใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 3 พบในสถานการณ์ที่ 2 เท่านั้น ซึ่งพบว่าการพูดเตือนความจำนิสิตฝึกสอนถึงข้อตกลงที่นิสิตฝึกสอนได้ตกลงไว้ก่อนหน้านี้แล้ว อีกทั้งยังแฝงการสั่งให้นิสิตฝึกสอนปฏิบัติตามด้วย

กลวิธีที่ปรากฏการใช้น้อยที่สุด คือ การแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 2.7 ปรากฏใน 3 สถานการณ์ พบการใช้การแสดงเหตุผลกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากที่สุด ในสถานการณ์ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 1.5 เพื่อแสดงความน่าเชื่อถือและให้นิสิตฝึกสอนยอมรับ แต่ในบางกรณีพบว่าการใช้เหตุผลของนักเรียนเป็นเหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผล หรือเป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้นจึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่านักเรียนมีการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากกว่าเพศชายในทุกสถานการณ์ โดยพบว่านิสิตฝึกสอนถูกคุกคามหน้าในสถานการณ์ที่ 2 มากที่สุดซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 28.1 แบ่งเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 14.8 ส่วนนิสิตฝึกสอนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 13.3

สถานการณ์ที่พบว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 2 คือ สถานการณ์ที่ 4 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือวิชาที่เรียน เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมโครงงาน คิดเป็นร้อยละ 21.3 แบ่งเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 13.3 ส่วนนิสิตฝึกสอนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 8 สถานการณ์ที่พบการคุกคามหน้าในลำดับที่ 3 คือ สถานการณ์ที่ 5 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสนทนาพร้อมทั้งซักถามกับนักเรียนในเรื่องทั่วไปเช่น เรื่องอาชีพ วิชาเรียน คิดเป็นร้อยละ 19.6 แบ่งเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 9.4 และนิสิตฝึกสอนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.2 สถานการณ์ที่พบการใช้กลวิธีทางภาษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนลำดับถัดมา คือ สถานการณ์

ที่ 1 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอนซึ่งมีการแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 18.5 แบ่งเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 12.6 และนิสิตฝึกสอนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 5.9 และสถานการณ์ที่นักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้าน้อยที่สุด คือ สถานการณ์ที่ 3 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนคิดเป็นร้อยละ 12.5 แบ่งเป็นการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 7.3 และนิสิตฝึกสอนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 5.2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้กลวิธีทางภาษาของนักเรียนในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนพบว่านักเรียนใช้การคุกคามหน้ากับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากที่สุด เนื่องจากภาพลักษณ์ของนิสิตฝึกสอนเพศหญิงลักษณะนุ่มนวลและแสดงออกถึงความเป็นกันเองกับนักเรียนส่งผลให้นักเรียนพูดตอบนิสิตฝึกสอนอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมต่อนิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ยังพบว่า สถานการณ์เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการคุกคามหน้า เช่น ในสถานการณ์ที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกสั่งหรือขอให้ทำงานที่นิสิตฝึกสอนเป็นผู้มอบหมายให้ นักเรียนจึงพูดปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงจากการทำงานนั้น แต่การปฏิเสธของนักเรียนทำให้นิสิตฝึกสอนไม่พอใจซึ่งทำให้เกิดการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนได้

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชาย ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน่านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

กลวิธี หลายกลวิธีร่วมกัน	สถานการณ์คุกคามหน้า																					
	1				2				3				4				5				รวม	
	ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช		ญ		ช			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล					4	23.5							2	11.7			1	5.9			7	41.1
2.การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล													2	11.7							2	11.7
3.การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล					1	5.9															1	5.9
4.การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ	1	5.9																			1	5.9
5.การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล							5	29.5													5	29.5
6.การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ							1	5.9													1	5.9
รวม	1	5.9			5	29.4	6	35.4					4	23.4			1	5.9			17	100

จากตาราง 4 กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบว่านักเรียนใช้กับนิสิตฝึกสอนมากที่สุด คือ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 41.1 โดยพบเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงปรากฏใน 3 สถานการณ์ โดยพบการใช้มากที่สุดในสถานการณ์ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 23.5 เนื่องจากการที่นักเรียนแสดงการปฏิเสนินิสิตฝึกสอน ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมนักเรียนจึงใช้การแสดงเหตุผลประกอบการพูดเพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของตัวนักเรียนเอง กลวิธีที่พบในลำดับที่ 2 คือ การวิจารณ์หรือตำหนิ ร่วมกับการแสดงเหตุผลโดยพบเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชาย โดยพบในสถานการณ์ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 29.5 กลวิธีที่พบในลำดับที่ 3 คือ การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 11.7 โดยพบเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง ส่วนกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบน้อยที่สุดมี 3 กลวิธี โดยปรากฏการใช้หนึ่งแบบต่อหนึ่งสถานการณ์ คือ การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ โดยพบเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง และพบการใช้การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชาย ซึ่งทั้ง 3 กลวิธีพบในความถี่เท่ากัน คือ ร้อยละ 5.9

สถานการณ์ที่นักเรียนใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 64.8 สถานการณ์ที่พบการคุกคามหน้ารองลงมา ได้แก่ สถานการณ์ที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 23.4 และพบการคุกคามหน้าน้อยที่สุด ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 และสถานการณ์ที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 5.9 และไม่พบการคุกคามด้วยการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในสถานการณ์ที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการใช้กลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชายด้วยกลวิธีเดียวและหลายกลวิธีร่วมกันสามารถสรุปได้ดังนี้

กลวิธีเดียวที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำไม่สุภาพ คิดเป็นร้อยละ 19.2 และกลวิธีเดียวที่พบน้อยที่สุด คือ การแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 2.7 ส่วนกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบมากที่สุดปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คือ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 41.1 และกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบน้อยที่สุดมี 4 ที่ปรากฏหนึ่งแบบต่อหนึ่งสถานการณ์ ได้แก่ การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 5.9 การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ คิดเป็นร้อยละ 5.9 ซึ่งปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง และการวิจารณ์หรือตำหนิ ร่วมกับการแสดงเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 29.4 และการปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ คิดเป็นร้อยละ 5.9 ซึ่งปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศชาย

ส่วนสถานการณ์การคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนที่พบมากที่สุด คือ สถานการณ์ที่ 2 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน ปรากฏการใช้กลวิธีเดียวกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 28.1 และกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.8 สถานการณ์ที่พบการคุกคามหน้าในลำดับรองลงมา คือ สถานการณ์ที่ 4 ซึ่งเป็น

สถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน ปรากฏการใช้กลวิธีเดียวกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 21.3 และกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน ปรากฏการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23.4 สถานการณ์ที่พบการคุกคามหน้าในลำดับต่อมา คือ สถานการณ์ที่ 5 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป ปรากฏการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 19.6 และกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน ปรากฏการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 5.9 สถานการณ์ที่พบในการคุกคามหน้าในลำดับถัดลงมาคือ สถานการณ์ที่ 1 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนเข้าสอนช่วงเดือนแรกของภาคเรียน ปรากฏการใช้ในกลวิธีเดียวกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 18.5 และกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน ปรากฏการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 5.9 และสถานการณ์ที่พบในการคุกคามหน้าน้อยที่สุด คือ สถานการณ์ที่ 3 ซึ่งเป็นสถานการณ์การสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน ปรากฏการใช้กลวิธีเดียวกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 12.5 แต่ไม่พบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในสถานการณ์นี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีทางภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะสรุปและอภิปรายผล

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอนจำนวน 6 คน แบ่งเป็นนิสิตฝึกสอนเพศหญิงจำนวน 3 คนและนิสิตฝึกสอนเพศชายจำนวน 3 คน ที่ปฏิบัติการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ในสถานการณ์จำนวน 5 สถานการณ์ จากนั้นนำข้อมูลภาษาทั้งหมดมาวิเคราะห์พฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอน โดยใช้แนวคิดเรื่องการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อได้แก่ พฤติกรรมทางภาษาที่คุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชาย

พฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอน

ผลการศึกษาพฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอน พบการใช้กลวิธีเดียวจำนวน 11 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชัน การล้อเลียน การแสดงเหตุผล การสั่ง การขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัว การกล่าวเตือนความจำ และการแสดงความรู้สึกด้านลบและกลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันจำนวน 6 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การถามเรื่องส่วนตัวร่วมกับการแสดงเหตุผล การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล และการปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ

กลวิธีเดียวที่พบในการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมการคุกคามหน้าจอนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย พบการใช้กลวิธีเดียวที่เหมือนกันกับนิสิตฝึกสอนทั้ง 2 เพศ จำนวน 9 กลวิธี แบ่งออกเป็นพฤติกรรมการคุกคามหน้าด้านบวก จำนวน 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชัน การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การล้อเลียน และการคุกคามหน้าด้านลบจำนวน 4 กลวิธี ได้แก่ การสั่ง การขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัว และการแสดงเหตุผล ซึ่งในทุกกลวิธีนักเรียนใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ ยังพบการใช้กลวิธีเดียวที่จัดเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ ซึ่งพบการใช้ที่แตกต่างกัน จำนวน 2 กลวิธี ได้แก่ การแสดงเหตุผลที่พบการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเท่านั้น และการแสดงความรู้สึกด้านลบพบการใช้เฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศชายเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้กลวิธีเดียวในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ การใช้คำไม่สุภาพ โดยพบการใช้ 6 รูปแบบ คือ การใช้คำอุทาน การใช้คำขยายคำคุณศัพท์ ได้แก่ 'ซิบ' 'แม่ง' การใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 การใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมการใช้คำหยาบ และการใช้คำลงท้ายจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้คำไม่สุภาพในสถานการณ์จำนวน 5 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ในประเด็นการอนุญาตให้ไปเข้าห้องน้ำ พบรูปภาษาแสดงการใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม 'ซี้' และการใช้คำสรรพนามเรียกนิสิตฝึกสอน 'พี่' สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการอุทาน 'หุ้ย' และการใช้คำหยาบ 'อึสาด' สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน พบรูปภาษาแสดงการใช้คำขยายคำคุณศัพท์ 'ยากซิบ' 'แม่งยาก' และการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 คือคำว่า 'กู' สรรพนามบุรุษที่ 2 ได้แก่ 'มึง' สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษาแสดงการอุทาน 'โอย' 'โธ่โวย' และการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 'พวกมึง' สถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการเก็บเงินกองกลาง พบรูปภาษาแสดงการใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม เช่น 'เยี่ยว' 'ฉี่' การใช้คำหยาบ 'ต่อแหล' 'แหกตา' และการใช้คำลงท้าย 'วะ' โดยพบว่านักเรียนใช้คำไม่สุภาพในบทสนทนาระหว่างนักเรียนและนิสิตฝึกสอนโดยตรง และการสนทนาระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนักเรียนเมื่ออยู่ในบริเวณที่นิสิตฝึกสอนได้ยินอย่างชัดเจนโดยที่นักเรียนไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้ภาษากับนิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพเทียบเท่ากับอาจารย์ถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก เนื่องจากทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกว่าการไม่ได้รับเกียรติจากนักเรียน

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 2 ได้แก่ การประชดประชันจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการประชดประชันในสถานการณ์จำนวน 4 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษา 'ช่างมัน' 'เยอะโคตร' สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน พบรูปภาษา 'เรียนไปทำไมวิชานี้' 'หมดเลย' 'เข้าใจมั้ง' 'ควายทั้งห้องครับ' สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษา 'รู้งี้ไม่ไปแต่แรกดีกว่า' 'โคตรเยอะ มาทำเองมัย' 'ใช้สมองไม่ได้ใช้กางเกงเรียนนะ' และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป 'รอซ่อมเลยละกัน' 'ผมจะไปเลี้ยงควายดีกว่า' 'ครูเอาไปเลย ผมมีจ่าย 100 นิง' พบว่านักเรียนแสดงการประชดประชันโดยใช้คำพูดที่เกินความจริงหรือการใช้ถ้อยคำเสียดสี ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้ได้ทันทีว่านักเรียนมีเจตนาประชดประชัน เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อนิสิตฝึกสอน นอกจากจะเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของนิสิตฝึกสอนแล้ว ยังถือว่านักเรียนไม่ให้ความเคารพต่อนิสิตฝึกสอนด้วย

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 3 ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิพบการใช้ในสถานการณ์จำนวน 4 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องทรงผมของนิสิตฝึกสอน พบรูปภาษา 'หัวฟูหิว้างเหอะ' 'ทรงเก๋โอเคกว่า' 'ครูมีเสื้อแค่นี้เหวอะ วันจันทร์ก็เห็นใส่ตัวนี้

มันดูเก่ามาก' สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการเขียนกระดาน พบรูปภาพ 'ครูเขียนเร็วไป' 'ครูบังหนู' สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาพ 'บอर्डอีกแล้ว' 'จะสั่งให้ยุ่งยากไปไหน' 'อีกแล้ว' และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป พบรูปภาพ 'พูดแบบนี้ไม่น่าเรียนเลย' 'บ่นจัง' 'ครูก็มาซ้ำนะ' 'แล้วข้อสอบจะออกยากไปไหน' โดยพบว่านักเรียนแสดงการวิจารณ์หรือดำเนินิสิตฝึกสอนโดยตรง เพื่อกล่าวถึงข้อบกพร่องและเป็นแนวทางให้นิสิตฝึกสอนปรับปรุงแก้ไขแต่ในขณะเดียวกันการวิจารณ์หรือดำเนินิสิตฝึกสอนยังแฝงว่านักเรียนไม่ยอมรับในเรื่องภาพลักษณ์หรือการกระทำของนิสิตฝึกสอน นอกจากนี้ ในสถานการณ์การสนทนาเรื่องคะแนนสอบ นักเรียนจะรู้สึกว่าคุณนิสิตฝึกสอนใช้ถ้อยคำที่แสดงการตำหนิตนเองก่อน ดังนั้น นักเรียนจึงตอบได้นิสิตฝึกสอนด้วยการใช้ถ้อยคำที่แสดงการดำเนินิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกเพื่อรักษาหน้าตนเอง

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 4 คือการปฏิเสธ พบว่ามีการใช้จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ การปฏิเสธโดยตรง เป็นการใช้รูปภาพแสดงการปฏิเสธว่า 'ไม่' 'ไม่เอา' 'ไม่มา' และการปฏิเสธด้วยการแสดงเหตุผล พบการใช้รูปภาพเพื่อใช้แสดงเหตุผล และรูปภาพ 'ไม่+เหตุผล' ซึ่งเป็นการแฝงความหมายปฏิเสธจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้การปฏิเสธในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาพ 'ไม่' 'ไม่เอา' และการปฏิเสธด้วยการแสดงเหตุผล ได้แก่ 'ลืมเอาหนังสือมา' 'ไม่มีเวลาการบ้านเยอะ' 'ไม่ยอมทำ' สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน พบรูปภาพแสดงการปฏิเสธโดยตรงว่า 'ไม่' และสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาพแสดงการปฏิเสธโดยตรง 'ไม่มานะ' 'ไม่มาหรอก' พบว่านักเรียนจะแสดงการปฏิเสธเมื่อนักเรียนถูกสั่งหรือขอร้องให้ปฏิบัติตาม โดยมีเจตนาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตัวนักเรียนเอง แต่ในทางกลับกันนิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นผู้ถูกปฏิเสธจะรู้สึกเสียหน้าและไม่พอใจจึงถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก เนื่องจากความต้องการของนิสิตฝึกสอนไม่ได้รับการตอบสนองจากนักเรียน

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่ 5 ได้แก่ การล้อเลียน พบในสถานการณ์จำนวน 2 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอน พบรูปภาพ 'มิดจนมองไม่เห็น' 'เท่เท่' เรื่องการพูดของนิสิตฝึกสอน พบรูปภาพ 'เข้คขาดนะคนน่ากลัวน่ากลัว' สถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอน พบรูปภาพ 'แก้มชมพูเหมือนแก้มลิง' เรื่องสรีระ ได้แก่ รูปร่าง ส่วนสูง พบรูปภาพ 'ครูอ้วนจัง' 'ครูอ้วนจังสิครับยีนๆ' พบว่านักเรียนมักจะล้อเลียนนิสิตฝึกสอนในเรื่องรูปร่าง สีมืดหรือลักษณะเฉพาะของนิสิตฝึกสอนพบว่านักเรียนแสดงการล้อเลียนนิสิตฝึกสอนเพื่อสร้างความตลกขบขัน ซึ่งการล้อเลียนดังกล่าวนั้นเป็นการทำลายความมั่นใจและทำให้นิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นผู้ที่ถูกล้อเลียนเกิดความรู้สึกอับอายได้ ดังนั้น การล้อเลียนดังกล่าวจึงถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวก

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่6ได้แก่การสั่ง ภาษารูปภาพที่ใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งโดยละประธาน การสั่งด้วยวลี ‘ห้ามลืม’ การสั่งด้วยคำว่า ‘ต้อง’ ร่วมกับการใช้คำลงท้ายแสดงการสั่ง ‘นะ’ รูปภาษาแสดงการสั่งด้วยคำว่า ‘อย่า’ คือ ‘อย่าๆ อย่าเยอะ’ และการใช้ด้วยคำว่า ‘เถอะ’ ซึ่งคำว่า เถอะจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการสั่งใน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน รูปภาษาการสั่งด้วยวลี ‘ห้ามลืมนะ’ ‘อย่าๆอย่าเยอะ ปล่อยเถอะ’ และ สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบการสั่งด้วยรูปภาษา ‘เพิ่มคะแนนด้วยนะ’ ‘หยุดสั่งนะ’ ‘เลิกสั่งเถอะ’ และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษา ‘ปล่อยยังอีก 10 นาทีเอง ปล่อยเถอะ’ โดยพบว่านักเรียนออกคำสั่งกับนิสิตฝึกสอนให้ปฏิบัติตามที่นักเรียนต้องการ ถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ เนื่องจากนิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้า เนื่องจากถูกนักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีวุฒิคุณน้อยกว่าออกคำสั่ง

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่7คือ การขอร้อง พบรูปภาษาแสดงการขอร้องด้วยคำกริยา ‘ขอ’ ‘ช่วย’ ‘ฝาก’ การขอร้องโดยใช้คำอนุภาค ‘หน่อย’ และการขอร้องด้วยรูปภาษา ‘ถ้า...ขอ’ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้การสั่งในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการสอนพบการขอร้องโดยใช้คำอนุภาค ‘หน่อย’ พบรูปภาษา ‘เขียนให้หน่อย’ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบการขอร้องด้วยรูปภาษา ‘กลุ่มหนูขอ 5 คน ได้มั้ย’ ร่วมกับคำลงท้ายแสดงการขอร้อง ‘นะๆ’ ‘ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ’ และ ‘ถ้าหนูทำเสร็จก่อนขอคะแนนเพิ่มนะค่ะ’ และในสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสอนเรื่องทั่วไป พบการขอร้องด้วยรูปภาษา ‘หนูฝากส่งงานที่โต๊ะอาจารย์ใส่งานด้วยนะค่ะ’ ‘ช่วยเพิ่มคะแนนให้หนูได้มั้ย’ พบการขอร้องโดยใช้คำอนุภาค ‘หน่อย’ พบรูปภาษา ‘เขียนให้หน่อย’ ‘เปิดพัดลมให้หน่อย’ การขอร้องถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของนิสิตฝึกสอน เนื่องจากการขอให้นิสิตฝึกสอนทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการถือเป็นการรบกวนนิสิตฝึกสอน และนักเรียนหวังผลประโยชน์จากการขอร้องนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ (2550) ที่ศึกษาเรื่องคำที่แสดงความรู้สึกในภาษาไทย: นัยเรื่องเพศสภาพ และการแสดงอำนาจ พบว่าการขอร้องยังมีนัยแฝงด้วยเจตนาการสั่งของผู้พูดที่กระทำเหนือผู้ฟัง โดยที่ผู้พูดหวังผลประโยชน์ในทางปฏิบัติจากผู้ฟัง

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่8ได้แก่ การถามเรื่องส่วนตัว ปรากฏในสถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการสอนเรื่องทั่วไปพบรูปภาษา ได้แก่ ‘ชื่อเล่นชื่ออะไรอะ’ ‘มีแฟนป่าว’ ‘มีแฟนยังจาร์ย’ ‘ขอเบอร์หน่อย’ ‘ขอเฟซด้วย’ ‘สูงเท่าไร’ ‘หนักเท่าไร’ และพบว่านักเรียนใช้กลวิธีถามเรื่องส่วนตัวในช่วงเดือนแรกของการเปิดภาคเรียน ซึ่งเป็นช่วงที่นิสิตฝึกสอนและนักเรียนยังไม่ได้มีความสนิทสนมกัน ซึ่งพบว่านักเรียนถามข้อมูลส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนเพื่อสร้างความสนิท

สนมคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับนิสิตฝึกสอน แต่การถามเรื่องส่วนตัวถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ เพราะนิสิตฝึกสอนรู้สึกถูกก้าวร้าวภัยสิทธิความเป็นส่วนตัวมากเกินไป

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่9ได้แก่ การแสดงความรู้สึกด้านลบ พบในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษา 'น่าเบื่อ' สถานการณ์ที่ 3 ประเด็นเรื่องการสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน พบรูปภาษา 'ไม่ชอบ' 'ผมเบื่อแล้ววิชานี้' สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษา 'เกลียดโครงการที่สุด' 'เซ็งวะ' พบว่าการกล่าวถึงความรู้สึกในด้านลบของนักเรียนมีจุดประสงค์เพื่อบอกความรู้สึกโดยตรงของตัวนักเรียนซึ่งเกี่ยวกับวิชาเรียนหรือการสั่งงานของนิสิตฝึกสอน ทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้าจึงถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของรุ่งอรุณ ใจชื่อ (2549) ที่ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมแสดงความไม่พอใจในกรณีนิสิตนักศึกษา พบว่า การใช้ถ้อยคำกล่าวถึงผู้ฟังที่มีความหมายทางลบเป็นการที่ผู้พูดจะประเมินค่าผู้ฟังหรือการกระทำของผู้ฟังในทางลบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของผู้พูดและยังเป็นการทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าการใช้คำพูดแสดงความรู้สึกด้านลบของนักเรียนในงานวิจัยนี้ยังเป็นการทำลายความรู้สึกของนิสิตฝึกสอนด้วย

การใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนในลำดับที่10ได้แก่การกล่าวเตือนความจำ พบในสถานการณ์ที่ 2 เพียงสถานการณ์เดียวในประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษา ได้แก่ 'ลืมหรือยัง' 'สัญญาแล้ว' 'คะแนนหนูละ' โดยพบว่านักเรียนใช้การเตือนความจำกับนิสิตฝึกสอนเพื่อรักษาสีทธิประโยชน์ของตน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับข้อตกลงของนิสิตฝึกสอนกับนักเรียนในอดีตแต่การเตือนความจำเป็นการแฝงการสั่งให้นิสิตฝึกสอนปฏิบัติตาม ซึ่งขัดต่อความต้องการอิสรภาพในการกระทำ จึงถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของนิสิตฝึกสอน

กลวิธีที่พบว่านักเรียนใช้การคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนน้อยที่สุด คือ การแสดงเหตุผล พบในสถานการณ์ จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษา 'ผมฝากไว้ที่เพื่อนแล้วมันทำหาย' สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษา 'ใกล้จัญหนูจะหยุดช่วงนั้น' และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสนทนาเรื่องทั่วไป พบรูปภาษา 'หนูเรียนหลายวิชา ต้องสอบอีก ทำการบ้านอีก' และ 'วิชาพละอาจารย์ปล่อยช้า' ในการอ้างถึงบุคคลที่ 3 เช่น เพื่อนและอาจารย์วิชาพละ ใช้เพื่อเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือของเหตุผล ซึ่งถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของนิสิตฝึกสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรภรณ์ เอมอักษร (2550) ซึ่งศึกษากลวิธีการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน พบว่าการอ้างถึงบุคคลที่ 3 นอกจากจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือแล้วยังเป็นการลดความผิดของผู้พูดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในสถานการณ์การทำงานที่ได้รับมอบหมายจากนิสิตฝึกสอน พบว่าการแสดงเหตุผลของนักเรียนเป็น

เพียงการยกเหตุผล เพื่อนำมาเป็นข้ออ้างในการหลีกเลี่ยง จากการรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง

ผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนใช้การคุกคามหน้าด้านบวกและการคุกคามหน้าด้านลบโดยการคุกคามหน้าด้านบวกพบจำนวน 5 กลวิธี ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิ การปฏิเสธ การใช้คำไม่สุภาพ การประชดประชัน และการล้อเลียน ซึ่งการคุกคามหน้าด้านบวกเป็นการแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่สนใจต่อความรู้สึกหรือความต้องการของนิสิตฝึกสอน ส่วนการคุกคามหน้าด้านลบพบจำนวน 6 กลวิธี ได้แก่ การแสดงเหตุผล การสั่ง การขอร้อง การถามเรื่องส่วนตัว การกล่าวเตือนความจำ และการแสดงความรู้สึกด้านลบ ซึ่งการคุกคามหน้าด้านลบถือเป็นการขัดต่อความต้องการอิสระในการกระทำและเป็นการรบกวนความเป็นส่วนตัวของนิสิตฝึกสอน

กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงและเพศชาย

ส่วนการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกัน พบว่ามีการใช้ที่แตกต่างกันทั้งกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงและนิสิตฝึกสอนเพศชาย โดยพบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง จำนวน 4 แบบ ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล การขอร้องร่วมกับการแสดงเหตุผล การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ และพบการใช้กับนิสิตฝึกสอนเพศชาย จำนวน 2 แบบ ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล และการปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันในการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผล โดยพบในสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการปฏิเสธ ‘จะลอกได้ไง’ และรูปภาษาแสดงเหตุผล ‘นั่งห่ากันอาจารย์ก็เห็น’ สถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องคำสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษาแสดงการปฏิเสธ ‘ไม่เป็นไรครู’ และรูปภาษาแสดงเหตุผล ‘เสาร์อาทิตย์นี้มึงงานกลุ่มต้องทำ’ และสถานการณ์ที่ 5 ประเด็นเรื่องการสอนหา พบรูปภาษาแสดงการปฏิเสธ ‘เก็บทำไมครู’ และรูปภาษาแสดงเหตุผล ‘เดี๋ยวก็มีคนมานั่ง’ ซึ่งการใช้การปฏิเสธร่วมกับการแสดงเหตุผลเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับการกระทำของตนเองหรือหลีกเลี่ยงจากการกระทำในสิ่งที่นิสิตฝึกสอน สั่ง พร้อมทั้งพบการแสดงเหตุผลเพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือ ดังนั้น จึงถือเป็นการคุกคามหน้า เนื่องจากความต้องการของนิสิตฝึกสอนไม่ได้รับการตอบสนองหรือปฏิบัติตาม

การใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในลำดับที่ 2 ได้แก่ การวิจารณ์หรือตำหนิร่วมกับการแสดงเหตุผล พบในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการวิจารณ์หรือตำหนิ ‘ครูขี้ลืมนะ’ ‘ครูสั่งอีกละ’ และพบรูปภาษาแสดงเหตุผล ‘หนูทำเสร็จและส่งก่อนกลับบ้าน

แล้ว‘ของเก่ายังค้างอยู่เลย’ ซึ่งการที่นักเรียนแสดงการตำหนินิสิตฝึกสอน แม้ว่าจะมีการชี้แจงข้อเท็จจริงร่วมด้วย แต่การตำหนินิสิตฝึกสอนเช่นนี้เป็นการทำให้ นิสิตฝึกสอนรู้สึกเสียหน้าได้

การใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันที่พบในลำดับที่ 3 ได้แก่ การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผล พบในสถานการณ์ที่ 4 ประเด็นเรื่องการสั่งให้ทำกิจกรรม พบรูปภาษาแสดงการสั่งด้วยโครงสร้าง‘ห้าม+กริยา’ คือ ‘ห้ามสั่งบันทึกการอ่านนะ’ ‘เลิกสอนเถอะ’ และพบรูปภาษาแสดงเหตุผลว่า ‘เย็นนี้มีสอบคณิต’ ‘ผมต้องรีบไปสอบซ่อมวิชาภาษาอังกฤษ’ การใช้การสั่งร่วมกับการแสดงเหตุผลต่อนิสิตฝึกสอน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีวุฒิสูงกว่าให้ทำในสิ่งที่นักเรียนต้องการ แม้ว่าจะมีการแสดงเหตุผลของการกระทำนั้นร่วมด้วย แต่การให้เหตุผลของนักเรียนเป็นการแสดงเจตนาที่จะเลี่ยงความรับผิดชอบต่องานที่ นิสิตฝึกสอนมอบหมายดังนั้น จึงจัดเป็นการคุกคามหน่านิสิตฝึกสอน

การใช้กลวิธีหลายกลวิธีร่วมกันยังพบอีก 3 แบบ ซึ่งปรากฏการใช้หนึ่งแบบต่อหนึ่งสถานการณ์ ดังนี้

การขอร่วมกับการแสดงเหตุผล พบในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการขอร่วมว่า ‘ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ’และรูปภาษาแสดงเหตุผล ‘ไม่ได้ฟัง’ แสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องการขอสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากนิสิตฝึกสอน พร้อมกับให้เหตุผล แต่การให้เหตุผลของนักเรียนกลับเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบและเพิกเฉยต่อสิ่งที่นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้

การสั่งร่วมกับการแสดงความรู้สึกด้านลบ พบในสถานการณ์ที่ 1 ประเด็นเรื่องการสนทนา พบรูปภาษาแสดงการสั่ง ‘คาบแรกยังไม่ต้องสอนสิคะ’ และรูปภาษาแสดงความรู้สึกด้านลบ ‘ซีเกียจ’ ซึ่งการแสดงทัศนคติของนักเรียนอย่างตรงไปตรงมาถือเป็นการทำลายความรู้สึกของนิสิตฝึกสอน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับนิสิตฝึกสอนซึ่งกำลังสอนอยู่ในขณะนั้น

การปฏิเสธร่วมกับการวิจารณ์หรือตำหนิ พบในสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน พบรูปภาษาแสดงการปฏิเสธโดยตรง‘ไม่ลอกนะ’ ‘ไม่ตอบแล้ว’และรูปภาษาแสดงการตำหนิ ‘เขียนตัวเล็กขนาดนั้นใครจะมองเห็น’ ‘พอผมตอบครูก็ไม่สนใจฟัง’ เพื่อกล่าวถึงข้อบกพร่องของนิสิตฝึกสอนที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามได้

อภิปรายผล

1. จากการศึกษากลวิธีทางภาษาที่พบในการคุกคามหน่านิสิตฝึกสอนผู้วิจัยพบว่ากลวิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด คือ การใช้คำไม่สุภาพซึ่งมีการใช้รูปภาษาที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพของนิสิตฝึกสอนปรากฏการใช้กับนิสิตฝึกสอนโดยตรงและโดยอ้อมระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนักเรียน โดยที่นักเรียนไม่ได้คำนึงถึงกาลเทศะผลการวิจัยมีความแตกต่างจากงานของรัชนีวรรณ ประยงค์กุล (2558)

ที่ศึกษาการคุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอน: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ ที่พบว่านักเรียนใช้การคุกคามหน้าอาจารย์ผู้สอนด้วยการปฏิเสธมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษาใช้การปฏิเสธจากการถูกรบกวนด้วยคำสั่งหรือการขอร้องจากอาจารย์ผู้สอน แสดงให้เห็นว่าวัยและระดับการศึกษาของนักเรียนและนักศึกษาส่งผลต่อการใช้ภาษาในการคุกคามหน้าผู้สอนต่างกัน นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ยังพบว่า การใช้คำไม่สุภาพของนักเรียนเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อสนทนากับกลุ่มเพื่อน บางครั้งอาจไม่ได้ต้องการที่จะแสดงออกถึงความไม่สุภาพหรือหยาบคายเสมอไปเนื่องจากการใช้ภาษาของนักเรียนและเพื่อนนักเรียน เพื่อแสดงความเป็นกลุ่มก้อนเท่านั้นอย่างไรก็ดี การใช้คำไม่สุภาพถือเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากในสังคมไทยมีค่านิยมด้านการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาเมื่อต้องสนทนากับบุคคลที่มีอาวุโสกว่า

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากกว่านิสิตฝึกสอนเพศชาย เนื่องจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล พบว่านิสิตฝึกสอนเพศหญิงมีบุคลิกที่สุภาพและนุ่มนวล ส่วนนิสิตฝึกสอนเพศชายมีบุคลิกที่เจ้ายะเริม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะประจำเพศที่สอดคล้องกับแนวคิดของดาวน์ส์ (Downes, 1998) ที่กล่าวถึงเรื่องเพศสภาพ (Gender) ว่าเป็นปัจจัยส่งผลให้ความคิดและทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อการแสดงออกต่อเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันและโคตส์ (Coates, 1986) กล่าวว่าเพศหญิงจะมีภาพลักษณ์ว่าเป็นเพศที่มีอำนาจน้อยกว่าเพศชายจึงเป็นเหตุให้เพศหญิงถูกจู่โจมและคุกคามได้ง่ายกว่าเพศชายดังจะเห็นได้จากการใช้การคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนเพศหญิงเช่น นักเรียนใช้คำพูดเพื่อล้อเลียนเรื่องรูปร่างของนิสิตฝึกสอนเพศหญิงมากกว่าล้อเลียนนิสิตฝึกสอนเพศชายโดยทั่วไปเพศหญิงจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปร่างและไม่ต้องการให้ใครพูดถึงเพื่อความสนุกสนานและพบว่านักเรียนกล่าวเตือนความจำนิสิตฝึกสอนเฉพาะกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิงที่แต่งการบังคับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง แต่นิสิตฝึกสอนเพศชายพบว่านักเรียนพูดแสดงความรู้สึกด้านลบ เพื่อต้องการที่จะบอกความรู้สึกของตนเองเท่านั้น ซึ่งไม่พบว่านักเรียนพูดความรู้สึกด้านลบกับนิสิตฝึกสอนเพศหญิง

3. สถานการณ์ที่พบว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนมากที่สุด คือสถานการณ์ที่ 2 ประเด็นเรื่องการมอบหมายงาน เช่น การบ้าน แบบฝึกหัด ใบงาน ในช่วงระหว่างคาบเรียนและท้ายคาบเรียน และพบว่านักเรียนใช้การคุกคามหน้าในสถานการณ์ที่ 4 ในลำดับรองลงมา ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรม ได้แก่ จิตอาสา กีฬาสี เข้าค่ายลูกเสือ เมื่อพิจารณาตามสถานการณ์จะพบว่า หากนักเรียนรู้สึกว่าเขาโดนมอบหมายงานหรือสั่งให้ทำกิจกรรมนักเรียนจะใช้การพูดตอบกลับนิสิตฝึกสอนเพื่อแสดงเจตนาที่จะเลี่ยงการปฏิบัติตาม แต่การเลือกใช้คำพูดของนักเรียนแสดงถึงความไม่เหมาะสมจึงก่อให้เกิดการคุกคามหน้า ลำดับต่อมาพบการคุกคามหน้าในสถานการณ์ที่ 5 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป ได้แก่ เรื่อง

อาชีพ การเรียน พบว่านักเรียนพูดตอบโดยทั่วไป จึงไม่พบว่ามี การคุกคามหน้ามากเท่ากับสถานการณ์ที่มีการสั่งหรือมอบหมายงาน และในสถานการณ์ที่ 1 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่พบการคุกคามหน้าในลำดับลดลงมา เนื่องจากเป็นช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน ทั้งนักเรียนและนิสิตฝึกสอนยังไม่มี ความคุ้นเคยกันจึงทำให้นักเรียนใช้คำพูดที่สุภาพต่อนิสิตฝึกสอนมากกว่า เพราะนักเรียนยังคงคำนึงถึงระยะห่างระหว่างตนเองกับนิสิตฝึกสอน ส่วนสถานการณ์ที่พบว่านักเรียนใช้กลวิธีทางภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนน้อยที่สุด คือ สถานการณ์ที่ 3 เป็นสถานการณ์ที่นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียนเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนน้อยที่ตอบคำถามของนิสิตฝึกสอน แต่นักเรียนส่วนมากกลับเงียบและไม่ตอบสิ่งใดเลยจึงพบการใช้ถ้อยคำคุกคามหน้าน้อยที่สุดในสถานการณ์นี้

4. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดการคุกคามหน้าของบราวน์และเลวินสัน (Brown; & Levinson. 1987) พบว่านักเรียนมีการคุกคามหน้านิสิตฝึกสอน โดยพบทั้งการคุกคามหน้าด้านลบและหน้าด้านบวก ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาของนักเรียนที่ขาดการคำนึงถึงความเหมาะสม อาจเนื่องจากวัยของนิสิตฝึกสอนที่มีความใกล้เคียงกับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนแสดงการกระทำหรือคำพูดต่อนิสิตฝึกสอนอย่างตรงไปตรงมา โดยที่นักเรียนไม่ได้คำนึงถึงระยะห่างทางสังคมของตนเองกับนิสิตฝึกสอนจึงเป็นสาเหตุให้เกิดการคุกคามหน้า ในงานวิจัยนี้ พบการคุกคามหน้าหน้าด้านบวก เช่น นักเรียนวิจารณ์หรือตำหนิเรื่องงานที่นิสิตฝึกสอนมอบให้ และนักเรียนพูดประชดประชันต่อการสั่งงานของนิสิตฝึกสอนและการคุกคามด้านลบ เช่น นักเรียนถามข้อมูลส่วนตัวของนิสิตฝึกสอนเพื่อสร้างความสนิทสนม และการแสดงความรู้สึกด้านลบของนักเรียนที่มีต่อการสั่งงานของนิสิตฝึกสอน ซึ่งการแสดงความรู้สึกด้านลบดังกล่าวเป็นเพียงการระบายความรู้สึกของนักเรียนต่อนิสิตฝึกสอนเท่านั้น แต่เนื่องจากการใช้ถ้อยคำเหล่านี้เป็นการทำลายความรู้สึกของนิสิตฝึกสอนจึงทำให้นิสิตฝึกสอนรู้สึกไม่พอใจจึงก่อให้เกิดการคุกคามหน้า

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาคุกคามหน้านิสิตฝึกสอนโดยการศึกษาเปรียบเทียบเพศและอายุของนักเรียนที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ควรมีการศึกษาการใช้ภาษาระหว่างนิสิตฝึกสอน ครู อาจารย์ที่ใช้ในการคุกคามหน้านักเรียนที่เกิดขึ้นในการสนทนาในสถานการณ์อื่น เช่น การสนทนาผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) โปรแกรมไลน์ (Line) หรือในสถานการณ์การสนทนาในบริเวณที่มีบุคคลที่มีอาวุโสอยู่ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษดาพรรณ หงส์ดามรงค์; และธีรเดช โชคสุวณิช. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2549). *คอลัมน์หุบซิบคำลึบจะจำ: เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา*. โครงการของ ศูนย์วิจัยภาษาและวรรณคดีไทย. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2541). *วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- (2554). ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสิน "ความสุภาพ" ในการสนทนาของเพศชายและเพศหญิงในกลุ่มตัวอย่างระดับอุดมศึกษาของไทย. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 51(3): 141-166.
- ธนพรรณ สายหุ่่น. (2542). *กลวิธีการปฏิเสธในภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ: การศึกษาการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดารัตน์ น้อมมนัส. (2546). *กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประจวบ ยืนเสน. (2548, กรกฎาคม-ธันวาคม). การแสดงความสุภาพในภาษาไทย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 1(1): 46-73.
- ปวีณา วัชรสุวรรณ. (2548). *กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการกล่าวแย้งของนักเรียนเมื่อครูกล่าวผิด*. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 21: 99-121.
- เพชรภรณ์ เอมอักษร. (2550). *กลวิธีการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาธวัชชัย มาตาบ้ำ. (2557). *วัจนกรรมการปฏิเสธของพระภิกษุ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2556). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรการศึกษาระดับ 5 ปี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เยาวลักษณ์ คงคาสุวรรณ. (2526). *ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิวรรณ ประยงค์กุล. (2558). *การคุมคามหน้าอาจารย์ผู้สอน: การศึกษาแนววจนปฏิบัติศาสตร์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาศาสตรการศึกษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งอรุณ ใจเชื้อ. (2549). *วจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา* วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย เตชะมหานนท์. (2529). *ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างนิสิตฝึกสอนกับนักเรียนในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2532). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ. (2543). *กลวิธีการปฏิเสธในการตอบรับวจนกรรมการแสดงความปรารถนาดีในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2547). *วจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิวดล วราเอกศิริ. (2556). *วจนกรรมเกี่ยวกับความสุภาพและแนวคิดเรื่องหน้ากับการคุกคามหน้าของตัวละครในรามเกียรติ์*. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 33(1): 175-211.
- สิริวัฒน์ ลายกนก. (2526). *ความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการฝึกสอนวิชาภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพร นาคตระกูล. (2555). *ศึกษากลวิธีการขอรองของผู้ขอรองพูดภาษาไทยและผู้ขอรองพูดภาษาอังกฤษ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาศาสตรประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาสินี พลอยขาว. (2551). *วัจนกรรมการแสดงความรู้สึกไม่พอใจในกระดานสนทนาทางอินเทอร์เน็ต*.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- สุภาสินี โพธิ์วิทย์. (2547). *กลวิธีแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ จันทร์อม. (2541). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุดม วโรตม์สิขิตติ์. (2542). *ภาษาศาสตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- Alan, C. (2004). *Meaning in Language an Introduction to Semantics and Pragmatics*.
Oxford: Oxford University Press.
- Bondi, J. (1969). The Effects of Interaction Analysis Feedback on the Verbal Behavior of
Student Teachers. *Florida Educational Research and Development Council*.
5: 794-799.
- Brown, P.; & Levinson, S.C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*.
Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, R.; & Gilman, A. (1960). The Pronouns of Power and Solidarity. *Style in Language*:
253-276.
- Chen, R. (2001). Self-politeness: A proposal. *Journal of Pragmatics*. 33: 87-106.
- Coates, J. (1986). *Women, Men and Language: A Sociolinguistic Account of Sex
Differences in Language*. London: Longman.
- Cutting, J. (2008). *Pragmatics and Discourse: A Resource Book for Students*. New York:
Routledge.
- Downes, W. (1998). *Language and Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fukada, A; & Asato, N. (2004). Universal Politeness Theory: Application to the Use of
Japanese Honorifics. *Journal of Pragmatics*. 36: 1991-2002.
- Goffman, E. (1997). *Interaction Ritual: Essays on Face to Face Behavior*. Garden City:
Doubleday.
- Grice, H. P. (1975). Logic and Conversation. *Syntax and Semantics*. 3: 22-40.
- Gu, Y. (1990). Politeness Phenomena in Modern Chinese. *Journal of Pragmatics*.
14: 237-257.

- Hiraga, M. K.; & Turner, J.M. (1996). Different Perceptions of Face in British and Japanese Academic Settings. *Language Sciences*. 18: 605-627.
- Ide, S. (1989). Formal Forms and Discernment: Two Neglected Aspects of Linguistic Politeness. *Multilingual*. 8: 223-248.
- Kedveš, A. (2013). Face Threatening Acts and Politeness Strategies in Summer School Application Calls. *Jezikoslovlje*. 14 (2-3) : 431-444.
- Kong, K.C.C. (1998). Politeness of Service Encounters in Hong Kong. *Pragmatics*. 8 (4): 555–575.
- Lakoff, R. (1973). The Logic of Politeness; or Minding Your P's and Q's. *Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*: 292-305.
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. New York: Longman.
- Letitia, T. (2013). Pre-Service Teacher Trainees' Perceptions of Interpersonal Communication. *Social and Behavioral Sciences*. 76: 837-841.
- Lim, T. (1994). Face work and Interpersonal Relationships. *The Challenge of Facework*. 209-230.
- Matsumoto, Y. (1988). Reexamination of the Universality of Face: Politeness Phenomena in Japanese. *Journal of Pragmatics*. 12: 402-426.
- Roberts, J. (1992). Face Threatening Acts and Politeness Theory: Contrasting Speeches from Supervisor. *Journal of Curriculum & Supervision*. 7 (3) : 287.
- Scollon, R.; & Scollon, S.W. (2001). *Intercultural Communication: A Discourse Approach*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Sharyl, T. (2004). *Speech Act Set of Refusal and Complaint: A Comparison of Native and Non-native English Speakers*. Washington, DC: American University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามหน้า

แบบสำรวจนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับสถานการณ์การคุกคามหน้า

ส่วนที่ 1

เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย

สังกัดคณะ

ท่านเคยผ่านการฝึกสอน เป็นระยะเวลา ภาคเรียน

ส่วนที่ 2

คำชี้แจงกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ เพื่อให้คะแนนตามระดับความรุนแรงในแต่ละสถานการณ์ที่ท่านคิดว่านักเรียนใช้คำพูดที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่พอใจและเสียหน้า

เลือกระดับมาก หมายถึง ท่านพบว่านักเรียนใช้ถ้อยคำที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่พอใจและเสียหน้ามาก

เลือกระดับกลาง หมายถึง ท่านพบว่านักเรียนใช้ถ้อยคำที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่พอใจและเสียหน้าปานกลาง

เลือกระดับน้อย หมายถึง ท่านพบว่านักเรียนใช้ถ้อยคำที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่พอใจและเสียหน้าน้อย

สถานการณ์	ระดับคะแนน		
	มาก	กลาง	น้อย
1. สถานการณ์เมื่อท่านพบกับนักเรียนในช่วงเดือนแรกของการเปิดภาคเรียนเช่น สถานการณ์การแนะนำตัว การเริ่มเข้าสอน			
2. สถานการณ์เมื่อท่านพบกับนักเรียนนอกเวลาเรียนของท่าน			
3. สถานการณ์เมื่อท่านมอบหมายงานให้นักเรียน เช่น การบ้าน ชิ้นงาน ใบงาน			
4. สถานการณ์เมื่อท่านสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียนที่ท่านได้สอนไปแล้ว ในช่วงท้ายคาบเรียน			
5. สถานการณ์เมื่อท่านสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป เช่น สภาพอากาศ การประกอบอาชีพ			
6. สถานการณ์เมื่อนักเรียนติดต่อท่านผ่านสื่อออนไลน์ เช่น โปรแกรมไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook)			
7. สถานการณ์เมื่อท่านสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน เช่น จิตอาสา กีฬาสี เข้าค่าย			
8. สถานการณ์เมื่อนักเรียนมาพบท่านในห้องพักครู			
9. สถานการณ์เมื่อมีการจัดประชุมทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยที่นักเรียนอยู่รวมกันมากกว่า 1 ห้องเรียน			
10. สถานการณ์การทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น การเข้าค่ายพักแรม			

ภาคผนวก ข

บันทึกข้อมูลของผู้วิจัย

บันทึกข้อมูลของผู้วิจัย

วันที่.....

ชื่อนิสิตฝึกสอน..... เพศ.....

โรงเรียนที่ปฏิบัติการสอน

[illegible]

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างข้อมูลภาษา

ตัวอย่างข้อมูลภาษา

สถานการณ์ที่ 1: นิสิตฝึกสอนเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของภาคเรียนที่ปฏิบัติการสอนซึ่งมีการแนะนำตัวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัวระหว่างนิสิตฝึกสอนและนักเรียน

(1) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูหัวฟูหิวบ้างเหอะ

(2) นิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าห้องเรียนในสัปดาห์ที่สองของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ทำผมทรงใหม่มาเหรอะ หนูว่าทรงเก๋ไอ้เคกว่า

(3) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูมีเสื้อแค่นี้เหรอะ วันจันทร์ก็เห็นใส่ตัวนี้ มันดูเก่ามาก

(4) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนและนิสิตฝึกสอนกำลังพูดหน้าชั้นเรียน

นักเรียน: ครูผมปวดขี้

(5) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นิสิตฝึกสอน: สวัสดีค่ะนักเรียน

นักเรียน: ดีพี่

(6) นิสิตฝึกสอนชายเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูอยู่ไหน มีดจมนองไม่เห็น

(7) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: หนูอยากเป็นทอมแบบครูค่ะ แท้แท้

(8) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครมาสายเกิน 20 นาทีในวิชาครู เช็ดขาดนะคะ

นักเรียน: เช็ดขาดนะคะ...น่ากลัวน่ากลัวจังเลย

(9) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: วันแรกอย่าสอนเลย ปล่อยเหอะ

(10) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าห้องเรียนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนจึงให้นักเรียนเขียนชื่อของตนเองลงในกระดาษ

นิสิตฝึกสอน: เขียนชื่อด้วยนะ

นักเรียน: เขียนให้หน่อย

(11) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูมีเฟสปาว

นักเรียน: ครูขอเบอร์หน่อย

(12) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: มีแฟนยังจารย์

(13) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ชื่อจริงยาว ขอชื่อเล่นได้ป่าว

(14) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูขอเฟสด้วย

(15) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายเข้าสอนในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูสูงเท่าไรคะ

นักเรียน: ครูหนักเท่าไรคะ

(16) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงเข้าห้องเรียนในช่วงเดือนแรกของการเปิดภาคเรียน

นักเรียน: ครูคาบแรกยังไม่ต้องสอนสิคะ ขี้เกียจอ่าน

นิสิตฝึกสอน: ไม่ได้หรอก

สถานการณ์ที่ 2: นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

(18) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ครูเขียนเร็วไป

(19) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังเขียนเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ครูบังหนู

(20) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดภาษาไทยหน้า 4-5 ลอกลงสมุดส่งในคาบเรียนนี้

นักเรียน: ไม่เอา

(21) นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน แต่พบว่านักเรียนคนหนึ่งนั่งเฉย

นิสิตฝึกสอน: ทำไมไม่ทำงานครับ

นักเรียน: ไม่อยากทำ

(22) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: เดี่ยวทำหน้า 120 นะ

นักเรียน: ลืมเอาหนังสือมา

(23) นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: แค່ท่อบทกลอนเอง ไม่ยาก ครูจะเก็บคะแนนนะ

นักเรียน: ไม่มีเวลาการบ้านเยอะ

(24) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน ระหว่างนั้นนิสิตฝึกสอนกำลังเฉลยแบบฝึกหัดแต่เฉลยผิด

นักเรียน: อีสาด

(25) นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ตอนอาจารย์เรียนจดเยอะขนาดนี้ไหม

นิสิตฝึกสอน: เยอะสิ

นักเรียน: หุ้ย

(26) นิสิตฝึกสอนกำลังจะมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าใครไม่ทำไม่มีคะแนนนะ

นักเรียน: ช่างมัน

(27) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: งานที่ส่งวันนี้ให้ทุกคนส่งท้ายชั่วโมงนะ

นักเรียน: ครูเยอะโคตรๆ

(28) นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน แต่พบว่านักเรียนไม่ได้นำหนังสือมา

นิสิตฝึกสอน: ทำไมไม่เอาหนังสือมา

นักเรียน: ผมฝากไว้ที่เพื่อนแล้วมันทำหาย

(29) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ไปทำแบบฝึกหัดท้ายบทมาส่งในวันพรุ่งนี้นะ

นักเรียน: อาจารย์อย่าๆ อย่าเยอะ ปล่อยเถอะ

(30) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังมอบหมายงาน

นิสิตฝึกสอน: ขอให้ส่งงานให้ครบจะได้มีคะแนนเก็บดีๆ

นักเรียน: ครูก็ให้ไปเหอะ

(31) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: จัดกลุ่ม 4 คนค่ะ

นักเรียน 1: อาจารย์กลุ่มหนูขอ 5 คนได้ไหม นะๆ

นักเรียน 2: กลุ่มหนูขอด้วย

(32) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: เลิกคุย จะได้จดตามได้ทัน

นักเรียน: ครูคะ ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ

(33) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าวันนี้ตั้งใจเรียนจะไม่ให้การบ้าน

นักเรียน: อาจารย์ห้ามลืมนะ

(34) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ครูครวก่อนบอกว่าจะไม่ให้การบ้าน ลืมหรือยัง

(35) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงานให้นักเรียน

นักเรียน: ครูสัญญาแล้วว่า ให้ทำแค่ 2 ข้อ

(36) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงมอบหมายงาน แต่นักเรียนกลับถามเรื่องคะแนนสอบ

นักเรียน: คะแนนหนูละ ครูตรวจข้อสอบเสร็จหรือยัง

(37) นิสิตฝึกสอนเพศชายมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ทำแล้วส่งนะ อันนี้มีคะแนน

นักเรียน: น่าเบื่อ

(38) นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้นักเรียนทำแบบทดสอบประเมินความรู้ก่อนเรียน

นิสิตฝึกสอน: ทำไมคำตอบของสองคนนี้เหมือนกัน ลอกกันรึเปล่า แค่สอบฟรีเทสต์นะ

นักเรียน: จะลอกได้ไง นั่งห่างกันอาจารย์ก็เห็น

(39) นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: พร้อมจะทำแบบฝึกหัดหรือยัง

นักเรียน: ยัง หนังสือยังหาซื้อไม่ได้เลยครู

(40) นิสิตฝึกสอนมอบหมายให้ทำงาน

นิสิตฝึกสอน: น่าจะเข้าใจและตามทันเพราะครูพูด 2 รอบแล้วนะ

นักเรียน: ครูคะ ช่วยบอกข้อ 3 อีกทีค่ะ ไม่ได้ฟัง

(41) นิสิตฝึกสอนมอบหมายการบ้านและการส่งงาน

นิสิตฝึกสอน: นักเรียนเลขที่ 19 ส่งใบงานของเมื่อวานหรือยัง

นักเรียน: ครูขี้ลืมนะ หนูทำเสร็จและส่งก่อนกลับบ้านแล้ว

(42) นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ทำแค่ใบงานนี้ใบเดียวนะ

นักเรียน: ครูสั่งอีกละ ของเก่ายังค้างอยู่เลย

(43) นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน โดยให้นักเรียนลอกตามเนื้อหาบนกระดาน

นักเรียน: ไม่ลอกนะครู เขียนตัวเล็กขนาดนั้นใครจะมองเห็น

(44) นิสิตฝึกสอนมอบหมายงานให้นักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ให้ (ชื่อนักเรียน) ตอบคำถามข้อ 5

นักเรียน: ไม่ตอบแล้ว พอผมตอบครูก็ไม่สนใจฟัง

สถานการณ์ที่ 3: นิสิตฝึกสอนถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน

(45) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้สอนไปหน้าเดียวเอง นักเรียนเข้าใจมั๊ยคะ

นักเรียน: ไม่ค่ะ

(46) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ให้ยื่นแล้วตอบคำถามจากบทเรียนทีละคน

นักเรียน: ยากชิบ

(47) นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้านักเรียนเข้าใจเรื่องสุภาสัท ก็จะทำข้อสอบได้

นักเรียน: แม่่งยาก

(48) นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ที่อธิบายไป มีตรงไหนไม่เข้าใจไหมคะ

นักเรียน: เรียนไปทำไม่วิชานี้

(49) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครไม่เข้าใจ ให้ถามเลยนะคะ

นักเรียน: หมดเลย

(50) นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ใครไม่เข้าใจตรงไหน

นักเรียน: ผม...เข้าใจมั้ง

(51) นิสิตฝึกสอนเพศชายสอบถามถึงความเข้าใจในบทเรียน

นิสิตฝึกสอน: ไหนใครเข้าใจที่ครูสอนบ้าง

นักเรียน: ควายทั้งห้องครับ

(52) นิสิตฝึกสอนสอบถามถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

นักเรียน: ผมไม่ชอบวิชาภาษาไทย ผมเลยไม่อยากฟัง

สถานการณ์ที่ 4: นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน

(53) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำบอร์ต

นิสิตฝึกสอน: อาจารย์หมวดคณิตศาสตร์แจ้งมาว่าให้ไปทำบอร์ตคณิต

นักเรียน: บอร์ตอีกแล้ว

(54) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำโปสเตอร์

นิสิตฝึกสอน: ให้นักเรียนออกแบบโปสเตอร์ลดโลกร้อนโดยใช้โปรแกรมเพาเวอร์พอยต์

นักเรียน: จะสั่งให้ยุ่งยากไปไหน

(55) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งนักเรียนในเรื่องการตรวจระเบียบ

นิสิตฝึกสอน: พรุ่งนี้ตรวจระเบียบ จัดการแต่งกายให้เรียบร้อยนะ

นักเรียน: อีกแล้ว

(56) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมในวันวิชาการ

นิสิตฝึกสอน: ทุกคนต้องเข้าร่วมงานวันวิชาการค่ะ

นักเรียน: ไม่มานะ

(57) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมกีฬาสี

นิสิตฝึกสอน: วันกีฬาสีเช็คชื่อเหมือนเดิมนะ

นักเรียน: เช็คผมขาดเลย ไม่มาหรอก

(58) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำเวรประจำวัน

นิสิตฝึกสอน: ใครไม่ทำเวรจะหักคะแนนและฟ้องอาจารย์หัวหน้าระดับ

นักเรียน: ผมไม่ได้ทำแค่ครั้งเดียว

(59) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าค่าย

นิสิตฝึกสอน: ระดับ ม.1 ต้องไปเข้าค่ายที่สระบุรีนะคะ

นักเรียน: ไกลจัง หนูจะหยุดช่วงนั้น

(60) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากวิชาที่เรียน

นิสิตฝึกสอน: วันนี้ครูจะให้อยู่จัดบอร์ตนะ

นักเรียน: โอ้ย ครู

(61) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมกีฬาสี

นักเรียน: โธ่โธ่

(62) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียน

นิสิตฝึกสอน: ขอตัวแทนห้องทำพานด้วยค่ะ

นักเรียน: พวกมึงอะ ไปดิ

(63) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียน

นิสิตฝึกสอน: ขอหัวหน้าห้อง 1 คน

นักเรียน (1) : มึงอะ เป็นๆไปได้

นักเรียน (2) : กูไม่เป็น

(64) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าค่าย

นิสิตฝึกสอน: คณะของกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือจะเป็นผ่านกับไม่ผ่านนะคะไม่มีเกรด

นักเรียน: รู้กันไปแต่แรกดีกว่า

(65) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสา

นิสิตฝึกสอน: ทำกิจกรรมจิตอาสาด้วยนะ

นักเรียน: โคตรเยอะ มาทำเองไหม

(66) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งนักเรียนในเรื่องการตรวจระเบียบ

นิสิตฝึกสอน: กางเกงสั้นไปนะ เดี่ยวโดนเข้าฝ่ายปกครองนะ

นักเรียน: ใช้สมองไม่ได้ใช้กางเกงเรียนนะ

(67) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสั่งให้นักเรียนทำเวรประจำวัน

นิสิตฝึกสอน: ใครก็ได้หยิบไม้กวาดมากวาดหน้าห้องหน่อยคะ

นักเรียน: เพิ่มคะแนนด้วยนะ

(68) นิสิตฝึกสอนเพศชายสั่งให้นักเรียนทำเวรประจำวัน

นิสิตฝึกสอน: เวรประจำวันต้องทำด้วยนะ

นักเรียน: เลิกสั่งเถอะ

(69) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมโครงการ

นิสิตฝึกสอน: คิดหัวข้อโครงการมาคนละอย่างนะคะ

นักเรียน: เกลียดโครงการที่สุด (หันไปพูดกับเพื่อนด้วยเสียงดัง)

(70) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเข้าห้องสมุด

นิสิตฝึกสอน: ถ้าวันไหนมีคาบว่าง ขอให้เข้าห้องสมุดนะ

นักเรียน: เซ็งว่ะ

(71) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมของชมรม

นักเรียน: ห้ามส่งบันทึกการอ่านนะ เียนนี้มีสอบคณิต

(72) นิสิตฝึกสอนสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมของชมรม

นักเรียน: เลิกสอนเถอะ ผมต้องรีบไปสอบซ่อมวิชาภาษาอังกฤษ

สถานการณ์ที่ 5: นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

(73) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้

นิสิตฝึกสอน: ยิ่งเราเรียนสูงมันก็จะยากขึ้นเป็นเรื่องธรรมดา

นักเรียน: ครูพูดแบบนี้ไม่น่าเรียนเลย

(74) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังพูดหน้าชั้นเรียน

นักเรียน: ปั่นจ้ง

(75) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังเดินเข้าห้องเรียน

นักเรียน: ครูก็มาช้านะ

(76) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนาในเรื่องคะแนนสอบ

นิสิตฝึกสอน: คะแนนสอบไม่ค่อยดีเท่าไรหรอกครับ

นักเรียน: แล้วข้อสอบจะออกยากไปไหน

(77) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นักเรียน (1): พี่ๆขอไปเยี่ยม ไม่ไหวแล้ว

นักเรียน (2): ไปฉีก่อนนะจารย์

(78) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องการขาดเรียน

นิสิตฝึกสอน: เมื่อวานทำไมไม่มาโรงเรียน

นักเรียน (1): ปวดหัว

นักเรียน (2): อย่าไปเชื่อกัน มันตอแหล

(79) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นิสิตฝึกสอน: ฝนตกripeลา

นักเรียน: ครูก็แหกตาตุล

(80) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นักเรียน (1): พี่ๆขอไปเยี่ยม ไม่ไหวแล้ว

นักเรียน (2): ไปฉีก่อนนะจารย์

(81) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องการขาดเรียน

นิสิตฝึกสอน: เมื่อวานทำไมไม่มาโรงเรียน

นักเรียน (1): ปวดหัว

นักเรียน (2): อย่าไปเชื่อกัน มันตอแหล

(82) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นิสิตฝึกสอน: ฝนตกหรือเปล่า

นักเรียน: ครูก็แหกตาตุลิต

(83) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องการเก็บเงินส่วนกลางของห้อง

นิสิตฝึกสอน: นักเรียนเอาเงินมาจ่ายที่หัวหน้าห้องคนละ 10 บาทนะครับ

นักเรียน (1) : ลืมว่ะ จารย์

นักเรียน (2) : จารย์อะ

(84) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังสนทนาในเรื่องการประกอบอาชีพ

นิสิตฝึกสอน: โตขึ้นอยากประกอบอาชีพอะไรกันบ้าง

นักเรียน: ผมจะไปเลี้ยงควายดีกว่า

(85) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังอบรมนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นิสิตฝึกสอน: ถ้าไม่ฟังจะปรับเงินนะ 100 บาท

นักเรียน: ครูเอาไปเลย ผมมีจ่าย 100 นิ่ง (พร้อมกับควักเงินขึ้นมา 100 บาท)

(86) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังเรียกขานชื่อนักเรียน

นักเรียน: ครูอ้วนจัง

(87) ขณะนิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังเรียกขานชื่อนักเรียน

นักเรียน: ครูอย่านั่งสิครับ ยืนๆ (หัวเราะ)

(88) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงกำลังจะตรวจเช็คชื่อนักเรียน

นักเรียน: วันนี้แถมชมพูเหมือนแถมลิงเลยนะ

(89) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องหน้าที่ของนักเรียน

นิสิตฝึกสอน: ถ้าคราวหน้าเข้าห้องช้าจะหักคะแนนนะ

นักเรียน: วิชาพละอาจารย์ปล่อยช้า

(90) นิสิตฝึกสอนเพศชายสนทนากับนักเรียนในเรื่องหน้าที่ของนักเรียน

นิสิตฝึกสอน: อย่าเพิ่งฟุบหลับกัน

นักเรียน: หนูเรียนหลายวิชา ต้องสอบอีก ทำการบ้านอีก

(91) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนาในเรื่องทั่วไปท้ายคาบเรียน

นักเรียน: ครูปล่อยยัง อีก 10 นาทีเอง ปล่อยเถอะ

(92) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไป

นักเรียน: ครูเปิดพัดลมให้หน่อย

(93) นิสิตฝึกสอนเพศหญิงสนทนากับนักเรียนในเรื่องทั่วไปก่อนที่จะหมดเวลาในคาบเรียน

นักเรียน: ครูขา หนูฝากส่งงานที่โต๊ะอาจารย์โสภาด้วยนะคะ

(94) นิสิตฝึกสอนเพศชายกำลังสอบถามถึงคะแนนสอบ

นิสิตฝึกสอน: ใครได้คะแนนเท่าไรบอกครูด้วยครับ เดี่ยวจะเรียกตามเลขที่

นักเรียน: ครูคะ ช่วยเพิ่มให้หนูได้มั๊ย

(95) นิสิตฝึกสอนสนทนากับนักเรียนโดยสั่งให้จัดโต๊ะและเก้าอี้

นิสิตฝึกสอน: หมดเวลา เก็บโต๊ะเก้าอี้ให้เรียบร้อย

นักเรียน: เก็บทำไมครู เดี่ยวก็มีคนมานั่ง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสิริกร ศรีมุกด์
วันเดือนปีเกิด	9 กันยายน 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	29/1 ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2552	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) คณะมนุษยศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยนานาชาติรามคำแหง
พ.ศ. 2559	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์) คณะมนุษยศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

